

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Allen S.
Fol.

Skriv-
Maskiner

N:r 1

Jan.

1944.

Pris 50 öre

Huvudkontor i Jönköping.

BRAND-, ANSVARIGHETS-, CYKEL-, GLAS-, IN-
BROTTS-, OLYCKSFALLS- OCH SJUK-, VATTEN-
LEDNINGSSKADEFÖRSÄKRING

samt de kombinerade försäkringsformerna

Fastighets- & Villaägareförsäkring

Våra ombud återfinnas lättast i

RIKSTELEFONKATALOGEN

— Blå delens första sida —

Rederiaktiebolaget

IRIS

STOCKHOLM

Telegr. "Clasabra"

Tel. 11 71 00, 10 49 45

SS "Rigel"	6450 d.w.
SS "Lestris"	4300 "
SS "Polaris"	3775 "
SS "Jupiter"	3200 "
SS "Sirius"	3100 "
SS "Orion"	3000 "
SS "Atair"	2990 "

GREISZ FERRO

Kromstål Gengasmunstycken

äro gjutna i en speciell munstycks-
legering, vilken smältes i elektriska
ugnar och tack vare sin höga kromhalt
ger munstyckena den största livs-
_____ längden. _____

NORRTÄLJE GJUTERI

Greisz & Söner

Tel. 29, 729.

NORRTÄLJE

Norra Ångermanlands och Södra Västerbottens Skogsägareförening

(Medlemmarnas eget
försäljningsorgan)

Bistår medlemmarna vid avsättning av Sågtimmer, Massaved, Stolpar,
Pålar, Slipers, Brännved, Träkol m. m.

S a m m a n h å l l n i n g tillförsäkrar skogsägarna de bästa priser
marknaden kan bjuda.

Försäljer från egen vedgård: Brännved, Bilved och Bilkol.

Vänd Eder med förtroende till föreningens kontor:

Tel.: 11 71, 12 25 (Ankn. Vedgården, Rt. 12 25) Örnsköldsg. 6. ÖRNSKÖLDSVIK.

SVENSK SANATORIE *tidning*

"5-årsfest" på Wårby konvalescenthem

Wårby Konvalescenthem gav lördagen den 6 november 1943 en liten fest enär man då firade en mycket bemärkt födelsedag. "Hemmet" fyllde nämligen 5 år.

Allt var glädje och gamman. Såväl patienter som personal hjälpte på ömse håll till att förhöja stämningen. För att inte tala om Hemmets allt i allo, Syster Märta, som alltid glatt och vänligt tillmötesgår sina patienter när det gäller att ordna något trevligt.

Festligheterna inleddes med ett anförande på vers vars början löd:

I orostider med skräck och fasa
blev Wårby en fristad för Gustav Vasa
ty här i naturens lummiga frid
fann Konungen ro ifrån jäkt och strid.

Sedan dess slottet haft nya ägare
många adelsmän har här tömt sina bågare
vänslats och gnabbats under munter sång
med sina vapenbröder — ack det var en gång!

Med tiden kom gården under Stadens beskydd
som ansåg att huset var riktigt som byggt
för en skara manliga konvalescenter
som tarvade bot för sina krämper.

Alltnog när inredningen färdig blev
den stackars Staden sitt huvud rev
för karlar det var alltför elegant
fastän dom säkert skulle trivas briljant

Nå, vem skulle väl trampa slottets tiljor
om ej världens borna härskarinnor
ty inomhus det blivit så fint och nått
och passade för kvinnfot så fin och lätt

Och så började den långa raden
av flickor att komma ifrån staden
för att i naturens yppiga lyrik
härda och stärka sin klena fysik.

Sedan följde många versar om vad sig på Wårby tilldragit och det hela uppskattades livligt av den förväntansfulla publiken.

Därefter blev det fart kring det festligt dukade kaffebordet. Publiken högg raskt in bland läckerheterna. Där skådades goda hembakta kanelbullar, härligt småbröd och att inte förglömma de ljuvliga Toscartörna, som smakade "jätte".

Kvällens klimax nåddes när Hemmets teatersällskap "Flyttfåglarna" spelade en pjäs av August Blanche, "Magister Bläckstadius eller Giftermålsannonsen". Det blev ett jubel utan like! Succén var given! Men så var också de agerande i bästa form. Magister Bläckstadius bedyrare sin trogna kärlek för fru pensionärskan. Man kunde verkligen se hur han led kärlekens hemska kval. Bra spelat Rosa! Men fru pensionärskan avvisade kallt magisterns närmande, så var hon också riktigt genomsyrad av elakhet. Örnegren och hans unga maka verkade mycket förälskade, och den stackars kammarsnärten spelade sin roll alldeles utmärkt. Allas vår Tarzan spelade sjöman con amor. De små pensionärerna voro mycket söta och dekorativa i sina egenhändigt sydda klänningar.

Heja "Flyttfåglar"! Kom snart igen!

Fröken Irma Karlsson, som är en god pianist lät sedan publiken njuta av stämningsfull och vacker musik. Under tiden bjöds frukt omkring bland de belåtna gästerna.

Kvällen slutade i ljuvlig harmoni. Alla voro nöjda och glada såväl publiken som de medverkande. Innan man skildes åt utbringades ett fyrfaldigt leve för Syster Märta och personalen

Wårby slott.

Omständigheternas makt och vi själva

"Men Xenofon, som kom ihåg den hårda vedermöda hellenerna fått genomgå och ännu måste bida, och hungersnöd och frost och efterblivna döda, var stolt och glad att se hellener kunna lida och ändå kunna glädja sig och höja sig till mera ädla ting än sorgen över nöden och icke som barbarer böja sig i skräck och vanvett under hårda öden."

(Ur Anabasis av Gustaf Fröding.)

Har bekymren någon gång hopat sig över era huvud? Har ni någonsin märkt, hur allt blivit trist, mörkt, kallt, hopplöst? Eller allt kanske förbleknat och blivit er likgiltigt? En dåres fråga! Alla kommer vi någon gång i sådana situationer. Annars vore vi inte människor. Men i vad mån är vi i stånd att möta motgångar, och hur söker vi övervinna dem? Hur bär vi oss åt för att komma ifrån och övervinna tråkighet och leda?

Det är svårt, ja, ofta omöjligt att avgöra vad som är värst att bli utsatt för. Inte alla — som väl är — vill påstå, att de haft att kämpa mot verkligt stora motgångar eller att de drabbats av allvarliga olyckor. Man kan peka på vissa och för övrigt talrika fall, vilka dock måste föras till de stora prövningarna, ehuru det ej går att dra gränsen mellan stora och små bekymmer. Det är en känd sak, hur hårda öden gång på gång i stället för att slå ned en människa härdat sin man och fört honom till en storhet, som ett mera tillrättat levnadslopp knappast skulle ha givit honom. Historien ger oss talrika exempel härpå, och mångdubbelt fler sådana fall utspelas runtom oss, fastän det här rör sig om vanliga människor. Inte heller behöver det vara fråga om uppenbara underverk; ett verk, jämställt med vad folk i allmänhet utträttar men utfört under långt värre betingelser än de vanliga, är en vacker prestation det. Man får emellertid inte glömma, att det finns en gräns. Svårigheterna får inte vara av vad slag som helst eller hur stora som helst. Människorna är också så olika. Det är minsann inte alla, som

som tack för all hjälp och vänlighet. Jag är säker på att det för många nog var svårt att somna efter en sådan minnesvärd afton.

Pjäsen som gjorde sådan lycka på lördagskvällen, spelades upp även på söndagen för patienternas besök. Företaget slog väl an om man får döma av åskådarnas glada ansikten.

Till sist vill vi Wärby-patienter ännu en gång tacka för en oförglömligt kväll. — Hjärtligt tack!

"Julle".

"Flyttfågeln".

bita samman tänderna och fortsätta, tills de lyckas, efter motgångar och besvikelser.

Till de värsta motgångarna hör de oväntade. Härom må påminnas om La Bruyères ord: Det finns fruktansvärda olyckor, på vilka man ej vågar tänka och vilkas blotta påminnelse kommer en att rysa. Om det händer, att man råkar i dem, finner man sig besitta resurser som man inte känt till; man stålsätter sig mot sitt öde och man lyckas bättre än man hoppats. — Tänkte La Bruyère närmast på sjukdomen? Jag vet inte, men sjukdomarna kommer som regel oväntat och alltid olägligt. Inför denna art av olyckor känner vi oss särskilt maktlösa. Många blir brutna av dem. Många blir otåliga och lättretliga till humöret under sjukdomens inflytande. Men det kan inte förnekas, att mången genom en sådan olycka vinner i tålmod. Mången kommer till klarhet över de högre livsvärdena, först sedan han eller hon hejdats i sin obekymrade gång av sjukdomen. Talet om det "adlande lidandet" är mer än ett talesätt.

Vi som inte varit hemsökta i så hög grad, att det väckt någon uppmärksamhet, lever väl därför inget bekymmerfritt liv. Vilka mer eller mindre gemensamma erfarenheter har vi då av det som är negativt? Kanske konfronteras vi med en massa bekymmer, ibland allvarliga nog — efter vad vi själva inbillar oss i varje fall. De kan betingas av vår ställning, såsom av miljö, dagligt arbete, givna uppdrag m. m., eller av gemen otur. Ett annat ont är tråkigheten. Livet går sin gång. Inga bekymmer och inga glädjeämnen. Tråkigheten och leda kan i vissa fall rent av sättas i motsats till bekymmer och motgångar. De senare ger en åtminstone något att tänka på. När ledan och tristessen nått längst, inträder ren livsleda. Då har någonting högst onaturligt kommit in i vår själ.

Det är förvånande helt enkelt, hur en del personer reagera olika jämfört med andra, hur olika de fäster sig vid motgångar och hur olika de kan förlika sig med sakernas tillstånd. Det måste bero på personlig läggning och vår natur rör vi ju ej för. I så mätto står vi hjälplösa inför omständigheternas makt. Vidare har vi alla våra downperioder. Humöret växlar. Somliga är mera utpräglade pendelmänniskor, men hos oss alla går kurvan upp och ner, fortare eller saktare, högre eller djupare. Vi bör dock inse, att vi har vissa inneboende resurser, som vi bör odla och utnyttja för att underlätta vår väg. Var och en har väl sitt speciella sätt att möta en obehaglig överraskning. Hur kan vi inte efteråt ofta skratta åt en malör, som tidigare åsamkat oss mycken oro. Många skratta redan från början och behandla saken med överlägsen humor. Med den rätta viljan kan man också uträtta många små "underverk". Förefaller världen grå och meningslös, så tjänar det att dra sig till minnes, hur man förr glatt sig åt livet och tingen, och på så sätt söka frammana en mera optimistisk inställning.

Som synes äger vi inom oss en mängd skiftande anlag och krafter, som tjäna att föra oss framåt och underlätta vårt liv. De är lika viktiga verktyg för livets bestånd och fortskridande som våra lemmar, andnings- och matsmältningsorgan osv. De träder väl in och fyller sin uppgift automatiskt, men vi kan ibland s. a. s. hjälpa dem på traven och stärka dem.

I vår tid och då framför allt, där kriget rasar, hopas de stora olyckorna till den grad, att de bli vanliga. Det är givetvis främst där och vid "hårda vedermödor" i allmänhet, som det vore lyckligt om Xenofons reflexion kunde passas in. Men kanske är det inte alltför långsökt att erinra därom även i vårt dagliga liv, som så gärna och så ofta liknas vid en kamp men borde påminna något mera om en lek.

Kaka.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

JAN. 1944

Utkommer en
gång i månaden
7:de ärgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 15 44 20

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Pensionsstyrelsen drar in på pensionerna till de lungsjuka

I tidskriften "Folkpensioneringen" nr 8 1943 är intagen en "cirkulärskrivelse till läkare vid dispensärer och tuberkulosanstalter ang. utfärdande av läkarintyg för ansökan om folkpension (invalidunderstöd) på grund av tuberkulos".

Cirkuläret är undertecknat Kungl. Pensionsstyrelsen och lyder som följer:

En inom pensionsstyrelsen verkställd statistisk undersökning har givit vid handen att hälsotillståndet och arbetsförmågan hos personer, som på grund av lungtuberkulos tillerkännas folkpension, efter några år ofta så förbättras att pensionen i ett mycket stort antal fall måste indragas. Av undersökningen framgår, att detta antal visat en tendens att stiga. Pensionsintyg ha va ock utfärdats i ett stort antal fall, där pension enligt lag icke bort utgå. Med hänsyn härtill har pensionsstyrelsen velat erinra om att enligt folkpensioneringslagen rätt till folkpension inträder — förutom vid fyllda 67 år — allenast vid varaktig oförmåga till arbete.

Oförmåga till arbete (invaliditet) anses i allmänhet föreligga, då pensionssökandens arbetsförmåga är nedsatt med minst 2/3, alltså till 1/3 eller ännu mindre av den för fullt arbetsför person normala arbetsförmågan.

I motiven till lagen om allmän pensionsförsäkring framhålles beträffande begreppet varaktig att det å ena sidan ej behöver bevisas att den pensionssökande aldrig mer kan återfå sin arbetskraft; ett sådant bevis skulle för övrigt i regel icke kunna åstadkommas. Uttrycket varaktig är därför ej fullt liktydigt med "beständig", "för den återstående livstiden" eller dylikt. Å andra sidan innebär ordet varaktig, att sådana fall uteslutas, där oförmågan till arbete är övergående, såsom vid vanliga akuta sjukdomar. Uttrycket varaktig är därför liktydigt med "antagligen beständig", eller "såvitt förutses kan för den återstående livstiden".

Vid tuberkulos komma — även om man ej tillämpar ifrågavarande bestämmelser med alltför rigorös stränghet — svårigheter framför allt att uppstå vid bedömning av frågan om arbetsförmågas varaktighet.

I sådana fall, där varaktigheten är klar, d. v. s. i flertalet fall

med uppenbart dålig prognos, kan pensionsintyg givetvis i regel utfärdas mycket snart efter det diagnosen blivit ställd. Vad åter angår fall, där varaktigheten anses tveksam, d. v. s. fall med mycket osäker prognos, bör frågan om varaktigheten (ur folkpensioneringens synpunkt) i regel avgöras först sedan sjukdomen varit känd omkring ett år. Att här giva speciella regler utöver de för invaliditetsfall i allmänhet gällande torde icke vara möjligt. Pensionsstyrelsen vill emellertid med hänsyn till den praxis som för närvarande ofta kommer till uttryck i läkarintygen framhålla, att en långvarig pneumothoraxbehandling eller en arbetsoförmåga, som beräknas vara under allenast cirka 3 år, icke enbart grundar invaliditet i folkpensioneringslagens mening.

Av synnerlig vikt för pensionsstyrelsens bedömning av invaliditetsfrågan är att läkarintygen äro fullständiga.

Enligt styrelsens formulär till läkarutlåtande för ansökan om folkpension och invalidunderstöd (ps nr 61), som bifogas*), bör vid lungtuberkulos i utlåtandet uppgift lämnas om sjukdomens typ och utbredning i stora drag, sålunda om sjukdomen synes vara stillastående eller påtagligt progredierande, akut eller kronisk typ, om kaverner förekomma samt över vilka delar av lungorna (i stora drag) sjukdomen utbreder sig.

Härutöver bör utlåtandet innehålla summarisk uppgift om fysikaliskt och röntgenologiskt status (avseende i fråga om lungtuberkulos tiden före ev kvävgasbehandling). Vidare bör uppgift lämnas om sänkingsreaktion, temperatur, huruvida och när tuberkelbaciller förekommit i upphostningarna samt om patientens längd, vikt (konstitutionstyp) och allmäntillstånd.

*

Av cirkuläret framgår med all önskvärd tydlighet att det här är fråga om en åtstramning av de lungsjukas möjligheter att erhålla invalidunderstöd. Tidigare ha t. ex. kvävgaspatienter kunnat erhålla folkpension under den tid de undergått behandling (c:a 3 år) men denna möjlighet blir i fortsättningen i praktiken stängd eftersom det säges i skrivelsen att "en arbetsoförmåga,

*) Formuläret här uteslutet.

De partiellt arbetsföras problem

behandlas i en artikel av fru Elisif Théel i högertidskriften Medborgaren. I en tid, då landet ropar efter arbetskraft, måste det anses som dålig ekonomi att låta den svagare förmågan förspillas, skriver förf. och yttrar vidare:

"Ett arbete, som individen känner att han behärskar, skänker honom lycka och trivsel, han finner att han kan göra sig nyttig. Den sociala sidan av de mindre arbetsföras problem är icke minst viktig, den måste beaktas även i tider, då brist på arbete är rådande; rätten att sig själv försörja har djupa rötter i samhällslivet; den rätten få vi ej förmena dem som har låt vara en aldrig så liten möjlighet, ej heller överlåta den på det allmänna

Den ekonomiska sidan av saken har emellertid även sin betydelse. En fattigvårdspräglad understödsverksamhet är till sin natur en tillfällig hjälpform, det ligger någonting av tragik över att redan på ett tidigt stadium behandla en ung människa som ett livslångt understödsfall. De oerhörda summor, som utgå som socialhjälp i olika former, äro till stor del improduktiva. Det är onekligen enklare och bekvämare att ge kontantunderstöd än att söka skaffa försörjningsmöjligheter genom efter vars och ens förmåga anpassat lämpligt arbete, men det är efter den sistnämnda riktlinjen vår socialvård skall utvecklas, om den skall bli tillfredsställande.

Det är nödvändigt att myndigheter och kommuner etablera ett samarbete ifråga om skaffande av lämplig sysselsättning för dessa samhällets olycksbarn."

som beräknas vara under allenast 3 år icke enbart grundar invaliditet i folkpensioneringslagens mening".

Därtill kommer att då det gäller en sådan sjukdom som lungtuberkulos är det för läkaren ofta omöjligt att bedöma, huruvida sjukdomen skall medföra arbetsförmåga för all framtid eller ej. Under sådana förhållanden har det varit vanligt att man utskrivit ett intyg för endast ett par år i sänder, men, som nämnts — läkaren har nu inte längre denna möjlighet.

Pensionsstyrelsens dekret innebär för de lungsjuka ett svårt slag. Det har även väckt missnöje bland tuberkulosläkarna. Vid socialvårdskonferensen i Upsala i november beslöts också på förslag av överläkaren vid Upsala centralsanatorium, docent Erik Hedvall, att konferensen skulle ingiva en skrivelse till Pensionsstyrelsen med anhållan om att styrelsen skulle taga upp frågan om pensionsunderstöden till tuberkulösa personer till nytt övervägande, varvid skulle framhållas som

Upsala läns konvalescentförening har uppvaktat socialministern

Framställning om snar behandling av de lungsjukas eftervårdsfråga

I enlighet med beslut vid socialvårdskonferensen i Upsala uppvaktade den 9 dec. en delegation från Upsala läns konvalescentförening socialminister Möller med en framställning att Socialdepartementet snarast måtte behandla frågan om de tuberkulösas eftervård, en fråga som — framhålles det i skrivelsen — för hela vårt lands tuberkulosbekämpande är av utomordentligt stor betydelse.

Statsrådet Möller tog intresserat del av vad delegationen hade att anföra och lovade att undersöka i vad mån eftervårdsfrågan kunde bli föremål för förnyad behandling inom Socialdepartementet.

I uppvaktningen deltog docent Erik Hedvall, riksdagsman John Lundberg, herr Axel Setterberg och Syster Karin Danielson, Upsala samt riksdagsman Sigfr. Jonsson i Alsen.

(Se vidare art. om socialvårdskonferensen i Upsala.)

Franska barn röntgas med svensk apparat. Statsministern har vid besök hos instrumentfirman Georg Schönander i Stockholm i egenskap av ordförande i kommittén för Frankrikes barn mottagit komplett röntgenutrustning för skärmbildsfotografering, som skänkts till franska Röda korset och som översänts till Paris.

önskvärt att Pensionsstyrelsen tills vidare skulle tillämpa samma principer som förut vid bedömandet av pensionsansökningarna.

Det är att hoppas att Pensionsstyrelsen också finner lämpligt att ompröva denna fråga. Pensionsstyrelsens dekret kommer ju att medföra att många lungsjuka, som tidigare kunnat erhålla folkpension, nu måste vända sig till fattigvården, och detta är ju en utveckling i motsatt riktning mot vad man önskar, när det gäller de lungsjukas eftervårdsfråga. Inte endast de lungsjuka själva utan även ansvariga läkare och socialvårdsmän ha under senare år deklarerat att fattigvården ingalunda är en lämplig form av eftervård, och kommunerna å sin sida torde knappast med blida ögon se att staten genom ett av sina ämbetsverk söker föra över utgifterna för de lungsjuka på landets fattigvårdsstyrelser.

Socialvårdskursen på Bommersvik blev en fullträff

Intressanta föreläsningar och givande diskussioner — Ett 30-tal personer från hela landet deltog.

Gruppbild av deltagarna.

De Lungsjukas Riksförbunds instruktionskurs i socialvårds- och förbundsfrågor på Bommersviks folkhögskola i Södermanland 28 nov.—4 dec. blev synnerligen lyckad. Kursdeltagarna uttalade sin stora tillfredsställelse med arrangemangen, och kursbestyrelsen har all anledning att vara nöjd med resultatet av Förbundets första instruktionskurs — man får nämligen hoppas att en sådan i fortsättningen skall anordnas varje år. Kursen hade samlat ett 30-tal deltagare från hela landet — från Malmberget i norr till Hälsingborg i söder, och alla utgifter, resor uppehälle m. m. bestredos av Förbundet.

Kursen var avsedd som ett led i arbetet att utbilda därtill lämpliga medlemmar i socialt arbete och i föreningsarbete så att inom Förbundet skapas en kader av funktionärer, studieledare och i socialvårdsfrågor initerade medlemmar. Givetvis kan man inte vänta sig att en dylik veckolång instruktionskurs skall ge deltagarna någon grundligare kunskap i de frågor, som voro föremål för behandling, men säkert är att kursdeltagarna erhöilo en god orientering om den svenska socialvården och återvände hem med många värdefulla uppslag för det kommande föreningsarbetet. Inte minst betydelsefull var den intima kontakt mellan de olika föreningarna, kursen gav, och utbytet av erfarenheter i det sociala — och föreningsarbetet

kursdeltagarna emellan. Meningen är nu att kursdeltagarna genom studiecirklar i hemorten skola dela med sig åt resp. föreläsningar av lärdomar och impulser från Bommersvik.

Kursen öppnades söndagen den 28 nov. av förbundsordföranden E. Frithiof, som hälsade deltagarna välkomna och i korta drag gav en orientering om avsikten med kursen och programmet för densamma. Föreläsningarna började redan på måndagen då statssekreteraren i Socialdepartementet Tage Erlander lämnade en intressant redogörelse för socialvården i Sverige.

Tal. gav en exposé över socialförsäkringens olika grenar och visade med siffror, hur dessa fungera. Som ett intressant exempel anfördes att en länsstyrelse som existensminimum för familj på man, hustru och två barn i ortsgupp II fastslagit en summa av 160 kr. i månaden. Om man jämför detta belopp med dem, som för samma familj skulle utbetalas enligt olika statliga försäkringsformer finner man, att beloppen blir följande: i folkpension (med barnbidrag) kr. 142:64, i arbetslöshetsförsäkring kr. 135:20, i sjukförsäkring kr. 102:— och i familjebidrag (för inkallad) kr. 257:—. Härav framgår att folkpensionen ännu inte nått upp till den storlek, som länsstyrelse anser vara existensminimum. Siffrorna visa också, sade tal., att vi ha långt kvar innan vi kan säga att socialförsäkringen fyller de krav man

Kursledningen: Fr. v. förbundssekr. J. Sandrén,
t. h. förbundsordf. E. Frithiof.

Från föreläsningssalen.

ställer på den, nämligen att skapa trygghet för medborgaren.

I fortsättningen framhöll tal. att bostadspolitiken måste få en framträdande plats i framtidens socialvård, inte minst därför, att betydande medborgargrupper ej få råd att hyra de bostadslägenheter, som nu byggas. Staten måste direkt subventionera bostadsbyggandet.

Därtill kommer att vi nu gå in i ett årtionde då det måste bli ett minskat antal hushållsbildningar; detta som en följd av befolkningsutvecklingen. Det finns då en chans att gå in för en standardhöjning av bostäderna, en standardhöjning, som måste göras om vi skall komma i nivå med andra kulturländer på detta område.

Härefter berörde hr Erlander sysselsättnings- och arbetslöshetspolitiken och kom så in på de partiellt arbetsföras problem. Utvecklingen kommer, ansåg tal., att tvinga fram intresset för de partiellt arbetsföras sysselsättningsfråga. Tillgången på ung och kraftig arbetskraft kommer nämligen — även det som en följd av befolkningsutvecklingen — att avsevärt minskas och vi få i stället gott om äldre, mindre rörlig arbetskraft.

Tal. påpekade slutligen bristerna i den svenska sjukvården, främst att man ej tar hand om patienterna sedan man vidtagit åtgärder för deras botande, med andra ord: den bristande eftervården. För att råda bot på dessa brister och för att få en lösning av de lungsjukas eftervårdsfråga till stånd fordras att det skapas en kraftig opinion inom alla samhällsgrupper, och detta är bl. a. en viktig uppgift för De Lungsjukas Riksförbund.

Efter statssekr. Erlanders föredrag följde en livlig diskussion, varvid bl. a. Karl Hellström, Kalmar, framställde en fråga om det inte vore möjligt att få fastställt ett existensminimum för understödstagare. Statssekr. Erlander framhöll, att det vore önskvärt att man kunde fastställa ett dylikt existensminimum, men det torde vara svårt att finna ett enhetligt sådant, som kunde tillämpas över hela landet.

Ombudsman Frithiof underströk betydelsen av större specia-

lisering inom socialvården. I vårt förbunds stadgar står som en arbetsuppgift för förbundet att söka få till stånd att åtskillnad göres mellan fattigvård och sjukvård. De lungsjuka borde sålunda slippa fattigvårdens behovsprövning och denna skulle i stället handhas av läkare-dispensär. På så sätt skulle också bostadsfrågan för de lungsjuka kunna lösas på ett bättre sätt.

Statssekr. Erlander var även av den uppfattningen att det är på tiden att man griper sig an med specialisering av socialvården. Vi ha här en av den kommande socialpolitikens huvuduppgifter. Läkaren måste i större utsträckning än hittills kopplas in i socialvården och detta betyder att vi måste ha ett betydligt större antal läkare. Det är emellertid ett stort problem, hur man skall kunna få den medicinskt utbildade socialvårdsstaben — vilken fått vidkännas stora kostnader för sin utbildning — att arbeta för samma lön som övriga socialvårdsmän. För att lösa detta problem blir det kanske nödvändigt med reformer ifråga om läkarutbildningen o. s. v. Dessa reformer kunna bli dyrbara i och för sig, men i det långa loppet komma de säkerligen att medföra stora besparingar, och en i ekonomiskt avseende god socialpolitik.

På tisdagen föreläste statens inspektör för fattigvård och barnvård, byråchefen i Socialstyrelsen Ali Berggren om fattigvårds- och barnvårdslagstiftningen. Tal. uppehöll sig därvid bl. a. vid befolkningsutvecklingens konsekvenser för socialvården och betonade att hälsovården i fortsättningen måste läggas efter mera profylaktiska linjer. I likhet med statssekr. Erlander framhöll tal., att vi till följd av befolkningsutvecklingen i fortsättningen på ett helt annat sätt än tidigare måste taga vara på den partiella arbetskraften och att just denna befolkningsutveckling är ett av de starkaste argumenten för att de partiellt arbetsföras problem måste lösas. Av samma skäl måste vi också på ett helt annat sätt än tidigare ta hand om varje pojke eller flicka, som föds här i landet. Det måste alltså bli en nyin-

(Forts. å sid. 16)

LYCKADE SOCIALVÅRDSKONFERENSER I Upsala, Falkenberg och Umeå

TRE LANDSHÖVDINGAR DELTOGO:

I UPSALA

Landshövud. H. Kjellman.

I FALKENBERG

Landshövud. Reimer Johansson.

I UMEÅ

Landshövud. Elof Lindberg.

Upsalakonferensen gjorde framställningar till socialministern, pensionsstyrelsen och fattigvårdsförbundet.

Socialvårdskonferenser i varje län, var en av uppgifterna i den stora arbetsplan för innevarande verksamhetsår, vilken antogs vid De Lungsjukas Riksförbunds årsmöte i somras. Under den gångna hösten ha inte mindre än fyra sådana konferenser anordnats, nämligen i Skaraborgs, Upsala, Hallands och Västerbottens län, och tidigare under året i Norrbottens län. Flera dylika planeras under våren.

Samtliga dessa konferenser ha blivit mycket lyckade. Det har visat sig att denna Förbundets idé att sammanföra socialvårdsmän, läkare, representanter för arbetsmarknadens båda parter m. fl. med Förbundets organisationer till gemensamma rådslag i för de lungsjuka aktuella frågor varit mycket god. Konferenserna ha i flera fall lett till påtagliga resultat, bl. a. ha de på ett par håll medfört att fattigvårdsstyrelserna på ett helt annat sätt kommit att berakta och beakta de lungsjukas ställning; man har insett att då det gäller utbetalande av understöd till lungsjuka konvalescenter måste man ta hänsyn till de merbehov lungtuberkulosen skapar.

Tidigare har i Status refererats socialvårdskonferensen i Skövde. Vi lämna här nedan kortfattade referat från konferenserna i Upsala, Falkenberg och Umeå.

UPSALAKONFERENSEN

Den av Upsala läns konvalescentförening anordnade socialvårdskonferensen på Norrlands nation i Upsala den 14 nov. hade samlat en både talrik och representativ skara socialvårdare i olika funktioner från hela länet. Där fanns läkare och sköterskor och där fanns många representanter för såväl landsting som olika kommunala institutioner. Riksdagsman John Lundberg, Upsala, vilken fungerade som ordförande, inledde konferensen varpå landshövding H. Kjellman efter ett kort anförande förklarade konferensen öppnad.

I sitt anförande framhöll landshövdingen att tuberkulosen fortfarande trots de förbättrade vårdmöjligheterna är folkhälsans fiende nr 1, som måste bekämpas med alla medel. Därvid äro de betydelsefullaste problemen dels att i tid upptäcka sjukdomen — här har skärmbildsförfarandet stor betydelse — dels att finna en lämplig form för eftervården, ett område på vilket det ännu brister mycket.

Det första föredraget hölls därefter av överläkaren vid Centralsanatoriet i Upsala, docent Erik Hedvall som talade om

"Tuberkulosen och dess bekämpande i Upsala län."

Tal. meddelade bl. a., att i Upsala län finnas 1,627 tuberkulösa, varav 1,092 ha lungtuberkulos och de övriga "annan tuberkulos". Av dessa äro 224 smittoförande. Antalet skulle helt säkert vara betydligt större, om alla de fall voro kända, som i detta nu gå omkring utan vetskap om och symtom på sin tuberkulos. Tuberkulosen karakteriseras nämligen i våra dagar av ett så smygande förlopp, att stora delar av lungorna hinna förstöras, innan sjukliga symtom framkomma. För att kunna diagnosticera deras tuberkulos och få dem under behandling så tidigt som möjligt, är det nödvändigt, att vi läkare ge oss ut bland den till synes friska befolkningen och pröva den på förekomsten av tuberkulos. Detta är vad som sker vid skärmbildsfotograferingen. som låtit tala om sig så mycket på senare tid. Man beräknar därvid att på 200 undersökta personer i 18—25-årsåldern kunna finna ett fall av pågående, vårdbehövande tuberkulos, sålunda 1/2 procent. Då en sådan undersökning ännu icke kunnat genomföras på länets befolkning är sålunda uppgiften om de 1,627 kända fallen av tuberkulos en mycket låg siffra, som ej

Riksdagsman John Lundberg,
Upsala.

Riksdagsman S. Jonsson,
Alsen.

motsvarar verkliga förhållandet. Detta framgår även därutav att under 1942 genom intensivt centraldispensärarbete påträffades icke mindre än 412 nya fall av tuberkulos, motsvarande 1/4 av de kända fallen.

Dödligheten i tuberkulos har i Upsala län, liksom i hela landet, sjunkit år från år och har nu nått sin hittills lägsta siffra, nämligen 57 per 100,000 invånare. Motsvarande siffra för hela landet är 68 per 100,000. För jämförelses skull kan meddelas att år 1911 var dödligheten i Sverige 191 per 100,000. Av intresse är att sjukdomen icke — såsom under förra kriget — förvärrats. Vårt försörjningsläge är ju också mycket bättre nu än under åren 1914—1918.

De lungsjuka behöva större underhållsbidrag.

Diagnostik och behandling av tuberkulos står i vårt land på sin höjdpunkt; intet land i världen har så väl ordnat för de tuberkulösa härvidlag som Sverige. Svagheten är emellertid här som annorstädes eftervärden. Vad är väl meningen med tidig diagnostik och god vård om ej de sjuka efter utskrivningen från sanatorierna komma under så gynnsamma förhållanden att risk ej föreligger för recidiv. Många patienter börja för tidigt att arbeta, då de ej anse sig kunna klara sig och sin familj på de små bidrag som givas. De tuberkulösa behöva större underhållsbidrag, än vad som komma dem till del i nuvarande stund. Det vore en både ur humanitär och samhällsekonomisk synpunkt otillfredsställande ordning om en tuberkulospatient, som utskrivits med återvunnen eller starkt förbättrad hälsa från ett sanatorium, därefter skulle lämnas utan tillräckligt stöd av samhället, varigenom de genom en omsorgsfull och dyrbar sjukvård vunna resultat skulle kunna spolieras eller äventyras. Där understöd äro erforderliga böra dessa därför givas sådan storlek, att de icke endast nödortfigt räcka till vad som i normala understödsfall anses som erforderligt uppehälle, utan även till de merbehov, som tuberkulosen skapar, d. v. s. i främsta rummet en högvärdigare föda och bättre bostadsförhållanden.

Det bör vara våra fattigvårdsstyrelser angeläget att se till att eventuellt förefinliga brister i nu berörda hänseenden så långt som möjligt avhjälpas. Samarbeta mellan fattigvårdsstyrelse och dispensär bör överallt etableras för vinnande av ett gott resultat av den såväl förebyggande som eftervårdande verksamheten på detta område.

De lungsjuka behöva därjämte sin särskilda kurator. Den saken har jag framhållit tidigare, och jag vidhåller den alltjämt.

Var och en, som haft tillfälle att komma i nära kontakt med tuberkulösa personer, vet vilka stora problem (hem, ekonomi, plats m. m.), som redan vid sjukdomens påvisande göra sig gällande och som växa i styrka under en långvarig vård. Eftervårdstidens umbäranden, svårighet med platsanskaffning göra icke heller livet lätt för de sjuka. Våra dispensärsköterskor göra nog mycket för att lätta deras börda, de räcka emellertid icke till och ha ej alltid samma förutsättning att kunna hjälpa, som en kurator kan ha med överblick på hela länets möjligheter och samarbete med olika myndigheter och arbetsgivare.

Jonsson i Alsen: Eftervårdshem vore idealet.

Riksdagsman S. Jonsson i Alsen, som i flera motioner i riksdagen fäst uppmärksamheten på de lungsjukas förhållanden, talade härefter om eftervårdsfrågan. Han framhöll att han när han såg problemen ur de sjukas synpunkt, mycket väl visste att vad som är önskvärt ej alltid är ekonomiskt möjligt. Ekonomin är en av de allra svåraste frågorna för de lungsjuka, som oftast komma från mindre välsituerade hem. Bara en så pass enkel sak som att unga pojkar inte alltid äro så väl försedda med kläder kan välla stora svårigheter. Att på sanatoriet visa sig i dåliga kläder kan göra en ungdom så pass deprimerad att det får olyckliga verkningar på sjukdomens förlopp. Fickpenningfrågan för de sjuka är ett annat problem. Även om kommunen betalar vården på sjukhus måste patienterna själva hålla toalettartiklar, de behöva frimärken och de behöva någon gång köpa en tidning. Och det är inte alltid det går att få hjälp hemifrån. Ett mindre månatligt anslag från kommunerna vore önskvärt. Kunde det ev. ordnas så att den sjuke finge behålla en del av sin sjukpension vore det kanske allra bäst.

De verkligt stora problemen inställa sig dock vid utskrivningen, sade tal., som påpekade svårigheten för de arbetsföra att få tillbaka sina anställningar på grund av s. k. bacillskräck och även vände sig mot det olämpliga i att låta unga konvalescenter bli inhysta på ålderdomshem. Ett särskilt "eftervårdshem" vore givetvis idealet. Det skulle inte behövas så stor personal, ty de sjuka skulle själva kunna utföra de flesta sysslorna medan de samlade krafter för sin återgång till förvärvsarbetet. Tal. underströk också de synpunkter docent E. Hedvall framfört ifråga om socialkurator för de lungsjuka och framhöll att läkarna nu få ägna mycken tid åt den sociala rådgivningen, tid som väl behövde användas i den rent medicinska kampen mot sjukdomen.

Gruppenbild från konferensen i Falkenberg.

I samband med eftervårdsfrågan nämnde tal. att ungefär hälften av alla patienter vid sanatorierna äro personer som tidigare vårdats för lungsjukdom och som utskrivits som friska. De skulle kanske också i många fall ha kunnat förbli friska om eftervården varit riktigt ordnad, så att de inte tvingats ut i arbete för tidigt. Slutligen efterlystes möjligheter till intellektuell självverksamhet för sanatoriepatienterna. Korrespondenskurser och självstudier med lämplig handledning skulle kanske hjälpa många av de sjuka att i framtiden finna ett lättare och lämpligare arbetsområde.

— Vad än samhället kostar på, sade tal. till slut — den största bördan av sjukdomen får dock den sjuke alltid själv bära.

Yrkesutbildningen.

— En god tanke, som framförts, är den om inrättande av ett särskilt arbetssanatorium för utbildning i lämpliga yrken, framhöll ordf. i De lungsjukas riksförbund, ombudsman Erik Frithiof, bl. a. Det räcker emellertid ej med de 50 à 75 platser, som nämnts, ty behovet är ungefär tio gånger så stort. Själva yrkesexamen bör f. ö. konvalescenten få avlägga vid statlig eller kommunal yrkesskola för att inte få stämpeln "lungsjuk" med sig ut i livet.

Framställning till myndigheterna.

Efter en kort paus samlades man för diskussion.

Landstingets ordf. hr *A. E. Elmroth*, Tierp, utlovade, att landstinget skulle göra vad som låg inom möjligheternas ram, för de lungsjuka. Kommunalnämndsordföranden i Söderfors, hr *Edvard Nilsson* ansåg, att folkpension borde kunna utgå för tuberkuloskonvalescenterna och talade för hjälp till startandet av ett bibliotek vid sanatoriet i Älvkarleby. Dispensärsköterskan *Signe Olsson* påyrkade, att kommunen skulle svara för den tillfrisknade efter sanatorievistelsen likaväl som under denna, och landstingsman *Edvin Jacobsson*, Vendel, framhöll, att tuberkulosvården ofta blir betungande för små kommuner, vilket emellertid kunde avhjälpas genom annan kommunindelning. Styrelseledamoten i riksförbundet, hr *Manfred Norberg* betonade, att studieverksamheten var en av förbundets huvuduppgifter men att man på grund av brist på medel endast kunde understödja studiecirklar och ej enskilda personer, hur ömmande

fall det än var. Dr: *Axel Petterson* ansåg, att de beviljade anslagen mycket väl kunde användas även till studieunderstöd, och docent *Hedvall* föreslog ett uttalande från mötet, riktat till vederbörande myndigheter. I fortsättningen av diskussionen påtalade bl. a. hr *Sven Lindberg*, Skutskär, den oenhetlighet, som råder mellan kommunerna rörande folkpension och fickpengar åt de sjuka, och hr *Uno Wahlstedt* föreslog att hänskjuta frågan till det nya länsförbundet för fattigvård.

På docent Hedvalls förslag beslöt konferensen enhälligt göra tre framställningar, en till pensionsstyrelsen att ta upp frågan om understöd till nytt övervägande, en till vederbörande myndighet att snarast ta upp till behandling nationalföreningens utredning om eftervården och en till länsavdelningen av Svenska barnvårdsförbundet om större generositet vid utdelandet av understöd till icke arbetsföra tuberkulosa.

KONFERENSEN I FALKENBERG

Söndagen den 14 november hölls även i Falkenberg en stor socialkonferens, som anordnats av Hallands läns förening för tbc-konvalescenter och till vilken inbjudits läkare och dispensärsköterskor, representanter för landstinget och fattigvården, tbc-konvalescenter m. fl. Mötet öppnades av föreningsordföranden *John Höög*, Varberg, och därefter höll överläkaren vid Fagereds sanatorium, dr *V. Steffen*, ett föredrag, betitlat

"Tuberkulosproblemet".

Talaren betecknade mötet som en betydelsefull och glädjande händelse i tuberkulosens historia i Halland, då nu konvalescenter och friska kommit samman för att dryfta gemensamma intressen. En sanatorieläkare får ofta tjänstgöra som förmedlare mellan sjuka och friska, och talaren ville därför belysa några konflikter, som kunna uppstå mellan dessa båda grupper samt hur dessa konflikter skulle kunna lösas. Mycket är härvidlag vunnit, om man kan lägga bort den sentimentala synen på de sjuka och deras problem. Tuberkulosens smittosamhet och långvariga förlopp accentuerar konflikten mellan de friska och de sjuka, vilket bl. a. visar sig i den avoghet, som ofta kommer till synes från de friskas sida. Dessa beskylla de sjuka för vårdslöshet och förarga sig över att de, ehuru de förefalla friska, lik-

Dr V. Steffen, Fagered.

Doc. E. Hedvall, Upsala.

väl ej vilja göra något utan snarare gå och slå dank. De sjukas tankar om de friska äro ej heller uteslutande välvilliga. En annan faktor i förhållandet mellan friska och sjuka är medlidandet. Detta är en god tillgång för de sjuka men bör ej taga sig uttryck i tårar och beklaganden utan i handling för att undanröja lidandet.

En centralfråga, som har stor betydelse i detta sammanhang och som blivit föremål för många olika meningar, är smittorisken. Nu förhåller det sig i verkligheten så, att de allra flesta människor under sitt liv hinna att bli infekterade av tuberkelbaciller och att de därvid även få smärre anatomiska förändringar på sina lungor. Men de ha blivit friska igen utan att de märkt några spår av sjukdom. Detta förhållande bör dock ej hindra en från att iakttaga nödiga försiktighetsåtgärder till skydd mot smittan. Någon som helst säkerhet att undgå att bli smittad med tuberkulos har man emellertid icke. Lyckligtvis är det dock endast ett ringa fåtal, som bli så sjuka, att vård är nödvändig. I kampen mot tuberkulosen som sjukdom spelar hygien och ett sunt levnadssätt den allra största roll. En hygienisk bostad, väl avvägd fördelning mellan arbete och vila, motion i friska luften, riklig och lämpligt sammansatt föda samt avhållsamhet från alkohol, tobak och andra gifter är allt saker, som förhindrar eller motarbetar tuberkulosens spridning och utveckling.

Den tuberkulossjuka bör ha högre levnadsstandard än genomsnittsmänniskan.

För att uppnå detta vore det önskvärt med understöd till den sjuka, även sedan denne blivit så pass återställd, att han börjat arbeta. Pensionen är härvid ej den lämpligaste formen, och såväl läkare som patienter äro nöjdast, om pensionen ej är behövlig utan konvalescenten genom arbete kan skaffa sig sitt uppehälle. Skulle någon ha fått tillåtelse att arbeta men ej gör detta utan hellre tar emot understöd, torde det i allmänhet bero på psykisk sjuklighet. Patienterna böra tillgodogöra sig den hjälp de kunna få på bästa möjliga sätt för att icke väcka olust för utökad hjälpverksamhet.

Många tuberkulösa äro partiellt arbetsföra, och det skulle vara en nationalekonomisk vinst, om man kunde tillgodogöra sig deras arbete, liksom det skulle utgöra en lättnad för dem själva. I praktiken är detta dock svårt, emedan exempelvis en arbetsgivare naturligtvis hellre väljer en frisk än en sjuk till sitt arbete. Då det för närvarande är ont om arbetskraft, har

emellertid vissa möjligheter öppnats; så nämnde talaren som exempel, att på Fagereds sanatorium några av de friskaste patienterna fått arbeta som biträden, även på halvtid, med mycket gott resultat. Konvalescenter borde kunna få stöd till att i sanatoriernas närhet slå sig ned som hantverkare m. m. I varje fall bör betänkas, att de enskildas väl också är samhällets väl. Den sjuke har en gång varit frisk, och den friske kan en vacker dag bli sjuk, och detta bör kunna befördra förståelsen dem emellan.

Till slut önskade talaren föreningen all lycka och uttryckte en förhoppning om att den måtte tjäna till förståelse mellan friska och konvalescenter och även vara de sjuka till inbördes hjälp.

Härefter höll *landshövding Reimer Johansson* ett kort anförande, vari han framhöll, att Halland gått före med gott exempel, då det gällt bildandet av konvalescentföreningar, och önskade föreningen den framgång, som den gjort sig så väl förtjänt av.

De lungsjuka och samhället.

Efter lunchpaus höll ombudsman Zetterlund, Göteborg, ett föredrag om "De lungsjuka och samhället". Han redogjorde först för eftervårdsproblemet och betonade den särställning tuberkulosen intar genom sin utbredning, sin långa konvalescenttid och sin komplicerade natur. Såväl den förebyggande vården genom dispensärer som själva sanatorievården står i Sverige på hög nivå. Den som utskrivits från sanatorium är emellertid hänvisad till pensionen eller fattigvården, och då det ej är sörjt för den utskrivnes ekonomi på betryggande sätt, blir läkarens arbete ofta spolierat. Eftervårdsfrågan är ett både humanitärt och samhällsekonomiskt problem och har varit föremål för motioner i riksdagen och utredning av Nationalföreningen mot tuberkulos. Vad man önskar är effektivare arbetsförmedling, inrättandet av yrkesskolor och anställandet av sociala kuratorer. De arbetsförmögna böra få större understöd, helst ej fattigvård eller pension, som verkar nedstämmande på konvalescenten, utan understöd i likhet med riksförsäkringen.

Talaren kom härefter in på problemet om bacillskräcken, vilken bottnar i okunnighet och därför måste motarbetas genom upplysning bland allmänheten. Det har visat sig, att smittorisken för t. ex. sanatoriepersonal ej är större än för andra.

Talaren berörde även förslaget om tvångsinternering. Beslut om sådan måste innebära ett slags fängelsesystem, som ej torde vara önskvärt. Undersökning och utredning bör därför göras, innan beslut fattas.

Slutligen framhöll talaren önskvärdheten av att läkarintygen

(Forts. å sid. 27)

Överläkare Erling F. Hjort, Oslo:

Om njurtuberkulos

Njurtuberkulosen uppstår oftast på så sätt, att tuberkelbaciller genom blodet föras till njuren från ett eller annat tuberkulöst ställe i kroppen. Den ursprungliga sjukdomshärden kan vara så liten, att den ej kan påvisas. När tuberkelbacillerna slå sig ned i njuren, framkalla de den vävnadsförändring som är karakteristisk för den tuberkulösa inflammationen. Denna vävnadsförändring består i bildandet av en knut, s. k. tuberkel. Observationer ha gjorts som tala för att helt små tuberkler kunna botas också i njuren, men i allmänhet torde en sådan knut fortsätta att växa. I mitten av knuten avdör så småningom vävnaden och av den döda väven bildar sig en ystad massa. Förr eller senare bryter knuten igenom till njurens kanalsystem eller till njurbäckenet, och därmed ha tuberkelbacillerna tillgång till urinen. Med urinen föras bacillerna genom urinledaren till urinblåsan, där de kunna sätta sig fast och framkalla en tuberkulös blåsinflammation. Det föreligger då också möjligheter för en uppåtgående infektion av den andra njuren.

Så länge tuberkulosen är begränsad till njuren, kan den förlöpa utan symptom, men så snart blåsan är angripen, få vi de första sjukdomstecken som varsla om njurtuberkulos.

Blåskatarr kan vara njurtuberkulos.

Njurtuberkulosens första symptom äro ofta förekommande urinkastning, smärtor vid slutet av urinkastningen och blod i urinen, likaledes oftast vid slutet av urinkastningen. När dessa symptom uppträda, bör patienten underkastas en fullständig urinvägsundersökning. Man får icke slå sig till ro med diagnosen blåskatarr.

Den fullständiga urinvägsundersökningen omfattar först och främst en undersökning av själva urinen. Den urinförändring som är karakteristisk för njurtuberkulosen är för det första inblandningen av celler, som är ett allmänt tecken på inflammation i urinvägarna, och vidare inblandningen av tuberkelbaciller som visar, att den inflammation vi ha att göra med är tuberkulös. Cellerna påvisas mikroskopiskt efter centrifugering (separering) av urinen. De celler som det här rör sig om äro dels vita blodkroppar, vilka medfölja varje inflammation, och dels röda blodkroppar som visa förekomsten av en sårbildning på ett eller annat ställe.

Tuberkelbacillerna påvisas på tre olika sätt. Dels genom specialfärgning av centrifugatet, dels genom odling av bacillerna med speciella näringssubstrat och dels genom inympning av urinen på marsvin. I sistnämnda fall får marsvinet, om urinen innehåller tuberkelbaciller, en lokaliserad eller utbredd tuberkulös sjukdom. Detta marsvinsprov är ett mycket tillförlitligt prov, även om det en eller annan gång kan slå fel. Det har den nackdelen att man oftast måste vänta i sex veckor på resultatet.

Nästa led i den fullständiga urinundersökningen är cystokopien, varmed menas en invändig inspektion av urinblåsan. Cystokopien försiggår med hjälp av ett kikarliknande instrument, cystoskopet, som genom urinröret införes i blåsan. Cystoskopet har i närheten av spetsen en elektrisk lampa som lyser upp i blåsan och en spegelanordning som gör det möjligt för

undersökarens öga att se den upplysta blåsslemhinnan. För att han skall kunna se, måste blåsan vara tömd på urin. Cystokopien är en fasa för många patienter, men den behöver ej vara det, ty vi ha tillgång till medel att göra den smärtfri för ömtåliga patienter.

Läkarna väl rustade för diagnosen.

Med hjälp av cystoskopet kan undersökaren konstatera sjukliga förändringar i blåsslemhinnan. Det vi särskilt lägga vikt vid beträffande tuberkulos är inflammationsförändringar såsom fläckig rodnad i slemhinnan och sårbildningar. Vi kunna också mycket lätt iakttaga urinledarens bägge öppningar. De ligga i blåsbotten på högra och vänstra sidan och se ut som smala sprickor eller ovala öppningar, som rytmiskt sammandra sig. Vid tuberkulos kunna dessa öppningar vara förändrade på olika sätt. Vid denna tidpunkt av undersökningen kunna vi också företa en funktionsprövning av båda njurarna genom att inspruta ett blått färgstoff i en blodåder på armen och iakttaga färgstoffets avskiljande genom urinvägarna. Så fort arbeta njurarna, att vi redan efter tre till fem minuters förlopp kunna se en blå stråle komma ut genom urinledaren. När en njure är sjuk, nedsättes dess funktion och följaktligen avskiljer den också färgstoffet senare. Vi få på så sätt en tidsskillnad mellan färgstoffets avskiljande i ena fallet och det andra.

Därefter föra vi upp ett tunt rör (Ureterkatet) genom båda urinledarna upp till njurbäckenet och samla upp vardera sidans urin för sig. Dessa urinprov undersökas var för sig, såsom förut nämnts. Om det är påkallat, kunna vi få ett röntgenfoto av vardera njurbäckenet genom att spruta en s. k. kontrastvätska, det vill säga en vätska som avskuggar sig på röntgenfilmen, genom vardera ureterkateten upp i njurbäckenet. Vi få då en bild av det fyllda njurbäckenet. Detta har normalt den karakteristiska formen av en tratt med spetsen nedåt och med regelbundna ut- och inbuktningar på den sida som vänder sig mot njuren. Förekommer tuberkulös hålbildning (kaverner) som stå i förbindelse med njurbäckenet, visa sig dessa som runda fläckar i njurens avskuggning.

Sist i raden kommer den intravenösa urografien. Denna undersökning försiggår på följande sätt: Man insprutar i en blodåder på armen ett kontrastmedel, som avskiljes genom njurarna och har den egenskapen att det bildar synliga skuggor på röntgenfilmen, när det under sin avskiljning fyller urinväggarna. Redan sju minuter efter insprutningen kan den första bilden tas, och senare kan man genom seriebilder få ett mycket gott begrepp om urinvägarnas form. Samtidigt är denna undersökning också en funktionsprövning, i det avskiljningen sker senare på den sida som är sjuk.

Som man ser, äro vi väl rustade med medel för att företa en fullständig urinundersökning, och i de flesta fall lyckas vi på detta sätt fastslå, om den ena eller den andra njuren är sjuk.

Människan reder sig gott med en njure.

Det är självklart, att vi här liksom överallt inom läkareutövningen icke få glömma att undersöka hela kroppen, i detta fall (Forts. å sid. 16)

De Lungsjukas Riksförbund

Kocksgatan 15, Stockholm.

Tel. 41 39 99.

Ombudsman Frithiofs bost. tel. 51 26 95.

Red. Sandréns bost. tel. 40 69 93.

Kassör Hillers bost. tel. 49 60 96.

Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg, Spjutsbygd, kassör Arvid Mattisson, Ekholmsstrand 18, Karlskrona.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening. Ordf. David Classon, Postfack 216, Borås.

ESKILSTUNA: ELKÅ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. Manfred Norberg, Drakenskiöldsg. 7 (Tel. 44 67). Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.

FALUN: Konvalescentföreningen för Kopparbergs län. Korresp. Karl Jonsson, Box 4143, Rättvik.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02). Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.

HALLANDS LÄN: Hallands Läns Förening för Lung-Tuberkuloskonvalescenter. Ordf. John Höög, Bäckgatan 29, Varberg, sekr. Ingrid Carlsson, Godhemsgat. 18, Kungsbacka.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgat. 19, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Gerh. Andersson, Bollgränd 2. Korresp. sekr. Folke Aséll, Storgatan 31, Härnösand. Tel. 15 42. Kassör P. E. Westerholm, Södra Nygränd 1. Postgiro 262924.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Allégatan 20.

JÖNKÖPING: Konvalescentföreningen för Jönköping, Huskvarna med omgivning. Ordf. Gustav Larsson, Åsenvägen 66, Jönköping.

KALMAR: Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Sigfr. Celander, Box 731, Kalmar (Tel. 26 41). Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.

KARLSKOGA: Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med omnejd. Ordf. Bertil Krona, Katrinedalsgat. 13, Karlskoga.

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Expedition Fiskaregränden 31, Postfack 113, expeditionstid månd. och torsd. 19—20.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konscento"). Ordf. Bertil Backman, Bergnäset, Luleå. Tel. 35 19. Sekr. Göte Landström, Södra Strandgatan 27—29, Luleå. Tel. 23 61. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 1:sta söndagen i varje månad.

LUND: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskareg. 4 (Tel.

49 90). Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad kl. 6 å Wieselgrens minne.

LYCKSELE. Konvalescentföreningen för Lycksele m. omnejd. Ordf. Arne Johansson, Vägsele.

MALMBERGET: Malmbergets Konvalescentförening. Ordf. Harry Jansson, Tingvallsgat. 27, Malmberget, korresp. Sigmund Persson, Hermelin 159, Malmberget. Möten hållas t. v. andra fredagen i varje månad. Lokal: Folkets hus C-sal.

MALMÖ: Understödsföreningen för Lungtbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgatan 2 B, Malmö.

MEDELPAD: Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Gottfr. Eriksson, sekr. Fredrik Ångman. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12—2. (Tel. 26 88).

NORRBOTTENS LÄN: Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Widar Östling, Ångesbyn.

NORRFJÄRDEN: Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmark, kassör Gustaf Öhman, Norrfjärdens.

PITEÅ. De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå. Ivan Eng, Piteå.

SANDVIKEN: Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Karl Andersson, Smedsgatan 4, b. v., Sandviken.

SIGTUNA: Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Richard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.

SKARABORGS LÄN: Skaraborgs Läns Konvalescentförening. Ordf. Lennart Åberg, Postfack 16, Skövde.

SKELLEFTEÅ: Norra Västerbottens Konvalescentförening. Ordf. Ragnar Svedberg, Kågevägen 12, Skellefteå, sekr. Björn Regnell, Varvsgatan 11, Skellefteå.

STOCKHOLM: FLIS (Föreningen för Lungsjuka i Stockholm), Kocksgatan 15, Sthlm. Ordf. A. Fredin (Tel. 42 03 47). Expeditionen Kocksgatan 15 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, måndagar och onsdagar 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Julfest hålles i Folkets Hus B-sal fredagen den 7 jan. kl. 19.30. Övriga föreningsmöten febr.—maj i H. S. B.-salen, Flemminggatan 41 andra torsdagen i varje månad kl. 19.30.

STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER: "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Bertil Forsström, Vegagatan 33, Sundbyberg, tel. 28 36 21. Månadsmöten hålles i Folkets Hus C-sal, Sundbyberg andra torsdagen i varje månad.

UMEÅ: Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå. Ordf. Arvid Lundmark, Näs, Bygdeå.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Sven Lindberg, Svarthamn 27, Skutskär. Kassör Syster Karin Dansson, Ulleråkers sjukhus, Upsala. Tel. 384 35.

ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening. Ordf. Tore Nykvist, Lindrotsgatan 23, Örebro.

VITA

Läkerol

(Bröst-Bonbons)

innehålla samma välgörande eteriska oljor som de världsberömda mörka Läkerol-Tabletterna.

Vita askar à 35 öre oms. o. varusk. inb.

från FÖRBUNDSARBETET

FOLKHÖGSKOLEKURS PÅ EKEBERGS SANATORIUM

På initiativ av Skaraborgs läns konvalescentförening har en folkhögskolekurs varit anordnad på Ekebergs sanatorium under medverkan av länets folkhögskolekursförening.

Kursen har omfattats med stort intresse av såväl patienter som personal. Patienterna ha satt stort värde på att tillfälle till studier och intellektuell verksamhet kunnat beredas dem under sanatorievistelsen. På grund av de speciella förhållandena har dispens beviljats kursledningen, som alltså kunnat utsträcka kursen att pågå i över två månader. Detta var nödvändigt, och då det inte kunde bli fråga om mer än två kursdagar i veckan. Därvid samlades man till föreläsning resp. övning två timmar varje kursdag.

Kursprogrammet upptog sådana ämnen som "svenska språket i tal och skrift", "svensk litteratur", "föreningskunskap" m. m. En del sociala frågor togos också upp till behandling. Sålunda behandlades folkpensioneringen och de partiellt arbetsförsäkrade problem. I det senare ämnet föreläste förbundsordföranden E. Frithiof, som bekant även ordf. i Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra. Vidare hölls en föreläsning om sjuk-kasserörelsen och två föreläsningar i psykologi.

Som kursbestyrrelse fungerade överläkaren vid sanatoriet, dr Jean Manfred, ordförande, rektor Per Dohlwitz vid Axvalls folkhögskola och ordföranden i konvalescentföreningen, hr Len-nart Åberg, Skövde.

Det förtjänar nämnas att tidigare endast en dylik kurs varit anordnad i vårt land, nämligen vid Mälilla sanatorium.

NORRBOTTENS LUNGSJUKAS CENTRAL- FÖRENING

styrelse hade den 31 okt. årsmöte i Luleå tillsammans med ombud från lokalföreningarna i Luleå, Malmberget, Norrfjärden, Piteå och Sandträsk varvid förekommo sedvanliga årsmötesförhandlingar samt behandlades flera för föreningen och dess verksamhet viktiga frågor. Av årsberättelsen framgick att föreningen efter bästa förmåga sökt arbeta inom de stora sociala arbetsuppgifter, som finnas för att ordna eftervårdsförhållandena för Norrbottens lungsjuka. Med stöd av utredningar, som företagits och som klart visa behovet av snar hjälp åt de lungsjuka och de erfarenheter som vunnits, har Centralföreningen även i år ingått till Landstinget med en skrivelse varvid i första hand föreslagits tillsättandet av en social kurator, ordnande av ett eftervårdshem och "kvävgasfrågans" lösande. Bertil Backman lämnade rapport från årets landsting och från uppvaktningar. Mötet enades om att tanken på att ordna dessa ovan berörda viktiga frågor alltid bör hållas levande och stark hos de sjukas representanter.

Förslag till arbete för det nya verksamhetsåret hade uppgjorts av Widar Östling och föranledde omfattande diskussioner. Förutom de förut berörda aktuella frågorna diskuterades bl. a. möjligheterna att som arbetstillfällen ev. anordna en handelsträdgård, småindustri m. m. och planerades bildandet av flera lokalföreningar. Till föreningens ordf., som nu vistas i Stockholm beslöt mötet sända en hälsning. Till ny ordf. valdes Widar Östling, till sekr. John Åredahl, och till kassör omvaldes Erik Lindström. Att representera lokalföreningarna valdes: för Luleå Bertil Backman, för Malmberget Sixten Andersson, för Norrfjärden Rudolf Persson, för Piteå Gerhard Karlsson och för Sandträsk Holger Eriksson. Till v. u. valdes utom styrelsen Ingrid Bergström, Sandträsk och Gerhard Karlsson, Piteå och att repr. förbundsstyrelsen i v. u. Bertil Backman.

Årsmötet gav de närvarande intryck av att de väldiga arbetsuppgifter, som här föreliggande ändå icke lamslagit föreningens medlemmar till passivitet utan att Centralföreningen är beslutna att ta nya tag, att försöka hjälpa till självhjälp och därmed bättre levnadsförhållanden för Norrbottens lungsjuka.

SANDVIKENS KONVALESCENTFÖRENING

har haft extra föreningsmöte i föreningens lokaler.

Den av föreningen startade klädvårdskursen fick ett 100-procentigt deltagande av de anmälda medlemmarna. Representanter för Järnverket, Socialvården och Diakonirådet har tagit föreningslokalerna i skärskådande och fingo samtidigt se en del arbeten, förfärdigade av föreningens medlemmar. Samtliga besökande uttryckte sin belåtenhet med lokalerna, i synnerhet verkstadsinteriören. Föreningen tager emot knivar, förskärare m. m. till slipning. Beställningar emottages tacksamt varje måndag kl. 16—17 i föreningens lokaler vid Bessemorgatan, bredvid Centraldispensären.

KONVALESCENTFÖRENING BILDAD I SKELLEFTÅ.

Vid ett talrikt besökt möte i Skellefteå har bildats en konvalescentförening för f. d. sanatoriepatienter. Den nya föreningen fick namnet Norra Västerbottens Konvalescentförening och har till uppgift att tillsammans med De lungsjukas riksförbund verka för att de lungsjuka i Sverige beredas effektiv eftervård samt att även i övrigt tillvarata de lungsjukas intressen.

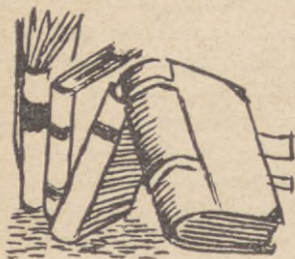
Till styrelse valdes Ragnar Svedberg, ordf., Björn Regnell, sekr., Göte Söderberg, kassör, Bengt Lindström och Gerhard Lundgren, revisorer.

LEDIGA PLATSER

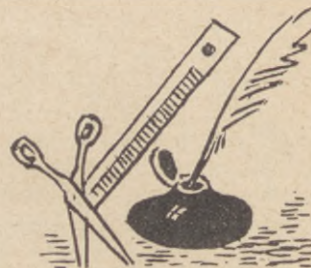
Sjukvårds-, köks-, serverings- och tvättbiträden

erhålla anställning å Eksjö sanatorium den 1 januari 1944 eller senare. Löneförmåner pr månad sedan pensionsavgift är avdragen: för sjukvårdsbiträden: grundlön kr. 67:63 och slutlön kr. 94:23; för köks-, serverings- och tvättbiträden: grundlön kr. 64:91 och slutlön kr. 91:51. Dessutom fri kost, bostad och tvätt. Semester 15 dagar, efter 5 år 21 dagar.

Upplýsingar om tjänsterna lämnas av Husmodern och Köksföreståndarinnan, tel. Eksjö 37 (växel), postadress: Eksjö sanatorium.

Litteratur

NYA BÖCKER

NORDISK KULTUR: LITTERATURHISTORIA. Albert Bonniers Förlag. 1943. Pris 7:65. Det stora samlingsverket Nordisk Kultur ger i sin nyutkomna åttonde del en översikt av medeltidslitteraturen i Danmark och Sverige. Forntidens och medeltidens litteratur i Danmark behandlas i en koncentrerad översikt av professor Hans Brix, medan den fornsvenska litteraturen genomgås av professor Rolf Pipping i Åbo. Hans klara framställning av det snåriga ämnet är mycket välkommen. Alla av vår äldsta litteratur intresserade har behållning av hans översiktliga framställning.

XENOFON: ANABASIS ELLER DE TIOTUSENDES HÄRTÅG. I svensk översättning av Ivar Heikel. Hugo Gebers Förlag. 1943. Pris 9:50. Xenofons klassiska skildring av de tiotusen grekernas härtåg föreligger tidigare i en översättning av S. G. Dahl under titeln "Kyros' fälttåg", Stockholm 1816. Den är naturligtvis antikverad, och att en ny filologiskt noggrann tolkning utgivits av professor Heikel måste hälsas med glädje av var och en av klassisk diktning intresserad. Xenofons rättframma och sakliga skildring av den grekiska härens äventyr och strapatser skall aldrig förlora sitt grepp om läsaren. Det är en hjältedikt som alltid kommer att vädja till äventyrs- och gosselynneten. Professor Heikel har utfört en vacker gärning med denna värdefulla översättning.

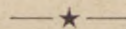
HJALMAR SÖDERBERG: SAMLADE VERK. NIONDE DELEN: UR GLÖMSKAN. I urval och med kommentar av Herbert Friedländer. Albert Bonniers Förlag. 1943. Pris 4:75. Det finns författare med vidlyftig produktion, där endast ett fåtal verk komma att trotsa glömskan. Det finns andra författare av vilka snart sagt varje rad har något viktigt och väsentligt att säga. Till det senare slaget hörde Hjalmar Söderberg. Strängt taget är intet av vad han skrev likgiltigt. Också en recension, ett kåseri, en teateranmälan av hans hand bär helt hans signatur och är präglad av hans personlighet. Den volym av hans samlade skrifter som nu föreligger under titeln "Ur glömskan" innehåller tidningsartiklar, dagskåserier, polemiker och debattinlägg — allt samlat ur gamla tidningar och tidskrifter. Om också ämnena understundom kunna förefalla obetydliga, så adlas allt av sin upphovsmans kvickhet och stilkonst. Det är en njutning att läsa dessa små prosastycken, som redan ha fått en viss patina men ändå förblivit fullt levande.

RICHARD HILLARY: DEN YTTERSTA FIENDEN. Albert Bonniers Förlag. 1943. Översättning av Göran Salander. Pris 6:75. Richard Hillarys livsöde är representativt för den brittiska generation som fick axla det andra världskrigets börda. Han var en tjuugoårig student från Oxford, en smula bortskämd och en smula snobbistisk, då han vid krigsutbrottet 1939 tillsammans med många av sina kamrater blev medlem i Royal Air Force.

Han störtade och blev svårt skadad, räddades, omplåstrades på sjukhus och blev någorlunda återställd efter en serie i den självbiografiska boken ohyggligt realistiskt skildrade operationen. Än en gång satte han sig vid spakarna på ett flygplan men denna gång störtade han och ljöt döden. Hans bok har sitt värde som samtidsdokument. Den tecknar utvecklingskurvan hos en man som från självupptagen snobb utvecklar sig till altruist. En anmärkningsvärd litterär talang vittnar boken om, dess ärliga analys höjer den över dussintalet så kallade tidsskildringar.

RICHARD WRIGHT: SON AV SITT LAND. Översättning av Gösta Olzon. Albert Bonniers Förlag. Pris 12:50. Negerförfattaren Richard Wright har med denna roman blivit sin förtryckta stams enastående tolk i modern amerikansk litteratur. Denna skakande naturalistiska roman har sitt stora värde både som individualpsykologisk studie och som dokument om ett människokollektivs ställning i modernt samhällsliv. Det är en bok om den hämmande människans revolt, spännande som en kriminalroman, intensivt gripande genom sin sanning och sin allsidiga belysning. Försvarsadvokaten, som talar den olycklige mördaren och negern Bigger Thomas' sak, sammanfattar i sitt försvarstal denna boks egentliga ärende: "Fyllda av trängtan efter att vara, att leva, att handla, att ge sin frodiga, brinnande ande uttryck i fasta, konkreta skapelser, glider negern genom vår invecklade civilisation som klagande vålnader: de irrar fram som vilna planeter som kommit ur sina banor, de vissnar och dör som träd som ryckts upp ur den jord där de växt . . ." En hel folkras' trångmål återspeglas i den gripande roman som Wright skapat. Det är en vinning att den blivit översatt till vårt språk.

Johannes Edfelt.

Partiellt arbetsföra i Stockholms stads tjänst? Fru Margit Froste har i Stockholms stadsfullmäktige motionerat om en utredning av möjligheterna att i ökad utsträckning bereda anställning eller sysselsättning åt partiellt arbetsföra i stadens verk. Det finns vid dessa, framhåller fru Froste i motionen, sannolikt åtskilliga anställningar och arbeten, för vilka vissa slag av partiellt arbetsföra skulle vara lämpade. Vid anställning av denna arbetskraft är det emellertid av naturliga skäl ett lojalt arbetsgivarintresse att tillse att den nyrekryterade verkligen kan prestera ett fullgott arbete och att han har härför erforderliga fysiska förutsättningar, så mycket mera som i anställningsvillkoren ingå särskilda förmåner vid inträffade sjukdomsfall. Fru Froste föreslår slutligen att man eventuellt skulle jämka på dylika förmåner i anseende till vederbörandes större sjukledighetsrisker.

Berömda lungsjuka skaldar och författare:

XVIII.

Charlotte Brontë

Om man vill ha en rättvis bild av Englands dikt under föregående århundrade, kan man inte gärna förbigå den själsfina och rikt begåvade Charlotte Brontë. Hennes förmåga att tolka karaktärer når, då hon är som bäst, i jämnhöjd med den anglosaxiska litteraturens mästerverk. Styrkan i engelsk diktning är som bekant ofta karaktärs- och miljöskildringar. Men denna lilla, veka kvinna har även något mer i sina romaner: en stark realism, bländande koloristisk uppläggning av de tavlor hon skänker och ljuv poesi då det gäller kärlekslivets ömtåligaste områden. Genom en tidvis sträng isolering, som kunnat förkväva den mest geniala konstnärförmåga, motgångar, sjukdom och personliga sorger bibehöll hon in i det sista sin ljusa livstro. Betecknande för hennes liv är att romanen "Shirley", som hon skrev då hennes systrar låg på dödsbädden, är den ljusaste och innerligaste av hennes arbeten. Alla fyra syskonen Brontë, Emily, Anne, deras bror Branwell samt slutligen Charlotte, dukade under för lungtuberkulos. Det är inte omöjligt, att en viss mottaglighet för sjukdomen var ett släkdrag, det påstås ju, i varje fall lekmän emellan, att sådant förekommer, men vad beträffande Emily och Anne påstår Charlotte i en av sina romaner, att den stränga behandling de blev utsatta för i skolan, redan från tidiga år bröt deras motståndskraft. Vare hur som helst med den saken. Syskonen Brontë är i varje fall ett bevis för hur ofta konstnärlig förmåga och lungsjukdom följs åt. Om sedan sjukdomen stimulerar till dikt eller diktaren genom sitt arbetes egenart är särskilt disponerad i detta fall är en fråga som vetenskapen torde kunna besvara. Den faller utanför ramen för denna artikel.

Charlotte Brontë föddes i Hartshead, Yorkshire den 21 april 1816. Hon blev tidigt moderlös och tillbragte en synnerligen glädjelös och dyster barndom i den ödsliga Haworth. Vid åtta års ålder sattes hon av sin far, som var präst, till en skola i Crowans Bridge. Men rätt snart måste hon sluta skolgången att hjälpa till i hemmet. Då hon längre fram åter fick sätta sig på skolbänken, lade man mer märke till hennes sällsynta begåvning och hon fick trots sin ungdom anställning som lärarinna vid läroanstalten. En tid var hon även guvernant i familj.

Emellertid var hon inte särskilt lämpad för sådant arbete, varför hon slutade och begav sig i sällskap med Emily till Bruxelles, för att förkovra sina språkkunskaper.

Redan tidigt hade syskonen börjat med litterära försök, och det är ställt utom allt tvivel, att de allesammans hade en viss talang, om än brodern Branwell genom kroppsligt och andligt förfall, inte hade kraft att skapa något bestående. Anne gjorde inte heller särskild lycka med sina dikter och berättelser. Men en Konstnär är alltid störst i sina drömmar!

Man får också betänka, att syskonen Brontë avled i unga år, innan de hunnit fördjupa sig och mogna till konstnärliga karaktärer. Måhända var också brodern en av de människor, som genom sin personliga svaghet aldrig lyckas i livet. Emily däremot rönte särskilt efter sin död rätt stort beaktande, dock inte tillnärmelsevis som Charlotte, vilken tydligt nog hade de största medfödda gåvorna.

Charlotte och Emily kom till Bruxelles år 1842, och den skola de besökte hade en mycket framstående lärare vid namn Hébert. Efter beskrivningen att döma var det en man med vinnande sätt och förövrigt med något i sin personlighet, som gick direkt till hjärtat på Charlotte. Hébert var emellertid redan gift och det vill synas, som skulle hans intresse för sin unga, engelska elev aldrig ha överskridit den svala vänskapen.

Charlotte undergick emellertid genom denna obesvarade kärlek en själslig mognad, som blev ett stort plus för hennes kommande diktning.

Då de båda systrarna år 1844 återvänt hem, satte de sig tillsammans med tredje systemen att fullfölja en gemensam dikt-bok, som utgavs under pseudonm. Denna bok blev dock föga uppmärksam. Deras nästa försök gällde var sin roman, men besynnerligt nog blev Charlottes bok refuserad på alla förlag och utgiven först efter hennes död. De båda andra systrarnas arbeten kom däremot ut, men någon större framgång skänkte de knappast åt sina författare. Charlotte lät emellertid inte nedslå sig av motgången utan började genast ett nytt manuskript, "Jane Eyre", vilket vid utgivandet 1847 blev vad vi i dag kanske skulle ha rubricerat en "best seller".

Liksom första romanen var även den byggd på ett kärleksmotiv, men då den första behandlade kärleken mellan lärare

Om njurtuberkulos (Forts. fr. sid. 11.)

särskilt därför, att patienter med urinvägstuberkulos också kunna ha andra tuberkulösa åkommor.

Undersökningens mål är att finna ut om den ena njuren är sjuk och om den andra är frisk. Om detta är fallet, ha vi nämligen god utsikt att bota njurtuberkulosen genom att avlägsna den sjuka njuren. Blåstuberkulosen blir då oftast botad och faran för den andra njuren är avvärd. Lyckligtvis är njurtuberkulosen oftast ensidig. Och med en enda njure kan kroppen reda sig för alla normala behov. Själva operationen är icke förbunden med någon större risk, och de varaktiga resultaten visa goda siffror. Respektive statistiktablåer uppge upp till 60 procent varaktigt tillfrisknande.

Utsikterna för ett sådant varaktigt tillfrisknande förmörkas i någon mån av samtidiga tuberkulösa åkommor i andra organ. Hos män måste vi alltid vara på vår vakt beträffande tuberkulos i könsorganen, en komplikation som dessvärre är ganska vanlig. Men också vid denna organtuberkulos kan kirurgisk hjälp åstadkommas. Samtidigt förekommande lungtuberkulos måste man också vara vaksam emot och ta hänsyn till. Även om den finns, utesluter den icke möjligheten av en kirurgisk behandling av njurtuberkulosen.

Till slut måste det uppmärksammas, att också patienter med njurtuberkulos, även om de synas lida av en lokal åkomma, äro tuberkulösa. Detta faktum medför å ena sidan, att man måste ta hänsyn till smittofaran, i det urin som innehåller tuberkelbaciller har möjligheter att smitta. Och å andra sidan måste också dessa patienter få tillgodogöra sig den stärkande allmänbehandling, som varje tuberkulös människa i behov av. (Vi Vil)

och lärjunge, (tydligt nog var det författarinnans egen kärlek till den förut nämnde Hébert som inspirerat henne) så sysslade andra boken med en mogen kvinnas kärleksliv. Den framhölls av kritiken som ett mycket fängslande verk med både inlevelse och konstnärlig glöd.

Efter denna framgång följde den bok, som Charlotte skrev praktiskt taget vid sina systrars dödsbädd, nämligen "Shirley". Den innehåller minnen och erinringar från Yorkshire. "Shirley" har något luftigt över sig, något av evighetens skira ljus, som skulle dödens närhet ha höjt författarinnan över tidens sorg och förgängelsens jordgrå väntan. "Shirley" är ett förnämligt konstverk, men Charlotte Brontës mest fullödiga roman skrevs dock 1853. Den är en uppgörelse med författarinnans förflutna och den talar om själslig befrielse. Författarinnan känner sig inte längre bunden vid sin obesvarade kärlek, vid de känslor som en gång uppfyllt henne med outtalad ömhet. Motivet är hämtat från Bruxelles, där hon sökt men inte funnit utlösningen för vad hon innerst känt som kvinna. Nu har hon funnit vad hon sökt: hennes konstnärliga skapande har givit henne kompensation. Och som en bekräftelse, att hon inte längre kände sig bunden vid sin kärleksdröm från Bruxelles, ingick hon följande år äktenskap med en av sin faders adjunkter. Äktenskapet varade dock endast ett år, ty 1855 dukade även Charlotte under för lungtuberkulos.

Då man tar del av Charlotte Brontës livsöde, upphör man aldrig att förvånas över den starka vilja och konstnärliga skaparkraft denna lilla, lungsjuka kvinna visade inför den brutala tillvaron. Hon är genom sitt exempel ett bevis för den gamla sanningen, att anden är förmer än det materiella, att evighetens ljus kan ta sin boning även i det bräckligaste käril.

E m i l H a g s t r ö m.

Socialvårdskursen på . . . (Forts. fr. sid. 6)

riktad socialpolitik, som kännetecknas av en övergång från symptombetonade understöd till förebyggande åtgärder.

Aktuarien i Pensionsstyrelsen I. Holmquist redogjorde för pensionslagstiftningen, dr John Lundquist i Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos föreläste om "Tuberkuloslagen och tuberkulosbekämpandet i Sverige" och blindvårdskonsulenten Karl Montan talade om de partiellt arbetsförsas problem. Vid konsulent Montans föredrag var även sekreterare Charles Hedqvist i De blindas förening närvarande och lämnade en del upplysningar om de arbetsuppgifter, som föreligga för den nyligen tillsatta statliga kommitté, som skall utreda frågan om de partiellt arbetsförsas inpassning i produktionen. Herr Hedqvist representerar som bekant i denna kommitté Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra.

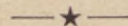
Kursens siste föreläsare var sekreteraren i Socialvårdskommittén, assessor Sven Larsson som lämnade en intressant redogörelse för Beveridgeplanen.

Samtliga föreläsningar följdes av livliga diskussioner, och kursdeltagarna hade även tillfälle att framställa frågor till föreläsarna.

Studiearbetet var även föremål för behandling. Inledare i detta ämne var sekreteraren i ABF, H. Heffler. I övrigt medverkade Förbundets egna krafter. Sålunda talade ombudsman Frithiof om Förbundets organisation samt om ordförandens uppgifter (i "föreningsteknik") socialvårdssysslomannen E. Lind, Göteborg om fattigvårdsfrågor, Lennart Åberg, Skövde, om praktiskt socialarbete och om studiearbetet, Sixten Hammarberg, Ljustorp, om fattigvården på landsbygden och förbundssekr. J. Sandrén om sekreterarens uppgifter.

Kursbestyrelsen bestod av E. Frithiof, och J. Sandrén, Stockholm samt Manfred Norberg, Eskilstuna. Den sistnämnde var emellertid på grund av sin tjänst förhindrad att närvara vid kursen.

Det förtjänar slutligen att nämnas att det var väl sörjt för kursdeltagarnas materiella behov. Såväl inkvartering som utspisning var förstklassig.

Tuberkuloskontroll vid navigationsskolorna. Komerskollegium anser lämpligt att sådan allmän tuberkuloskontroll som skolöverstyrelsen anordnat vid realskolornas, gymnasiernas, de kommunala mellanskolornas och de kommunala flickskolornas avgångsklasser, också anordnas i navigationsskolorna. Kontrollen skall för de elever, som icke undersökts det nästförflutna året och önska komma i fråga, bestå i tuberkulinprovning samt skärmbildsfotografering (röntgenfotografering) för de positivt reagerande och calmettevaccineringsring för de negativt reagerande.

I Göteborg, Malmö och Kalmar kan undersökningen utföras av centraldispensären, och Svenska nationalföreningen har lovat betala arvode till denna. I Stockholm skall det betalas en krona för undersökning vid Nationalföreningens mot tuberkulos skärmbildsbyrå, och eleverna i Härnösand måste resa till Nyland för fotograferingar. För dessa utgifter i Stockholm och Härnösand anhåller kollegiet få använda 625 kr. från handels- och sjöfartsfonden.

STRÖMLINJE

Bland djuren är valen den mest strömlinjeformade och även vindhundens och antilopernas byggnad ger intryck av minsta möjliga luftmotstånd. — De tyrfota djuren som teknikernas läromästare.

Det är så enkelt . . . Det är bara att kopiera naturen.

Det är så med det mesta av vår teknik. Men vi tro det inte, förrän vi ha fått räkna ut det.

Så är det med strömlinjeformen. Den är lösenordet, vapenskölden för det tjugonde århundradets stolthet och feber — farten. Men den är gammal, den är äldre än människan. Vi trodde den bara inte på allvar, förrän den kom från ingenjörernas ritbord och vindtunnlar, konstaterad och försedd med vetenskapens garantistämpel.

Vi ha byggt framtidens tåg. Det rusar fram på skenorna med tvåhundra kilometers fart. Strömlinjer! Trafikflygets turlistor beräknas efter hastigheter på upp till trehundra femtio kilometer i timmen, stridsflygplan byggas för femhundra och hastighetsrekordet lyder på i runt tal sjuhundra kilometer i timmen. Strömlinjer och maskinkraft! Men ha vi överträffat naturen? I snabbhet — ja. Men i mångsidig ändamålsenlighet — nej.

Då vi nu väl fått vår laboratorieuträknade strömlinjevaroll, ha spekulativa hjärnor med förnyat intresse kastat sig över studiet av vad naturen har att bjuda som vår läromästare i det specialfallet. Och det har resulterat i att man återupptäckt gamla sanningar, som egentligen aldrig fallit i glömska, och att man trots sig upptäcka nya fall av "naturens naturenlighet", fall, där forskarivern ibland förfallit till sin farligaste svaghet, att skjuta över målet.

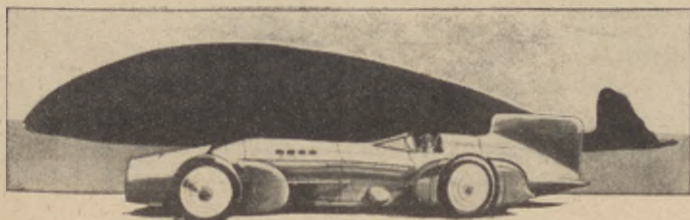
Ställ en tretons lastbil och en modern racervagn bredvid varandra — och bredvid dem en ardennerhäst och ett fullblod. Är det någon, som inte godtager jämförelsen mellan jämförelserna? Det är en seg styrka ställd mot snabbhet i båda fallen.

Men racerbilen är strömlinjeformad, den har sitt snabba utseende därav. Det är en smula svårare att säga det om fullblodet. Djuret har smäckra, eleganta linjer, långa, spänstiga ben. Dess utseende talar om en snabb löpare, men de rena strömlinjeformerna söker man förgäves efter. Och dock, man talar om att en häst "ligger som en rem efter marken", och liknelsen är inte oberättigad, lika visst som den är ett populärt namn på anpassningen efter strömlinjevarollen.

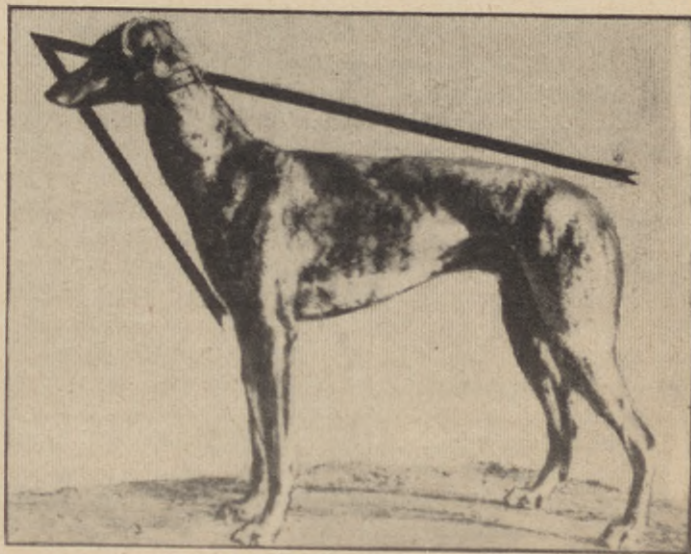
En stor amerikansk tidning har skickat en rundfråga till biologiska auktoriteter i Amerika runt i här berörda spörsmål, och de ha nästan genomgående svarat med de lärdomar, vi alla fått i skolan: vattendjuret ha fått sin kroppsform för att möta minsta möjliga motstånd, men ifråga om däggdjuren på land ställer man sig tvivlande. Det är förklarligt. Landdjuren, även de,

som kunna förlyta sig med hastigheter på bortåt hundra kilometer i timmen, använda denna sin förmåga endast i undantagsfall, och det räcker inte för att diktera deras kroppsplaner intill en verklig strömlinjeform. Men det är sant, att alla dessa djur i verkligheten måste göra betydligt mindre luftmotstånd än de, som utrustats med en stark, men långsam kropp. Det förargliga är bara, att man inte kan kontrollera teorierna, ty man kan inte gärna aptera tryckmätare på en kapplöpningshäst, en vindhund eller en antilop, och inte heller kan man pröva ut, hur mycket muskelkraft djuren använda för att övervinna luftmotståndet. För att nu inte tala om, att man inte heller kan jämföra de tunga djuren med de snabba vid samma hastigheter av det enkla skälet, att en ardenner aldrig kan komma upp till ens tillnärmelsevis samma fart som en kapplöpningshäst o. s. v. Men det är också sant, att när ett djur springer, intar det automatiskt en kroppsställning, som i görligaste mån minskar luftmotståndet. Vindhunden, kapplöpningshästen eller antilopen ha tack vare sin smidiga byggnad mycket lättare att inta den ställningen än till exempel en St Bernhards-hund, en draghäst eller en bisonoxe, som alla visserligen ha större krafter än sina snabbfotade släktingar, men inte på långt när deras smidighet.

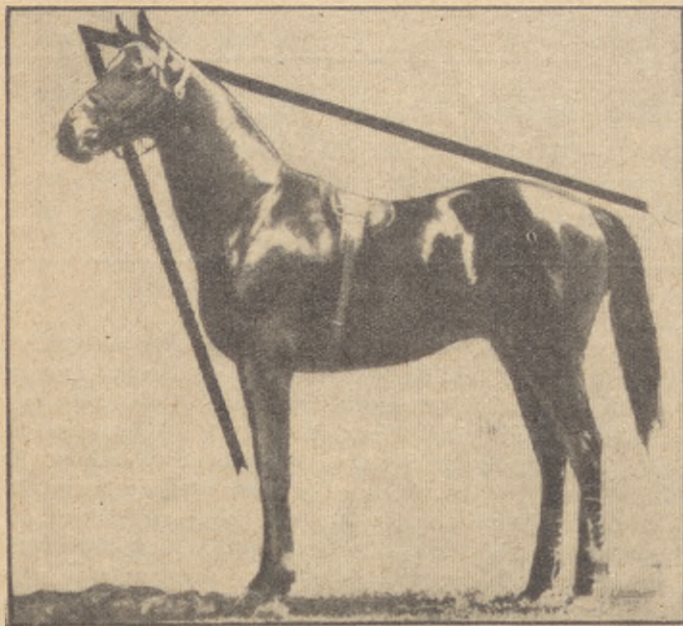
För att träffa på en verklig strömlinjeform, som motsvarar även högt ställda vetenskapliga anspråk, få vi gå till vattendjuret och fåglarna. Valar och sälar ha av ren naturnödvändighet fått sin kroppsform, som är den gynnsammaste möjliga för deras betingelser. Men de kunna heller inte röra sig i sitt rätta element, utan att vara tvungna att pressa undan ett medium, som är 1,600 gånger tyngre än vad landdjuren ha att göra med. En grönlandsval är en mycket snabb simmare, han kan göra en fart av inemot sextiofem kilometer i timmen under vattnet, alltså inte mycket mindre än en medelmåttig vindhund uppnår

Valen och racerbilen.

Vindhunden har sin "strömlinjeform".

Kapplöpningshästen är byggd på ett helt annat sätt än arbetshästen.

på land. Men för att kunna uppnå den prestationen behöver han mer än väl sin strömlinjeform, trots att hans muskelkraft belöper sig på sammanlagt ungefär 20,000 hästkrafter. Som en jämförelse kan det nämnas, att en god undervattensbåt har ungefär sjättedelen av valens fart i undervattensläge. Och vi skola inte skryta med några hastighetsrekord för motorbåtar, ty de uppnås tack vare, att man "smiter undan" vattenmotståndet genom att låta båten nästan helt och hållet höja sig ur vattnet under farten. Men varenda kubikcentimeter vatten framför nosen på en val måste pressas undan, för att djuret skall kunna komma framåt.

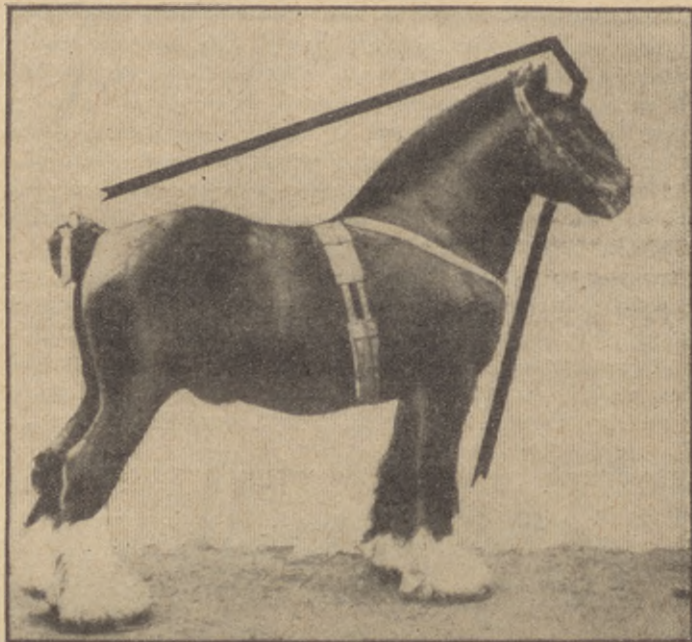
Med sälarna är det samma sak. De se visserligen otäckt klumpiga ut på land, men det intrycket är totalt försvunnet, så snart de kommit ner i vattnet. Våra vanliga gråsälar äro måhända i bredaste laget för att utan vidare ställas upp som modell till flygkroppen på en högvärdig flygmaskin, men eljest äro kroppslinjerna så genomgående strömlinjeformade, att de knappast kunde ha blivit bättre, om en aldrig så specialiserad ingenjör räknat ut dem.

Den perfekta flygkroppsmodellen kan man däremot finna bland fiskarna. Man kan till och med ganska säkert uppskatta deras snabbsimningsförmåga genom att jämföra deras mer eller mindre fulländade strömlinjeform. Här liksom hos sälar och valar gäller det, att det finns inte en kroppsdel, inte ett fjäll eller hår, som bryter mot schemat. Den största kroppsbredden ligger inom den främsta tredjedelen av den sammanlagda längden, nosen är lagom spetsig och stjärten slutar utdraget och långsamt avsmalnande, så att den inte drar med sig något vatten eller förorsakar onödiga virvlar. Fenor, gällock, allt är bakåtriktat för att det förbirusande vattnet inte skall få några angreppspunkter. Men allt detta ifråga om vattendjuren är begripligt, ty även när de röra sig med normal hastighet, ha de ett motstånd att övervinna, som är ungefär lika stort och följer nästan exakt samma lagar som luftmotståndet i bortåt trehundra kilometers fart.

Ett apropå. Har läsaren märkt den slående likheten mellan Aero transports Junkermaskiner, sedda från sidan, och en vanlig, hederlig aborre?

Av en ren tillfällighet finns det emellertid ett däggdjur, som har relativt hygglig strömlinjeform, fastän det lever på land, och inte alls hör till de snabbaste. Det är — människan. Bevars, inte i vår vanliga, upprätta ställning, utan när vi simma. Crawl-simmets är ett systematiskt tillvaratagande av fördelarna med vår långsträckta, med benen avsmalnande kroppsform. Också är människan en ovanligt god simmare, om man tar i betraktande, att hon normalt lever på land.

Framför allt är emellertid strömlinjen flygets livslinje, och flyget har fått ovärderliga lärdomar av fågelvärlden. Fåglarna äro de enda djur, som verkligen ha formats genom att ständigt röra sig i luften. Det finns visserligen många olika slags fåglar, massor av arter, som degenererats och mist sina ursprungliga luftegenskaper, men det finns också sådana, som äro utmärkta förebilder för flygmaskinskonstruktörerna. En tornsvala eller en glada är ett gott exempel på genomförd aerodynamisk form. Båda två äro fåglar, som tillbringa sin mesta tid i luften. Det gäller som en genomgående regel, att ju mera en fågel flyger, desto noggrannare kommer den att formas efter luftmotståndets krav. Hönsfåglarna, som tillbringa större delen av sin tid på marken, ha blivit klumpiga med oproportionerligt tjocka och breda kroppar. Småfåglarna, som flyga litet flitigare, äro redan smäckrare byggda, men vi få gå till de verkliga flygkonstnärerna, svalor, rovfåglar, måsar och tärnor, för att finna fåglar, som verkligen formats av och för luften. Och dock är det sällan eller aldrig man här träffar på en alldeles perfekt strömlinjeform. Av våra svenska fåglar komma nog tärnorna och tornsvalan närmast idealet, båda två snabba, konstskickliga och outtröttliga flygare. Att denna strömlinjeform är en utveckling, som betingas av de yttre omständigheterna, kan man övertyga sig om helt enkelt genom att plocka en fågel, vilken som helst. Det finns ingen enda av dem, vars kropp verkligen är strömlinjeformad, utan konturen bildas av fjädrarna. Typiskt är också, att hos fåglar, där fjädrarna inte längre behövas för denna formande och friktionsmildrande uppgift, ha de ofta degenererats, såsom till exempel hos strutsarna, som minst av allt ha aerodynamiska linjer — trots att de kunna springa fort. Men det är nere på marken, och det gör skillnad.

Ardenneren är en typisk arbetshäst.

VENDETTAN PÅ KORSIKA

Namnet Korsika omstrålas ännu av det romantiska skimmer, varmed berättelser om underbara händelser, stora män, hemlighetsfulla banditer och mystiska — för att inte säga mytiska — rovriddare med ädelt sinne, kunna omge ett namn eller en plats, som till sin verkliga natur är okänd för de flesta. Korsika är en helt liten ö — den är till yttnethålet inte större än Skaraborgs län, den har en befolkning, som inte uppgår till mer än omkring 300,000 personer, och dess naturskönhet är icke av det slag, som kan väcka större beundran. Själva ön är okänd för de flesta, många veta inte ens var den ligger, men namnet är känt av alla, och alla som uttala namnet kunna inte undgå att känna den tjusning, som det hemlighetsfulla alltid framkallar.

Varför?

Ja, dels är det väl därför att Napoleon, den av hjälteglorians underbara sken omstrålade korpralen, som blev fransmännens kejsare, är född på Korsika, dels känner man också till vendettan och vet att banditlivet ingenstans på jordens yta florerat vildare och grymmare än på Korsika. Ön har haft många stora banditer, vilkas namn gång på gång flugit över jorden i samband med någon stor bedrift. Dels ha också många romantiska, men osanna skildringar av fantasifulla författare förlagts till denna ö, som därigenom i läsarens fantasi fått en underbar gloria, som icke motsvaras av verkligheten. De stora banditerna, som i de flesta fall icke existerat, ha skildrats som hjältar och i läsarnas minne kvarstannat, som verkliga individer, kraftfulla, ridderliga och oupplösligt förenade med namnet Korsika.

Det som bidragit till att gjuta romantikens blå skimmer över den lilla ön i Medelhavet är också de många skildringarna om vendettan.

Den leder sitt ursprung från urminnes tider då Korsika icke hade ett ordnat lagväsende, och rotade sig då så fast i befolkningens medvetande, att den ännu lever, trots de lagar och domstolar, man fick några år efter öns införlivande med Frankrike. Den är så rotfäst i korsikanernas sinne, att de än idag betraktar vendettan såsom det enda riktiga sättet att hämnas en oförrätt. Lagarna, som bedöma vendettan som mord, och som också fört många av öns befolkning till giljotinen, därför att de utövat en hämnd, som de anse icke bara som en rättighet utan i ännu högre grad såsom en skyldighet, dessa lagar ha först på senare tid sedan polisväsendet utökades, blivit en verklighet att räkna med för korsikanerna.

Det var dessa lagar och genom polisväsendets införande, som vendettan skapade banditer.

För oss, som veta att lagar och polisväsen funnits i århundraden i de flesta europeiska länder, förefaller det egendomligt att en ö, som ligger intill de i lagligt avseende redan för århundraden tillbaka rikt utrustade länderna Frankrike och Italien, icke fick sitt lagväsende ordnat förrän i mitten av förra århundradet. Förklaringen därtill får man först sedan man kastat en blick på Korsikas historia, och denna ger också grunden till de många underligheter, som finnas i befolkningens handlingar och väsen.

Korsika har undergått många öden och har varit en av många raser och länder omstridd ö. Befolkningen, som nu till ras och språk är nästan rent italiensk, koloniserades först av fenicierna. Efter det första puniska kriget kom ön till Rom. På 400-talet intogs vandalerna ön och huserade där till år 533 då de fördrevs av Belisarius, fältherre hos den östromerska kejsaren Justinianus I. Ön lydde nu en tid under de östromerska kejsarna, men

blev snart åter föremål för strider och intogs och brandskattades efter vartannat av goterna, longobarderna, frankerna, sara-cenerna, Pisa och Genua.

Under två år, mellan 1736 och 1738, var Korsika konungarrike. Under dessa år regerade baron Theodor von Neuhof, en av de stora äventyrarna, som genom ett uppror och en kupp lät utropa sig till kung, ehuru han icke hade någon rättighet att stödja sig på och icke heller varken flotta eller krigsfolk att understödja sina anspråk med. Han blev också 1738 fördriven från ön av genueserna med Frankrikes hjälp. Denna korta kungasaga blev dock upptakten till en hel del upprors- och frihetsförsök, av vilka de som leddes av Hyacinth och Pasquale Paoli äro de mest bekanta. År 1768 avträdde Genua ön till Frankrike, som alls sedan dess, med undantag för åren 1794 till 1796 då engelsmännen höllo ön besatt, haft myndighet över Korsika.

Det är klart att alla dessa strider och alla dessa myndigheter satt djupa spår i befolkningens liv och sinnen. Den brist på ordnade förhållanden, som dessa ständiga strider med nödvändighet måste ha i sitt släptåg, tvingade korsikanerna att redan i forntiden ta sitt personliga skydd i sin egen hand, och följden därav blev vendettan. Vi ha ju också en gång i tiden haft nävrätten som enda lag i vårt land.

På Korsika kunde emellertid aldrig något försök att införa lagligt ordnade förhållanden göras förrän under senare tid, och därav följde att vendettan ännu idag, fast strängt begränsad, är en realitet, som myndigheterna ha ytterst svårt att få bukt med.

Vendetta betyder blodshämnd.

Detta innebär att om någon skymfats skall han själv eller hans släktingar utkräva hämnd på skymfaren eller hans släktingar. Om en man dödas skall den dödes släktingar utkräva döds-hämnd på mördaren själv och dennes släktingar.

Det finns exempel på att hela släkter utrotats genom vendetta. Det är nämligen icke nog med att mördaren blir dödad av den mördades släkt, ty för varje död uppstår nytt krav på blodshämnd. Om sålunda vendetta råder mellan två släkter, kunna dessa gå på krigsstigen mot varandra under årtal, till och med i många släktled, många gånger så länge att den ursprungliga orsaken glömts bort. Detta är naturligtvis att driva rättskrävandet in absurdum, men så ha omständigheterna utformat den korsikanska nävrätten och den som icke vill finna sig i detta, blir betraktad som en feg krake och en mindervärdig individ, som utstöts ur släkten.

Öga för öga och tand för tand är den oskrivna rättsregel som vendettan följer.

När två släkter på detta sätt råkat i fejd kunde formliga små krig utspela sig. Vederbörandes gårdar förvandlades till fästningar med barrikader och vaktposter, varje man i släkten gick beväpnad och alla sysslor på åkrarna utfördes under full beväpning och med beväpnade vaktposter. Man utförde regelrätt spaningstjänst beträffande den fiendliga släktens göranden och låtanden och om någon i den ena släkten lyckats utföra blodshämnd på någon av den andra släktens manliga medlemmar, ställdes ett stort gästabud i ordning i mördarens hus.

Om någon måste bege sig in till städerna skedde det alltid med beväpnad eskort. Var den ena av släkterna mycket fåtalig till sin numerär kunde det hända att den andra släkten fullständigt belägrade den mindre släktens gård och på detta sätt antingen tvingade dem så småningom till hungerdöden eller till underkastelse då processen gjordes kort.

Det berättas bland annat om en man som var belägrad på detta sätt i tio år. Hela hans släkt hade, när vendettan började — det var han som dödat en son i den fiendliga släkten — be-

stått av honom själv, en bror till honom och två manliga kusiner. Efter tre år dödades en av kusinerna, när han oförsiktigt försökte bege sig utanför det befästa huset för att hämta en häst, som slitit sig och hoppat över barrikaden.

Därmed skulle denna vendetta ha varit slut, ty blodshämnd för den först mördade hade ju utkrävts, men nu hade man i stället blodshämnd att utkräva för den senast dödade. Redan samma natt lyckades förste mördaren utkräva denna hämnd och så hade den belägrade släkten åter en ny blodshämnd att utkräva. Belägringen upphörde sålunda inte.

Under det femte året dödades mannens broder, vilket gjorde mannen så rasande att han strax därpå ensam gjorde ett utfall och därvid dödades inte mindre än två av den fiendliga släktens medlemmar, som då för tillfället hade vaktjänst. Han hade lyckats smyga sig på dem under natten utan att bli upptäckt och han kom även oskadd tillbaka till sin gård.

Där lyckades han nu med den ännu levande kusinens och de i gården vistande kvinnliga släktingarnas hjälp, hålla de belägrande stängen under ytterligare fem år. Men under det tionde året, räknat från det år då belägringen började, stormades huset och mannen och hans kusin dödades med knivhugg.

Därmed var den vendettan slut.

Det fördes också ett rent guerillakrig mellan släkterna. Detta skedde mest när släkterna voro så stora att de ägde flera gårdar och så stora lantbruk, att det var svårt för dem att hålla sig samlade på samma plats. Då sköttes sädd och skörd under beväpning på den ena åkern efter den andra, men det dagliga livet på gårdarna fortsatte, naturligtvis under beväpning och befästning.

Man spanade på varandra och överfölla varandra vid tillfällen då det fanns utsikt till seger. Den ena efter den andra av de båda släkterna plockades bort till dess det icke fanns någon manlig medlem kvar i den ena släkten.

Det finns många hedersbegrepp även i vendettan. Man gör sålunda aldrig åverkan på fiendens egendom. Man plundrar aldrig hans förrådshus, man ödelägger aldrig hans åkrar, man angriper aldrig hans kreatursbesättningar. Men om det är nödvändigt för att överhuvudtaget kunna utkräva hämnden, kan man sätta eld på fiendens hus, om fienden befinner sig däruti när elden anlägges. Brott mot dessa oskrivna lagar betraktades såsom nidingsdåd. Detta är rättsbegrepp av synnerligen intressant art, men begripligt om man betänker att dessa lagar voro till för att förlänga en strid så länge som möjligt. Vendettan hade naturligtvis gått korsikanaren i blodet så att han i denna inte endast såg ett medel till hämnd utan också ett medel till ära och ett upphov till härliga äventyr. Skadades då åkrar och hus och kreatur, förlorade fienden den ekonomiska möjligheten till stridens fortsättande, liksom striden då även förlorade den air av ridderlighet, som man var mån att vidmakthålla.

När så sent som i mitten av förra århundradet de första domstolarna och det första lagligt ordnade samhället skulle upprättas på Korsika, måste de män som utkrävt blodshämnd fly undan denna rättvisa. På så sätt uppstod banditväsendet. Bergen, de stora vidsträckta och otillgängliga bergen, blev dessa mäns tillflykt. Man begav sig upp till "buskarna", som det ännu kallas på Korsika. Däruppe hade de dock svårt att livnära sig, ehuru deras nere i bygden kvarvarande släktingar ofta förde mat och andra förnödenheter i största hemlighet upp till dem.

När polisväsendet utvecklade sig ännu mer blev dock denna möjlighet ännu mer beskuren och följden blev att de män, som av den statliga rättvisan jagades på grund av vendetta, även måste bli rövare. Snart hade bergen massor av banditer, som i hopar under en ledare ofta bekrigade varandra, ty vendettans

((Forts. å sid. 22)

Ragnar Holmström:

Svartsjuka

Smedmästar Sigurd Lysander var född värlänning och bevarade i själen något av den prägel detta landskap ofta skänker sina söner och döttrar — en prägel där saga och konst förenas med saklighet och yverborenhet, romantik och kyligt verklighetssinne. Men sedan Sigurd Lysander lämnat ungdomen bakom sig hade han som smedmästare drivit en verkstad vid Hantverkarnas gata; där kände han sig som stadsbo. Han var väl bevandrad i Stockholm och särskilt på Söder där hans egen gata låg. Hans verkstad var inte av större mått; han sysselsatte sju man och en lärling som också fick utföra en springpojkes arbete.

Smedmästar Lysander hade tämligen stabila vanor. Han var morgontidig och alltid först på verkstan. Vintertiden hade han ofta tänd under värmeledningsspannan och eld i ässjan innan hans medarbetare kom. Han var en god arbetsgivare och en bra kamrat.

En kväll i veckan tog han sig ledigt; det var på fredagskvällen när han delat ut avlöningen — ofta med några berömmade ord till var och en av medarbetarna i verkstan. När det var gjort skickade han hem lärlingen till sin egen bostad med hustruns hushållspengar och i detta kuvert fanns tre mindre med en slant till vart och ett av barnen, två pojkar och en flicka som ännu inte helt kunde försörja sig själva.

När smedmästaren stängde sin verkstad på avlöningskvällen gick han till Södra Badinrättningen och tog en grundlig bastu;

sedan vilade han en halvtimme i hytten. Medan han badat och vilat hade han fått kostymen pressad; sedan tog han på rena underkläder och därpå gick han ut på en promenad. När han promenerat en timme gick han på en välkänd restaurang och åt middag; där hälsades han välkommen som en stamgäst. Men om somrarna utsträckte han promenaden till ett utvårdshus. Överallt där smedmästaren gick och satt förde han glädje med sig; han var glad och generös och hade fått många vänner och bekanta. Hans personlighet och hans yrke som stod på gränsen till konst förde honom också tillsammans med mycket folk; under årens lopp hade han blivit du och bror med många bemärkta män.

Smedmästaren var ganska belåten med sig själv och sitt eget, och de kvällar han gick ut så där på egen hand fick han ofta nya idéer och uppslag för sitt fina hantverk. Hans klosterfönster och bankportar var väl kända från Västra Trädgårdsgatan i Stockholm till Sydney i Australien.

Hans tre barn var vuxna, fast de ännu trängdes i föräldraboet; hustrun var grå i håret men vackert grå. Hon plågades dock av att hon började få gumhull över länderna och hönsrynkor på halsen. Hon var inte belåten. Ibland hade hon hört och läst att hennes man räknades som mer än mästare — han var något av konstnär. Men det tyckte hon var för litet: han borde ha varit stor direktör. Hans verkstad skulle ha varit modern industri; arbetarnas antal inte sju utan sjuhundra.

— Vad du saknar är framåtanda, Sigurd, sade hon stundom när missbelåtenheten plågade henne. (Då hade hon ofta sett någon amerikansk film om expansiv ungdom i exklusiv miljö). Din vän Albert Bång blev ingenjör han. Nu är han chef för tolvhundra man. I fjol fick hans hustru sex silvverävar till en cape. Vad har jag fått! — vi har inte gjort en enda utomlandsresa ännu.

Hon kunde tala länge om sådant. De borde ha gjort en resa med Gripsholm till Västindien — vad fick hon uppleva? En plågsam utresa varje sommar till sommarstället på Yxlan, trängas med folk av alla slag på "Blidösund".

Smedmästarn brukade le och svara:

— Kära lilla Ellen — på Yxlan och här hemma begriper alla vad du säger. Jag också. Utomlands skulle ingen förstå oss. Vi har det fint som det är. Albert har inte lika fint. Han är skyldig ännu för tre av dom sex silvverävarna. Jag vet'et — men det är en sak för sej. Den talar vi inte om. Men mina grindar och min lilla verkstad — grindarna är bra och verkstan är bra. Om du bara ville begripa. — Du förstår inte riktigt det här. Men så är det: om jag kunde ha utvecklat rörelsen till industri kanske jag bara fått tillverka järnstaket eller nånting sånt. Staket utan ansikten. Nu får jag göra mina grindar och fönstersmidan. Dom är olika. Varenda sak är en sak för sig. Vad har jag utomlands att göra när mina smiden får fara? Har vi förresten inte vad vi behöver? Hygglig bostad har vi, friska är vi, barna har fått sin uppfostran... vi två bli förstas äldre, gråare och tyngre med åren, men vad gör det? Jag kan hålla släggskafket och tången lika fint nu som när vi gifte oss — —

— Du är en egoist, Sigurd, sade hustrun. En verklig egoist!

När hustrun tog den tonen teg smedmästarn.

*

Nu var det en fredagskväll i försommartiden då björkarna slagit ut och släppte sitt doftande skinn för lite tryck av kraftiga fingrar. Savtid, soltid och vispbindartid.

Smedmästar Sigurd Lysander satt i smoking och lackskor på en solvarm berghäll som sluttade ner mot Hustegafjärden på Södra Lidingön; han var i sällskap med sin vän ingenjören Albert Bång — de hade på kvällen ätit sen middag på Gåshaga för att fira en kamrat som skulle resa till Turkiet och bygga broar. Bång hade en villa här i trakten, inte långt från den plats där de satt. Också Bång hade högtidskläder; de hade tagit en vickning efter middagen i hans villa; nu satt han här med barndomskamraten från Värmland och talade om sin mor... han hade samma morgon fått en bytta smör och några rågkakor hemifrån. Vännernas vickning hade bestått av dena föda.

Smedmästarn satt och repade björkris och talade om sin mor; hon var död. Men smedmästarn talade om sin mor och hur hon kärnade smör och saltade fläsk och lade in sill som hon varit närvarande och inte långt borta — —

— Och här ska du nu se, sade smedmästarn. Den här vispen! — vem tror du lärde mig göra vispar? Jo, mor. Vi var fattiga. Vi gjorde en massa vispar. Jag har inte glömt hur man gör bindvidjan smidig... så här drar man den seg under hålfoten. Med vrid medsols.

Smedmästarn gjorde en fin visp; tre timmar talade de vuxna männen om sina mödrar med varsamma ord.

Men när smedmästarn skulle hem var morgonen inne; då tyckte han att kvällen och natten och samtalet om modern och allting var så vackert att han skulle gå till stan — det blev en lång promenad. Han kom hem vid uppstigningsdags — och möttes av hustrun som var hotfullt upprörd.

— Var har du varit? Vad har du gjort hela långa natten? Kan du se mig i ögonen och tala sanning, Sigurd!

— Jaadå, svarade smedmästarn och log vänligt, ty han kände sig lätt till sinnes och ljus i själen; han hade vandrat med goda minnen genom den fina morgonen och hört fågeljubel stiga som hymner ur skogsdungar och parker ända hem. Han visade sina grova smedmästarhänder för hustrun, öppnade dem framför henne som ett barn och sade:

— Jag satt ute hos vännen Albert och gjorde en visp. Han hade fått nykärnat smör och rågkakor från sin gamla mamma hemma i Värmland. Vi har haft en fin morgon förstår du.

— Du ljuger, sade hustrun. Du är över femti. Du kan inte binda vispar. Du kan inte ens ljuga så man tror dig! Tror du jag inte begriper att du tröttnat på mig! Tror du inte jag begriper nånting!... Varenda fredagskväll går du ut — tror du inte jag förstår!

Smedmästarn fällde sina stora barnsligt öppnade händer; han gick ut och ner till sin verkstad — där hängde han högtidskläderna i ett skåp och tog på sig en svedd overall. När hans medhjälpare kom hade han eld i ässjan och ett varmt stycke i fyren; han var svettig kring pannan men hälsade vänligt godmorgon på sina arbetare såsom vanligt.

Men smedmästarns hustru hade onda plågsamma tankar; hon ringde upp Albert Bångs hustru och ville beklaga sig — men kvinnrorösten vid den andra telefonapparaten sade sömnigt:

— Karar är som barn kära du. Jag gick och la mig. Men nog satt dom här två oppe till solen steg. Albert kom in och väckte mig med en visp som din man gjort. En riktig fin visp. Kan du tänka dig vad Albert sa? — att han och Sigurd satt i flera timmar nere vid sjön och prata om sina mammor! Ja ja kära du — karar är bara barn.

Smedmästarns hustru lade tyst på luren; sedan ställde hon sig framför en spegel och grät.

—★—

Vendettan på Korsika (Forts. fr. sid. 20)

ande levde fortfarande kvar i dem, men som också gjorde utfall i bebyggda trakter och med våld togo vad de behövde i gårdar som icke tillhörde deras vänner.

Dessa bandithopar terroriserade en tid hela Korsika. De togo skatter av fientliga byar, rövade kreatur och till och med kvinnor, överfölla och plundrade turister som begivit sig för nära "buskarna", och slogs ibland sinsemellan för vendettans skull.

Sålunda hade lagens införande på Korsika till följd att laglösheten en lång tid blev det mest betecknande för ön.

Under det sista årtiondet ha dock förhållandena blivit åtskilligt bättre, men ännu är vendettan icke utrotad och ännu är Korsikas siste bandit icke på långt när oskadliggjord.

—★—

Nationalföreningen mot tuberkulos. Styrelsen för Svenska nationalföreningen mot tuberkulos har vid sammanträde som driftbidrag till hem för tuberkulösa barn för 1944 anslagit sammanlagt 126,474 kr. Stockholms stads tuberkulosbyrå samt centralsdispensärerna i Sandträsk och Borlänge fingo bidrag till inköp av skärmbildsapparater. Till calmettevaccination av barn i Norrbotten under 1944 anslogs 18,000 kr. Anslag beviljades vidare till tuberkulosundersökningar vid lantbrukshögskolans studentkår, till stipendier för sköterskor vid Gotlands dispensärer och till driften av barnkolonier i Norrmjöle och Dorotea.

Till vetenskaplig tuberkulosforskning beviljades även flera bidrag.

Caleb J. Anderson:

GIFT

Ordet gift hör samman med verbet giva och har således ursprungligen betytt gäva. I denna betydelse finns det förresten alltså kvar i t. ex. hemgift, som såsom bekant betyder den gäva föräldrarna ger sin dotter, då hon ingår äktenskap. Att den ursprungliga betydelsen förskjutits så att ordet nu betyder någonting helt annat än det från början gjorde, vittnar förvisso inte gott om våra förfäders moral. Gift var tydligen en alltför vanlig gäva bland dem. Det latinska uttrycket för gift är *venenum*, som kan härledas ur verbet *venerari*, som betyder dyrka, tillbedja, och som går igen i romarnas namn på kärleksgudinnan, Venus.

Redan i dessa båda ords utvecklingshistoria ligger således något av giftets hela mystik, dess förmåga att döda och göra levande. Antiken kände inte blott konsten att tillreda giftdrycker, den förstod sig också på att blanda sömn- och kärleksdrycker. Och vår egen tid kan med all rätt lika mycket prisas medicinens välsignelse som frukta gifternas förbannelse. Giftet lever som var man vet ett dubbelliv, det tjänar såväl döden som livet.

Giftverkan är egentligen en sorts frändskap mellan cellen och giftet. Cellen upptar giftet med sådan lidelse, att den inte kan fullgöra sina plikter mot granncellerna — i sanning om något en olycklig och i ordets bokstavliga betydelse förtärande kärlek. Men en cell överlämnar sig inte åt vilket gift som helst; nervsystemets celler är mottagliga för ett slags gift, andningssystemets för ett annat, hjärtats för ett tredje o. s. v.

För övrigt är giftet en rätt nyckfull vän. Vi människor reagerar som bekant mycket olika mot gifter. De flesta av oss har

erfarenhet av det, då det gäller alkohol, kaffe eller nikotin. Känt är också att man kan vänja sig vid en hel del gifter. De Quincy, författaren till den berömda boken, *En opiumätares bekännelse*, tog i årtal tjugo gram opiumtinktur dagligen, vilket kvantum för övrigt inte lär vara ovanligt bland tränade opiumätare, medan till och med en bråkdel av ett gram kan medföra förgiftningar för de ovane. Alla lönnmördares favoritgift, den "klassiska" arseniken, fördras i förvånansvärt stora kvantiteter av arsenikätarna i Steiermark, som äter arsenik tillsammans med fläsk och brännvin.

Det är inte heller alldeles säkert att djur reagerar på samma sätt som vi mot alla gifter. Varje svampplockare vet, att sniglar och allsköns insekter kalasar på giftsvampar. Odörten, som ändade Sokrates liv, tål en lärka ganska bra, och skorpionen, som i tropikerna är en av människans värsta plågor, äts av en hel del ödlor, ormar och apor, och hanen har förresten en svår fiende i sin egen maka, som oftast så där lite post festum äter upp honom. Aristoteles berättar, att svin dött av skorpionbett, men en så farlig orm som skallerormen vågar svinet till och med ta upp strid med. I tropikerna håller man förresten ett skunkdjur, mungon, för att den ger sig på alla slags giftiga ormar. Vår egen igelkott älskar som bekant huggormar och äter dem med huvud och gifttänder. Mindre bekant torde det vara att en höna i allmänhet tål mycket mer stryknin än en människa.

Det är denna giftets relativa karaktär, som människan uppmärksammat, då det gällt att förvandla giftet till medicin. De flesta av våra läkemedel består som bekant i större eller mindre

grad av gift. Så har kokainet blivit till ofantlig nytta vid lokalbedövningar, särskilt vid ögonoperationer, morfinet har lindrat miljoners och åter miljoners plågor; kloroformen, heroinet, veronalen, salvarsanet och allt vad de i läkekonsten använda gifterna heter har stillat smärtor och räddat människoliv av en överskådlig omfattning.

Men gifterna har inte bara fått tjäna som läkemedel. Så länge människor levat, har det säkert funnits behov för dem att komma bort ifrån vardagens grå, att glömma sorger och bekymmer, om ock endast för en kort stund och då har gifternas berusande förmåga gjort dem eftersökta och älskade. Det äldsta av alla berusningsmedel är utan tvivel vinet, och det torde ha varit känt långt innan gubben Noak påträffades i berusat tillstånd av sina söner. Ölet står emellertid inte vinet långt efter i ålder. I det s. k. Blå monumentet, mänsklighetens i bildskrift äldsta kulturminnesmärke, som förvaras i Louvren i Paris, nämns också ölet som drickoffer. Och i de babyloniska arbetarnas löner ingick dagligen, enligt vad 6,000 år gamla kilskriftsanteckningar meddelar, ett visst kvantum öl. Yngst i syskonskaran är brännvinet, som i varje fall kunde framställas i åttonde århundradet, då en alkemist vid namn Marcus Graecus lyckades därmed.

Tobaksrökandet har säkerligen också gamla anor fast det varit förbehållet nya världens folk. På en relief från Mayakulturen i Mexiko före vår tidräkning ser man i alla fall en präst, som håller en pipa, från vilken rök stiger, i handen. Och när Columbus en gång i oktober 1492 landsteg på San Salvador, fanns det bland de gåvor indianerna överlämnade också några tobaksblad, som spanjorerna emellertid inte satte stort värde på den gången. Länge skulle det dock inte dröja förrän tobaksrökandet erövrade gamla världen. Det som först gjorde tobaken känd i Europa var dess medicinska egenskaper. Man var nämligen övertygad om att i tobaksplantan ha funnit ett universalmedel av ungefär samma art som man i vår tid menade sig ha funnit i radium. Ett franskt sändebud i Lissabon, Jean Nicot, som skrivit och berättat för sin konung om den nya växten, fick ge namn åt den i en lärobok, som utkom under hans ministertid, och så har namnet nikotin kommit att gå till eftervärlden. Naturligtvis möttes tobaksrökandet som allt nytt med motstånd, och själve engelske kungen gav ut en pamflett, i vilken han i starka ord beskrev "hur hela den kristna jorden befläckats genom denna fruktansvärda pestsmitta". Detta var omkring 1600. Svenskarna torde först ha kommit i beröring med tobaken under trettioåriga kriget och tobaksrökandet erövrade vårt land långt före potatisätandet, vilket man kanske kan tyda som ett tecken på lasternas inneboende styrka.

Då det gällde så skadliga gifter som kokain, morfin och opium tycks det åtminstone inte finnas några medel nog effektiva för att göra slut på missbruket. Kokainet, som såsom bekant kommer från en i Sydamerika hemmahörande buske, kokabusken, användes av indianerna, redan innan de vita kom till dessa trakter. Det erövrade vår värld under försök att minska morfinmissbruket. Snart nog visade det sig att det var att driva ut djävulen med Belsebub. Kokainmissbruket började i Paris' konstnärskvarter, och de som spred det vita pulvret var studenter och prostituerade, kypare och bohemer, en brokig samling människor, som upptäckt kokainets smärtstillande och glädjeskänkande förmåga, men inte orkat eller velat tänka på dess skadliga följder.

Är kokainmissbruket först och främst en Västerlandets sjukdom, är opiummissbruket huvudsakligen inskränkt till Österlandet. Sedan urminnes tid har vallmokapseln mjölksaft tjänat

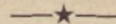
som berusningsmedel i Orienten. Opiet har blivit kallat de ensammats berusningsmedel, och en forskare hävdar att "oerhörd fattigdom och oerhörd rikedom — av dessa anledningar föddes i Orienten längtan efter opiumpipan, som förde med sig eljest cuppnäliga njutningar, lyckodrommar och glömska". För opiets skull har ju också ett av de sorgligaste krigen i mänsklighetens historia, Englands krig mot Kina på 1840-talet, förts.

Ett orientaliskt gift är också haschisch, som kommer från indisk hampa. Har opiet fått sin skildrare i Thomas de Quincey, har haschisch verkningar skildrats av ingen mindre än Baudelaire. Haschischruset skänker först en uppsluppen glädje. Allt man gör framkallar skratt. Efter en stund domnar kroppen av, medan själslivet liksom förtätas. Man hör och ser bättre, alla sinnen skärps, och snart inträder hallucinationer, man uppgår i saligheten — för att vakna upp i ett sannskyldigt helvete. Haschisch är de österländska fakirernas speciella medel, och här i Europa är det föga känt om man undantar vissa trakter av Ryssland.

Det fruktansvärdaste av alla gifter är emellertid giftgasen. Det är också vår tids speciella förstörelsemedel. Arsenikgiftmordet är inte längre det vanligaste. Huvuddelen av alla självmord kommer numera på gasen, ett billigt och effektivt medel att ta livet av sig. Det har också ehuru med kanske inte fullt den framgång man hoppats använts i krig. Det första egentliga gifthanfallet företogs mellan Bixschoote och Langemarck den 22 april 1915. Femton tusen franska soldater förgiftades, av vilka fem tusen dog. I februari 1916 svarade fransmännen med att vid Verdun använda fosfengas, som var betydligt farligare än tyskarnas klorgas. Följande år under natten mellan den 12 och 13 juli prövade tyskarna för första gången senapsgas, och fransmännen svarade med att vid Ypern använda en gas som efter platsen för dess första användning fick namnet yperit.

Huruvida giftgas kommer att användas i detta krig är inte gott att säga. Möjligen kommer så att ske. Och då kommer det säkerligen att visa sig att nya gaser och nya metoder för dess användning utexperimenterats, som vida överträffar de gamla i brutalitet.

Så har giftgaserna öppnat hemska perspektiv för att det destruktiva i människan segrat. Giftets förmåga att göra levande förslår nämligen inte långt mot dess förmåga att döda. Och i gifternas Janushuvud är dödens drag för tillfället det förhärskande.

Alla örebroare tbc-undersökas. En av de mest omfattande tuberkulosundersökningarna kommer på nyåret att företas i Örebro, då samtliga stadens 56,000 invånare bli föremål för en massundersökning genom skärmbildsfotografering.

Ledaren för undersökningen är dr Haqvin Malmros. Det kommer inte enbart att bli skärmbildsröntgen utan man skall även försöka skyddsympa sådana, som ännu ej blivit smittade.

En massundersökning av denna omfattning har tidigare ej förekommit någonstans i världen.

I Örebro län ha hittills 27,000 personer fotograferats, av vilka 393 visat sig vara behäftade med tuberkulos, och av dessa hade 63 behov av sanatorievård. I Örebro skall nu dubbla antalet undersökas, och man hoppas på en 100-procentig frivillig anslutning från örebroarnas sida.

Ester Sjöblom:

Anna tyckte att modern blivit ganska ful på sista tiden. Ansiktet var magert med stora, utstående kindknotor, ögonen ofta rödkantade och håret konstlöst hopsnott i en knut. Kläderna var smaklösa och tarvliga, alldeles utan den där extra personliga piffen som var utmärkande för de flesta andra kvinnor i moderns ålder. Och hennes händer var röda, svullna och fulla av självsprickor.

— Hur annorlunda såg hon inte ut förr, suckade Anna och tänkte på åren som gått.

Särskilt klart mindes hon en sommar för några år sedan. Ången var full av blåklockor och nickande prästkragar omgivna av humlesurr och fladdrande fjärilar. Själv gick Anna, som var en femårs unge, omkring och plockade blommor. När hon äntligen fått en skaplig bukett i sina svettiga fingrar sprang hon jublande hem för att visa dem. Då lyfte modern upp henne med ett lyckligt leende. Hon fick en kyss på kinden och inandades med välbehag doften av tvål och solbränd hud.

När sedan fadern kom hem om kvällarna mötte hon alltid honom vid grinden. Hon var alltid så glad när den älskade pappa kom hem från arbetet. Han var så stor och stark. Det kostade honom ingen möda att placera Anna med en hand på sina breda axlar. Så åkte hon i triumf in i köket.

Och de stora systrarna visste inte hur väl de ville Anna. De

kelade med henne på alla upptänkliga sätt. Sydde små dockkläder åt henne, hjälpte henne att göra kransar av blommorna och knöt färgglada band i håret så att hon nästan liknade en prinsessa.

Men så förändrades plötsligt allting, när lillasyster föddes. Anna kunde aldrig riktigt uppdaga varifrån det skrikande kräket kommit. En del av barnen sade att det var den svartklädda tanten som haft henne med sig. Men det stämde då inte för hon hade inte haft något paket med sig. Och i väskan, som hon satte ifrån sig på köksbordet fanns bara bomull och rena trasor. Anna hade själv sett efter.

Andra ungar gjorde sig viktiga och talade om storken som kom med småbarn. Men inte hade Anna sett till någon stork inte.

Det var och förblev ett mysterium med systemns födelse. Så snart den svartklädda tanten kommit skickade hon bort barnen. Och när de kom tillbaka hade redan det ofattliga hänt.

Under många dagar grubblade Anna på gåtan, men löste den inte. Inte var det heller lönt att fråga de äldre syskonen. De bara skrattade åt henne och sade att hon var en liten idiot som ingenting begrep.

Anna kände sig djupt förorättad över att familjen hade en hemlighet som hon inte fick bli delaktig av därför att hon var

för liten. Det vore bättre att de kallade lillasyster för en idiot, för hon var verkligen konstig. Aldrig var hon nöjd hur än modern ansträngde sig. När hon ville ha något satte hon i med ett illvrål, om det så var mitt i natten. Och sedan skrek hon utan uppehåll tills modern, sömning och yrvaken kom upp ur sängen och lade henne till bröstet.

Allas uppmärksamhet och intresse koncentrerades nu till det tjutande byllet. Anna kom därför liksom litet på sidan om. Hon var inte minst nu längre. Ja, hon fick knappast titta på lillasyster. När hon närmade sig sängen stötte modern undan henne med en förmaning att inte göra den lilla något illa.

Besviknen stod Anna där och tittade under lugg. Hon kunde inte förstå allt detta bråk som uppstått omkring det rödblå kräket i vaggan. Med illa dold triumf uppdagade hon också ganska kvickt att inte lillan kunde "hålla tätt". Var gång hon lyftes upp ur bädden rann det ur hennes kläder. Men underligt nog fick hon aldrig smäll. Modern berömde henne i stället. Anna kunde inte bli klok på detta. Själv fick hon smisk så det brände i stjärten om det olyckade sig någon gång.

Egentligen var det nog synd om modern. Alltid hade hon en hög smutsiga blöjor och lindor i köket. Snart fick hon ta nätterna till hjälp för att hinna med allt. Men det var på sätt och vis rätt åt henne, när hon inte ville ge lindebarnet smisk. Det kunde då väl inte vara någon konst att klå upp en sådan byting.

Men nej . . . om något sådant var det aldrig tal. Allt vad den lilla gjorde var i stället så underbart bra. Till och med hennes evinnerliga skrikande var något märkvärdigt. Precis som om inte andra ungar också kunde skrika.

— Nej, men så näpen! . . . Oh, så söt!

Ungefär så lät det när främmande kom och tittade på byllet. Pytt! Anna tyckte det mest av allt liknade grannens bulldogg. Och rösten — ja, tänk om Anna skulle börja hojta på det sättet.

Anna kom alltmer i skymundan. Inte så att de var elaka mot henne. Nej, det var värre än så. De brydde sig inte om henne längre. Ingen hjälpte henne att göra kransar, ingen knöt vackra rosetter i håret och ingen kelade med henne. Därför blev hon också mera surmulen för varje dag, vilket så småningom övergick till rena elakheten.

Gång på gång hände det att modern måste smälla henne. Men det hjälpte inte alls. Gjorde henne bara etter värre. Hon bet, slog och sparkade omkring sig. Och efteråt kunde hon sitta i flera timmar hickande i torra snyftningar.

Anna visste mycket väl att hon var elak. Hon hörde det dagligen i alla tonarter. Men hon ville vara elak. En dag skulle hon gå bort och inte komma tillbaka mera. Då kunde modern få ångra att hon inte brytt sig om Anna utan bara svansat omkring det lilla kräket i sängen. De skulle få ångra sig allihop.

De där tankarna gav henne litet lisa i ensamheten. Ja, hon rent av njöt av att få gå och känna sig olycklig, medan hon räknade ut hur hämnden skulle drabba dem alla. Det värsta var dock att modern brukade säga:

— Du tar livet av mig med din elakhet, unge.

— Tänk om det var sant? Det vore förfärligt. Anna började ofta gråta vid denna tanke. Hennes sömn blev orolig. Onda drömmar väckte henne om nätterna. Då trodde hon i sitt yrvakna tillstånd att modern verkligen var död. Hon lyssnade spánt bort mot tvåmansängen tills moderns lugna andetag nådde hennes öron. Sedan kunde hon ligga länge vaken och gråta av kärlek till modern och av lycka över att hon fortfarande levde. Men dagen därpå var hon lika elak igen.

Fram emot hösten såg det emellertid ut som om inte lillan var riktigt kry. Hon blev magrare och vägrade att äta. Modern gick fram och tillbaka med barnet på armen hela nätterna. Inte ett ögonblicks ro fick hon. Och fadern vred oroligt på sig. Det var en förskräcklig tid.

Anna vaknade till ibland och såg som genom en dimma moderns svarta skugga på väggen. Oupphörligt gled den fram och tillbaka som en svart skugga. Så synd att hon aldrig fick sova. Men nu fick hon verkligen se vilken olycka hon släppt in i huset.

Lillan blev allt sämre, och en dag hörde Anna att det talades om doktorn. Mycket och ingående resonerades det om saken, ty det var en stor affär för fattigt folk att skicka efter läkaren. Fadern verkade bekymrad men till sist sade han:

— Ja, det blir väl ingen annan råd. Man står inte till svars med att låta den lilla stackarn ligga och plågas.

Den dagen doktorn skulle komma satte sig Anna i säkerhet uppe i skogsbacken. Hon hade nämligen hört av grannens Bertil hur sådant folk bar sig åt. Doktorn var en farbror som skar upp magarna på folk och plockade ut allt vad man hade i sig. Sedan fick man ligga och bli frisk om man kunde, annars dog man.

Nog för att lillan var stygg och besvärlig alltid. Men det var i alla fall otäckt att hon nu skulle få sin mage uppskuren. Det var inte rätt av modern att hitta på sådana saker. Hur kunde hon tro att lillan skulle bli bättre av en sådan kur.

Men de stora hade nu en gång många underliga saker för sig som ett barn omöjligt kunde begripa sig på. De kunde tillåta eller förbjuda saker allt efter som det föll sig. Ena stunden kunde de vara glada och vänliga, den andra brusade de upp i en oersonlig ilska. Man fick uppjuda hela sin list och föreställningskonst om man inte till sist skulle stå där med svidande bak.

Nå, lillan blev inte bättre efter doktors besök. Det var stort omöjligt att lura i henne medicinen som doktorn skrivit ut. Ögonen blev blanka och stora i det magra ansiktet. Nu skrek hon inte så förskräckligt längre. Modern kunde ha vilat en stund. Men det gjorde hon inte. Hon satt i stället kvar på stolen vid sängen. Så gick några dagar.

En morgon var det så underligt tyst inne. Inget slammer med kastruller, inget gny från lillans säng. Ett vitt lakan var utbrett över bädden och när Anna såg upp mötte hon moderns tårflammiga blick. Hon förstod genast vad som hänt ty modern hade ofta på sista tiden talat om att slutet nalkades.

Den dag lillan skulle begravas ingick med strålande sol. Men Anna tyckte att allt verkade lik. Allas ansikten var djupt allvarliga när de traskade till kyrkan. Hon kände det precis som om hon själv skulle begravas.

Under jordfästningen kramade hon nervöst den lilla blom-buketten medan prästen talade. Hon kunde inte få något sammanhang i orden. Situationen var för ovanlig och högtidlig.

Så gick de då fram till graven och släppte ner sina blommor en och en. Anna var rädd för det stora, svarta hålet. Tänk om hon skulle ramla ner . . .

På hemvägen grubblade hon mycket över prästens ord. Att lillan nu skulle vara i himlen. Det kunde väl ändå inte vara möjligt. Anna hade ju själv sett att hon låg i den vita kistan. Och om inte lillan låg i kistan vad var det då för mening med begravningen, alla blommor och allt besvär. Dessutom passade nog inte lillan riktigt i himmelen. Så som hon skrek jämt. Och hur Vår Herre skulle kunna förmå änglarna att tvätta lillans dyvåta kläder det kunde då Anna för sin del inte förstå.

Lyckade socialvårdskonferenser . . .

(Forts. fr. sid. 10)

mjukas upp, så att även icke A-människor kunna få anställning. De lungsjukas organisationer söka att på förståelsens och övertygelsens väg verka för sitt mål.

De partiellt arbetsföra.

Efter ombudsman Zetterlund talade amanuensen i Hallands länsarbetsnämnd, Knut Österling, om "De partiellt arbetsföra". Han framhöll, att näringslivets förändring, främst industrialiseringen, försvårat inpassningen av de partiellt arbetsföra, samtidigt som befolkningsutvecklingen gjort det nödvändigt att bättre utnyttja deras arbetskraft, i all synnerhet som de stigit i antal. Även det sociala samvetet bjuder oss att ta hand om dessa individer. Beredandet av arbete vållar emellertid vissa svårigheter, men arbetsförmedlingarna hålla nu på att rustas även för de partiellt arbetsföra. Beträffande yrkesutbildning gjorde talaren jämförelser med de blindas och dövas ställning i detta avseende. Han påpekade även, huru separatavtal kunna ingås för de partiellt arbetsföras räkning och betydelsen av samverkan med arbetsförmedlingarna i centrum. Vid val av yrke bör psykologien kunna lämna viktiga bidrag. Legalisering av de partiellt arbetsföras rätt till arbete är däremot diskutabel. Som ett mönster framhöll talaren "De lungsjukas samhälle" i England samt betonade till sist vikten av en ändrad inställning till de partiellt arbetsföra.

Härpå följde en stunds diskussion, varefter ordföranden avslutade konferensen och uttryckte en förhoppning om att den måtte leda till ökad förståelse för konvalescenterna och deras problem.

UMEÅ-KONFERENSEN

Konvalescentföreningen Lövsta, som bildades strax före midsommar föregående år och har sitt säte i Umeå, hade den 21 nov. 1943 anordnat en givande socialvårdskonferens. Konferensen hölls å Folkets hus i Umeå, och i den deltog bl. a. landshövding Elof Lindberg, borgmästare Gust. Johansson, stadsfullmäktiges ordförande, redaktör Elon Dufvenberg, chefen för arbetsförmedlingen, direktör J. Östlund, och länsnotarie Axel Rönquist, alla från Umeå.

Konferensdeltagarna hälsades välkomna av föreningens ordförande, hr Arvid Lundmark, som klargjorde syftet med konferensen och framhöll, att f. d. sanatoriepatienter ha många svårigheter att dras med. Hr Lundmark yttrade bl. a., att det understöd, som i form av förtidspension beviljas de lungsjuka, inte är tillräckligt för en människovärdig existens, att den s. k. bacillskräcken skapar en situation, som i hög grad försvårar möjligheterna till arbete, och att nästan inga skolor stå öppna för en person, som legat på sanatorium.

Borgmästare Johansson valdes till konferensens ordförande.

Dispensärläkaren, dr. Bengt Gustafsson, Umeå talade om "Lungtuberkulosens uppkomst och bekämpande" samt "Eftervårdsproblem". Lungtuberkulosens uppkomst och bekämpande samt eftervårdsproblemet är ju något, som i hög grad berör människorna och samhället. Dr Gustafsson redogjorde för hur sjukdomen uppkommer, olika sätt att bekämpa den o. s. v. Antalet kända sjukdomsfall i slutet av 1942 var för Västerbottens del 4,667 eller 21,2 per 1,000 invånare. För hela landet voro siffrorna 88,165 resp. 13,8. Under år 1941 hade en ökning av tuberkulosfrekvensen skett, till stor del beroende på de många inkallelserna till militärtjänst och försämrade livsmedelstildelning. Tal. fastslog emellertid, att en minskning senare inträtt. Dr Gus-

tafsson hävdade, att tuberkulosen är på tillbakagång, men kampen mot den bör därför inte förslappas.

Flertalet sjukdomsfall inträffar bland åldersgrupperna 20—30 år, d. v. s. under den tid då en människa lägger grunden till sin framtid. Att övervinna sjukdomen tar lång tid — konvalescensen kan räkna årtal, kanske hela livet.

Dr Gustafsson berörde den utredning, som Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos verkställt. När en patient skrivs ut från sanatorium, borde han få sköta sig efter föreskrifterna, att t. ex. få komma in på ett eftervårdshem. Och sedan är det fråga om att återföra de förut sjuka till samhällsnyttigt arbete, antingen genom att återgå till sin gamla sysselsättning — i de fall detta inte blir för tungt — eller också genom arbetsförmedlingens medverkan skaffa en ny och lämpligare sådan. Omskolning blir ofta nödvändig, och en statlig yrkesskola för lungkonvalescenter vore av behovet påkallad.

Tal. nämnde, att i Italien har man infört en speciell sjukförsäkring för de lungsjuka. Vidare framhölls, att sociala kuratorer borde anställas vid centraldispensärer och sanatorier.

Gerhard Karlsson om arbetsberedning åt lungsjuka.

Efter dr Gustafssons föredrag, som belönades med applåder, gjorde konferensen tio minuters paus.

Hr Gerhard Karlsson började sitt föredrag med att framhålla, att förr i tiden var det inte så mycket fråga om att skaffa lungkonvalescenterna ett lätt och lämpligt arbete eller omskola dem. Då dog nästan alla, som insjuknat i tuberkulos, på grund av att de kommo för sent till läkare och på grund av att läkarvetenskapen stod ganska maktlös. Arbetsanskaffning åt konvalescenterna är för Norrlands del en ganska svårlöst fråga. Det är ont om lätta arbeten, och så är det ju så, att ett lätt arbete vill alla ha. Den som har måst gå och sköta sig en längre tid, har i regel en mycket svag ekonomi och måste därför oftast ta det arbete, som står till buds. Att läkaren sagt till om bra mat, eget rum och ett lämpligt arbete samt att patienten skall vara försiktig, det blir inte åtlytt — av lätt förklarliga skäl. De goda resultat, som i många fall ernås på våra sanatorier, kunna därför spolieras.

Alltså måste samhället hjälpa. Till dess att en enhetlig lösning kommit till stånd, exempelvis att bl. a. allmän sjukförsäkring införts, kunde det kanske gå att ordna med andelsföreningar och skapa småindustrier, där konvalescenterna finge arbeta. Hr Karlsson betonade med skärpa, att arbetsförmedlingarna måste hjälpa och inte — som faktiskt skett på en del håll — motarbeta. I detta sammanhang berättade tal. om en arbetsförmedling, som varnat en arbetsgivare för att anställa en f. d. sanatoriepatient — trots att den senare själv hört efter om arbete och fått lov på det!

Tal. framhöll, att en f. d. sanatoriepatient oftast är ofarlig ur smittosynpunkt. Den s. k. bacillskräcken är i de flesta fall fullkomligt obefogad.

Vid den diskussion, som därefter följde, gjordes rätt många inlägg. Dr Gustafsson framhöll, att man i Borås kommit långt på frivillighetens väg. Plats åt f. d. sjuka bereddes på deras gamla arbetsplats, där de fingo arbeta det antal timmar, som var lämpligt för dem. Borde kunna ordnas så även på andra håll.

Hr Arvid Lundmark påpekade, att det är hårt för en ung människa att år efter år gå och känna sig som en börda för andra. Det själsliga lidandet blir stort. Vidare berättade han om ett fall, där en lungsjuk man måste börja arbeta i timmerskogen därför att han inte kunnat komma in på en yrkesskola.

Landshövding Lindberg framhöll, att de lungsjukas efter-

vårdsfråga är ett stort problem. Det finns också andra sjuka, exempelvis de reumatiska, som vänta på att få sin eftervårdsfråga löst. Man har velat se på problemet i sin helhet. Landshövdingen tyckte emellertid, att de lungsjukas eftervårdsfråga borde kunna ordnas först av alla, därför att de lungsjuka inta en särställning: andra äro rädda för dem. Vidare trodde han, att man skulle ha kommit närmare frågans lösning, om inte kriget kommit. Av statsfinansiella skäl hade frågan måst undanskjutas.

Landshövdingen höll på att sociala kuratorer bör tillsättas för att hjälpa konvalescenterna tillrätta. En central instution borde kunna inrättas, en institution som har överblicken över det hela. Så tyckte han, att Konvalescentföreningen Lövsta i samråd med dr Gustafsson skulle sätta sig i förbindelse med landstingets förvaltningsutskott och höra, om inte landstinget vore berett att dryfta kuratorsfrågan.

Hr Gerhard Karlsson var glad åt landshövdingens positiva inställning. Menade, att ifall kuratorer kommer till, så borde dessa tillsättas ur de lungsjukas egna led.

Hr Alex. Andersson från Hällnäs sanatorium berättade om studieverksamheten vid sanatoriet. På det hållet ligger man inte på latsidan. Han framhöll, att så länge man endast släpper in A-människor vid våra skolor, så länge är omskolningen en svår sak. Tal. gav Vindelns folkhögskola ett erkännande för visat tillmötesgående. Hr Andersson underströk hr Karlssons mening i kuratorsfrågan.

Dr Gustafsson ansåg i ett senare inlägg, att bacillskräcken borde tas upp till behandling i studiecirkel.

Dir. Östlund var ledsn över de tråkiga erfarenheter från en arbetsförmedling, som hr Karlsson berört i sitt föredrag. Enligt dir. Östlunds mening var arbetsförmedlingen hjälpsam mot f. d. lungsjuka. Tal. skulle göra sitt bästa för att i fortsättningen hjälpa.

Efter en del repliker avslöts debatten av konferensens ordförande, borgmästare Johansson, som frambar ett tack till deltagarna. Han sade, att konferensen för honom var sakligt upplysande och hoppades, att den skulle komma att få betydelse för den arrangerande föreningens verksamhet.

KONFERENS I ÖREBRO I FEBRUARI

En konferens avsedd att belysa de partiellt arbetsförs problem, speciellt deras prestationsförmåga, planeras i Örebro till i början av februari.

Frågan har behandlats med samarbetskommittén i Örebro län för de partiellt arbetsföra och styrelsen fick därvid i uppdrag att utarbeta riktlinjerna för konferensen. Till denna är det meningen att bl. a. inbjuda representanter för arbetsgivareföreningen, länsstyrelsen, länsarbetsnämnden och kommunala myndigheter.

Vid sammanträdet närvaro bl. a. doktorerna Geffcken, Bäärnhelm och Svensson samt representanter för de olika kategorierna bland de partiellt arbetsföra, såsom blinda, döva, lungsjuka m. fl. Till ordförande valdes hr Gunnar Björck, Bofors, till vice ordförande dövstumslärare R. Hansson, Örebro, till sekreterare hr Bert Johansson, Hallsberg, till vice sekreterare konsulent Bror Malmberg, Örebro, och till kassör hr Charles Andersson, Örebro.

Vid mötet beslöt man även att uppvakta länsarbetsnämnden med begäran om anställande av en kurator för de partiellt arbetsföra vid arbetsförmedlingen.

Slutligen uttalade sig mötet för en intensivare propaganda i avsikt att hos den stora allmänheten skapa större förståelse för de partiellt arbetsföra och deras möjligheter att göra en insats i produktionen.

Villan vid havet

*Jag har en villa, när jag ej kan sova,
dit jag i natten kan bege mig,
ej för att njuta sömnens gåva,
men dock befria från allt vaket ve mig.
Det är mitt drömda hem — ej byggt på lösan sand,
men åt min franska fru vid Medelhavets strand.
Och synen torde vara välbekant:
en marmorvilla på en stormig brant.
My home, my castle.*

*Och parken susar, månen skiner,
en vindstöt sveper in ibland
i öppna fönstrens luftiga gardiner
liksom ett andebud från stora land
långt, långt bortom havets rand.
My home, my castle.*

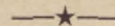
*Vår aftonvard är slut, och kyssta
bli dina ögon då och då i heligt rus.
Nu råder högtidsstunden i vårt hus,
På flygeln skimrar endast vårens ljus,
och tjänarna ha lagt sig, tysta.*

*Ditt bröst som havet sänks och häves
och du är ännu dina mogna tretti år
med ousinlig kraft att leva som det leves
där lidelsen i eld och lågor står
och fara rår.*

*På stormig kust och stolta öden,
dem vi ha krossat, ha vårt hem vi byggt!
My home, my castle! Intill döden!
Den död, som bliva skall vår sista djärva flykt.*

*Jag älskar dig. Jag går och diktar
och i ditt sköte böjer jag mitt huvud ner,
och inför dig, min Sjul, jag biktar
allt oerhört som du betytt för mig och sången,
och högt till dig, till dig min aftonbön jag ber.*

Carl Sam Asberg.

Landets första skärmbildsbyrå öppnad i Stockholm.
En skärmbildsbyrå — den första i sitt slag i Sverige — har Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos öppnat vid Sveavägen 48 i Stockholm. Den nya byrån är i första hand avsedd för platssökande och de i privata hem anställda, men även för undersökning av nyanställda i de industrier och verk, som tidigare undersökts.

Den egentliga skärmbildsavdelningen består förutom av fotograferingsrum och framkallningsrum av ett större allmänt väntrum med en manlig och en kvinnlig avklädningsavdelning. Skärmbildsavdelningen är sammanbunden med expeditionen, som består av ett läkare- rum där skärmbilderna granskas samt registeravdelning. Byrån förestås av dr Arne Nelson.

Osunda arbetslokaler förorsakar TBC — staten föregår med dåligt exempel

Att en betydande grupp av försvarsverkens arbetare äro hänvisade till att utföra sitt arbete i lokaler som äro veritabla "lungsotsnåsten", vilka utdömts för cirka fjorton månader sedan, rimmar dåligt med deklarationen att "staten skulle vara en mönsterarbetsgivare", skriver A. T. i en artikel med anledning av att arbetarnas skyddsombud vänt sig till yrkesinspektionen och fäst dennas uppmärksamhet på de miserabla arbetslokaliteterna och fått till svar "att man kommer ingenstans med statens verkstäder".

Det gäller närmast Stockholms tygstation, dels huvudverkstäderna och dels centralinstrumentverkstaden som är inrymd i en fuktig källarlocal under markytan.

På denna sistnämnda arbetsplats sysselsättes ett 30-tal arbetare och bland dessa har, med största sannolikhet till följd av den osunda arbetsmiljön, inträffat tbc-fall under en relativt kort tidrymd. De två första fallen inträffade i juli och september 1942 och det tredje fallet i mars månad 1943. Med stöd av yrkesinspektionens berättelse har fallen påtalats och det förklaras att två av de arbetare som drabbats av tbc voro fullt friska, när anställningen började vid tygstationen. Man anser som högst sannolikt att dessa tbc-fall utbrutit just på grund av de osunda arbetslokalerna.

Arbetarnas skyddsombud har företagit en undersökning över sjukfrekvensen bland 30 arbetare under tiden 1 januari till 15 november i år. Undersökningen visar att under nämnda tidrymd utgör den sammanlagda sjuktiden 9,200 timmar på i genomsnitt 30 arbetare. Den effektiva arbetstiden skulle ha varit 61,680 timmar. På varje arbetare kommer under denna tid 2,056 effektiva arbetstimmar men denna har genom sjukdom reducerats med 309 timmar pr arbetare, vilket utgör en "avbränning" av ej mindre än 15 procent.

För denna tid har staten i sjukavlöningar måst utbetala i det närmaste 10,000 kr. plus läkararvode och sanatorievård för de tbc-sjuka. Det är således dålig ekonomi och dålig hushållning med statsmedel att åt arbetare hålla arbetslokaler, vilka äro utdömda av hälsovårdsmyndigheterna.

Stora förbättringar planeras vid Söderby sjukhus. Sjukhusdirektionen i Stockholm planerar stora förbättringar i tuberkulosvården på Söderby sjukhus. Sålunda tänker man bygga en särskild barnpaviljong samt förhyra Älvviks gård på Lidingö för icke smittoförande patienter från Söderby sjukhus.

Hittills har barnen vårdats i en barnpaviljong, vilken ligger i den stora huvudbyggnaden. Det har därvid inte kunnat undvikas att de kommit i beröring med vuxna patienter, vilket ingalunda är önskvärt. Kostnaderna för den nya paviljongen beräknas till 550 000 kr. varom direktionen hemställer hos stadsfullmäktige. I paviljongen skall 42 barn vårdas.

Den avdelning, som barnen lämnar i huvudbyggnaden, skall i stället för 40-talet barn få inrymma 32 A-patienter, d. v. s. patienter, vilka behöva alla den moderna sjukvårdens resurser. Härigenom vinner man flera platser för A-patienterna.

Älvviks gård, som ligger vid Kyrkviken på Norra Lidingön, skall hyras för cirka 8 000 kr. För att sätta

byggnaderna i användbart skick skall reparationerna göras och dessa beräknas kosta omkring 20 000 kr. Meningen är att här placera 34 icke smittoförande patienter från Söderby sjukhus. Gården ligger idealiskt på en sydslutning mot sjön.

Staden har den s. k. Molanderska fonden, för vilken man skall bygga ett konvalescenthem för tuberkulospatienter. Pengar finns sålunda till bygget, men detta hakar upp sig på att ritningarna inte godkännts av byggnadsstyrelsen. Nu ser det emellertid ut som om det skulle ljusna på den punkten.

Stadsfullmäktige i Stockholm har nu bifallit stadskollegiets förslag att inrätta kuratorstjänster vid Tuberkulosbyrån i Stockholm och vid Söderby sjukhus.

Tbc-undersökning av hela svenska folket skulle kosta 9 mill. — Tiden är nu mogen att planlägga en generalundersökning av hela svenska folket, sedan skärmbildsmethodiken kan anses ha passerat försöksstadiet, sade dr. John Lundquist i Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos i ett föredrag på medicinska riksstämman. Enligt beräk-

Till dessa slutsatser har dr. M. Möller i Vänersborg kommit på grundval av iakttagelser vid Källhagens sjukhus' kvinnoavdelningar. Han framhåller i en redogörelse i Läkartidningen att hälsotillståndet inom befolkningen under ransoneringstiden drar alltmera uppmärksamhet till sig.

Åren 1941 och 1942 medförde för den vida större delen av patienterna en viktninskning, som i genomsnitt uppgick till 5,8 kg. pr patient. Viktninskningen pågick i stegrad tempo och omfattade allt flera patienter.

Den 1 januari i år ökades matransonerna med cirka 15 proc. till omkring 2.380 kalorier pr dag. Denna ökning visade sig tillräcklig, så att patienterna nu i allmänhet kunna hålla sin mindre kroppsvikt. De flesta av patienterna ha dåliga tänder, och det visade sig att detta inverkade på viktninskningen.

Vad dödligheten beträffar har dr Möller det intrycket att den tilltagit på sjukhuset de två senaste åren. De höga dödlighetssiffrorna ha i år ej gått ned. Dödligheten i tuberkulos har betydligt ökat, nämligen från 19 proc. av alla dödsfall under perioden 1936—1941 till 37 proc. under 1942.

ningar skulle det kosta omkring 3 milj. kr. per år, om en tredjedel av befolkningen undersöktes årligen. Från och med oktober 1941 till och med november i år har vid marinen undersökts 77 278 personer, varvid patologiska förändringar på skärmbilden konstaterats i 2,8 procent. Bland vuxna inom alla kategorier ligger antalet vårdbehövande mellan 2 och 4 promille, och observationsfallen mellan 1,8 och 3,3 procent. Skolundersökningar visa betydligt lägre siffror.

Färre kalorier — ökad tbc-fara. Under nuvarande ransoneringsbestämmelser medför en minskning av kaloritillförseln till 2.100 kal. per dag eller mindre för icke arbetande kvinnor i mellersta Sverige systematiskt tilltagande viktninskning, ökad tuberkulosfara och tendens till att gamla tuberkulösa härdar akutiseras. Den minsta dagsranson som ännu är ägnad att garantera någorlunda tillfredsställande hälsoförhållande synes för icke arbetande kvinnor ligga vid omkring 2.350 kal. och för män vid c:a 2.550 kal.

ETT ANNAT

"Skärmbildsfotografering" i Norge.

Den påbjudna skärmbildsfotograferingen av hela det norska folket har i den form NS-myndigheterna ämnat praktisera den väckt allmänt motstånd. Allmänheten finner det berättigat att sabotera fotograferingen därför att den lagts i händerna på olämpliga personer med en ung, oerfaren läkare som ledare. Följande händelse är karakteristisk:

För kort tid sedan kommo fem unga män, varav säkerligen en var läkare, till inrikesdepartementets lokaler på Meltzergate 4 för att börja skärmbildsfotograferingen av departementets tjänstemän. Kvinnorna skulle tas först och de anmodades att klä av sig. Fullständigt nakna skulle de vara innan de fem männen kunde fotografera dem. Damerne nekade emellertid på det bestämdaste, och departementets ämbetsmän och manliga tjänstemän gjorde gemensam sak: ingen skulle låta skärmbildsfotografera sig.

De fem männen menade att det säkerligen låg politiskt motstånd bakom, och de varskodde departementschefen. Inrikesminister Hagelin och expeditionschef Aalholm infunno sig. Men Hagelin vill ju ansluta sig till "roddklubben" och här fann han ett tillfälle att visa vilken god "jössing" han i verkligheten är. Till de fem fotografernas stora förvåning tog han nämligen de strejkandes parti. Han bestämde att skärmbildsfotograferingen skulle ske under betryggande former med assistens av sjuksköterska vid fotografering av kvinnor.

*

Doktorsdisputation.

"Av edra ansiktsuttryck förstår jag, att ni har begripit lika litet av det här som jag själv. Det är inte heller så märkvärdigt, att ni ingenting begripit, ty både en sän här disputation och disputationsväsendet över huvud taget hör nog till det obehagligaste och meningslösaste i vårt kulturliv. Vi kan säga till varandra, ni och jag, som de båda utländska militärattachéerna i den gamla goda tiden på en svensk fältmanöver: Antingen är de vansinniga eller också görs det här för att vilseleda oss."

(Dr Gustav Myrhman vid en doktorsdisputation).

*

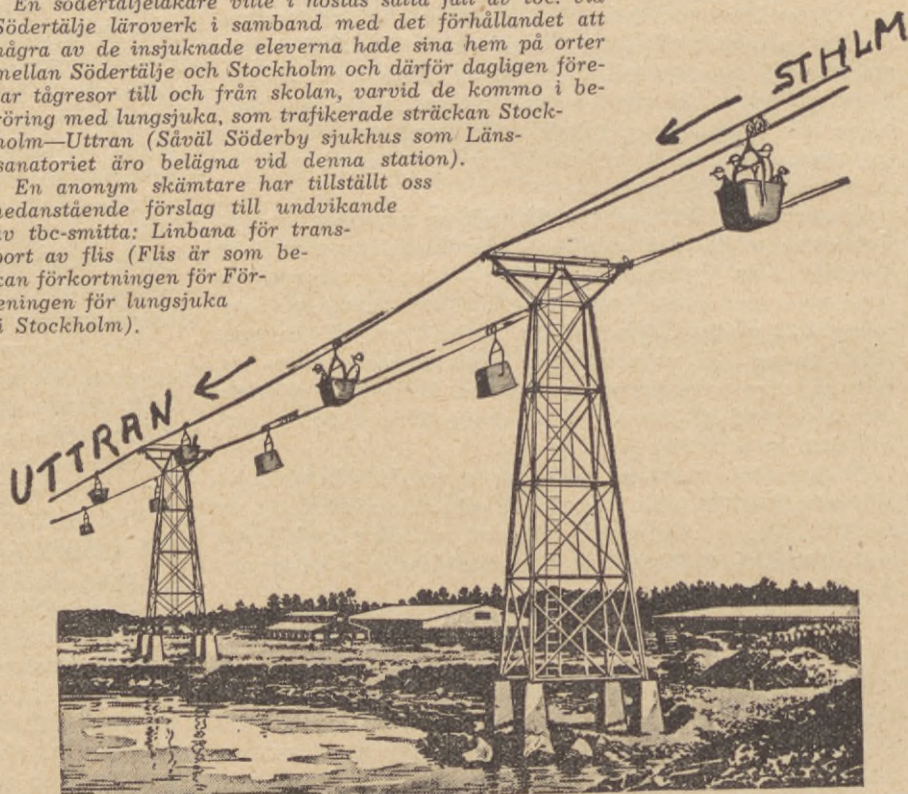
Bilden visar Jul-tomten säljande Status julnummer på Stortorget i Stockholm. En god idé av jultomten, som gjorde goda affärer.

Julnumret såldes i år i en upplaga av 61,500 ex.

*

En södertäljeläkare ville i höstas sätta fall av tbc. vid Södertälje läroverk i samband med det förhållandet att några av de insjuknade eleverna hade sina hem på orter mellan Södertälje och Stockholm och därför dagligen företar tågresa till och från skolan, varvid de kommo i beröring med lungsjuka, som trafikerade sträckan Stockholm—Uttran (Såväl Söderby sjukhus som Läns-sanatoriet äro belägna vid denna station).

En anonym skämtare har tillställt oss nedanstående förslag till undvikande av tbc-smitta: Linbana för transport av flis (Flis är som bekant förkortningen för Föreningen för lungsjuka i Stockholm).

FÖR UNDVIKANDE AV TBC-SMITTA:

Linbana för transport av flis.

Vikingarna hade tbc-baciller med i skeppslasten.

Överläkaren vid St. Ekebergs sanatorium, dr Jean Manfred har under hösten hållit en del föreläsningar i Skaraborgs län över ämnet "Kampen mot tuberkulosen — ett socialt problem". Föreläsningarna ha anordnats av ABF på initiativ av Skaraborgs läns konvalescentförening.

Dr Manfred berättade bl. a., att det var våra gamla fränder vikingarna som

förde tbc till Norden. När de återvände från sina härjartåg hade de inte bara kontinentens skatter utan också tbc-baciller i skeppslasten. Som smittospridare fick de sedan hjälp av främmande köpmän som kom hit för att göra affärer med nordborna, och så stod det inte länge om, förrän den svåra folksjukdomen hade skaffat sig en stadig men föga önskvärd marknad här uppe inom våra landamären.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

EN ATTACK MOT DET ODÖDLIGA PARTIET!

Anderssens berömda parti mot Kieseritzky i Londonturneringen kallas allt sedan 1855 "det odödliga partiet". Men varför skulle vi inte i modern tid också ha ett odödligt parti, tänkte tydligen svartspelaren i efterföljande spännande uppgörelse och kombinerade i vild offerglädje.

SPANSKT PARTI.

Spelat i lagmatch i Stockholm den 8 november 1943.

S. Nyman	K. Sköld
Västermalm	Södra
1. e2—e4	Sb8—c6
2. Sg1—f3	e7—e5
3. Lf1—b5	a7—a6
4. Lb5—a4	Sg8—f6
5. 0—0	Sf6×e4
6. d2—d4	b7—b5
7. La4—b3	d7—d5
8. d4×e5	Lc8—e6
9. a2—a4	Sc6—a5

Ett annat gott drag är 9. —, b4, t. ex. 10. a4, Sc5.

10. Sf3—d4	Sa5×b3
11. c2×b3	b5×a4

Både starkare och lugnare vore 11. —, b4. Men inte 11. —, c5 för 12. S×e6. 13. Dg4 med hotet f3.

12. b3—b4!	c7—c5
------------	-------

Hotet f3 med springarvinst går inte att göra något åt.

13. Sd4×e6	f7×e6
14. f2—f3	Se4—g5
15. Dd1×a4†	Ke8—f7
16. b4—b5	

Här skulle vit genast ha erövrat springaren genom 16. h4, varefter svart inte hade haft några reella motchanser.

16. — —	c5—c4!
17. h2—h4	

Nu är detta drag rent av farligt — svart får oanade möjligheter.

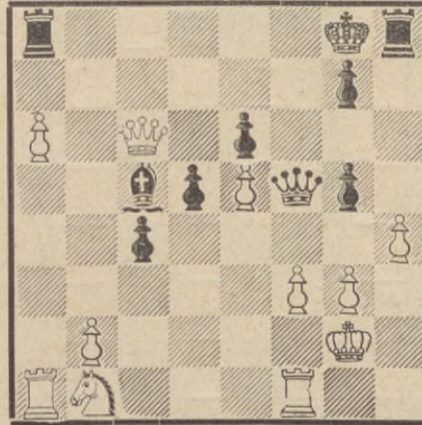
17. — —	Lf8—c5†
18. Kg1—h2	h7—h6
19. b5×a6	Kf7—g8!
20. g2—g3	

Det hotade S×f3†. 20. h×g5 strandar på h×g5†. 21. Kg3, g4 o. s. v.

20. — —	Dd8—f8
21. Kh2—g2	Df8—f5!
22. Lc1×g5	h6×g5
23. Da4—c6	

Något bättre står i varje fall inte att finna.

Ställning efter 23. Da4—c6.

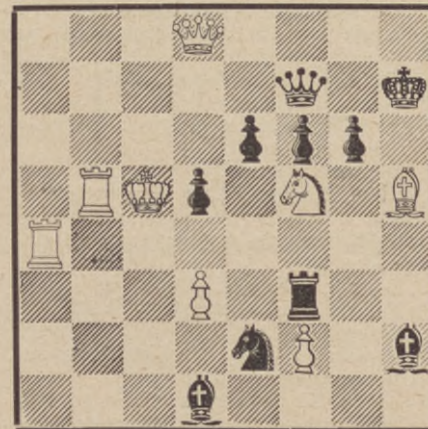

23. — —	g5×h4!
24. Dc6×a8†	Kg8—h7
25. Da8×h8†	Kh7×h8
26. a6—a7	Df5—g5!!
27. a7—a8D†	Kh8—h7

En attack mot Anderssens odödliga! Trots övervikten av två torn nödgas vit sträcka vapen på grund av de opererbara matthoten.

DET ODÖDLIGA PROBLEMET.

Ja, varför inte också ett odödligt problem? Någon har kallat det följande problemet vid detta stolta namn — och med viss rätt. Eller hur?

Matt i nio drag.

Beredskap.

Rekryterna är ute på sin första fältmarsch. Utmed vägkanten gå några får och beta. En av pojkarerna kan inte låta bli att bräka: "Bääh!" Alla instämmer. Det blir ett allmänt bråkande, men truppens befälhavare, en gammal stamsergeant, är situationen vuxen:

— Ja, dä är en sak jag har glömt att seja te er pöjka. När i e ute å går i trupp å I möter några släktingar å bekanta, så får I inte hälsa på dom.

*

Forfatteren Jens Tvedt var i mange år lærer i 1. forberedelsesklasse på Storms skole i Stavanger. En dag hadde han fortalt guttene om Faraos datter, som fant Moses drivende i en kiste på Nilen.

— Nå Ole, kan du fortelle meg hvem Moses var sønn av?

— Faraos datter!

— Nej, men Ole, du hørte wel at jeg sa at hun fant ham

— Ja, men det var bara noe hun sa!

*

Mer än en kompositör har råkat illa ut i portföljet. När "Mästersångarna i Nürnberg" hade premiär i Paris, skrev en fransk krönikör, att det var "ett dussin positivspelare i en bur med rytande vilddjur".

En annan fransk kritiker skrev en gång en essay om Wagner, Schumann och Brahms, vilken han avslutade med följande snälla glosa:

— I en sak kunna dessa tre ställas sida vid sidan som jämbördiga, nämligen i sin strävan att göra dålig musik.

*

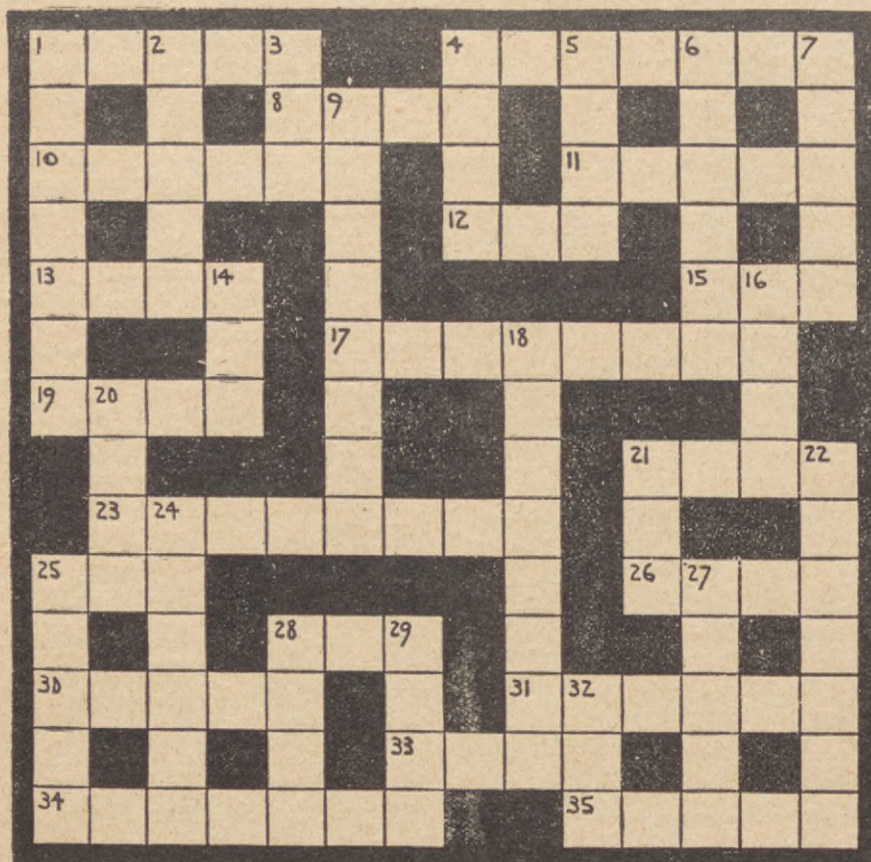

Doktorn: — — Och framför allt får ni inte ge er man starkt kaffe — det bara hetsar upp honom.

Frun: — Men snälla Doktorn, han blir mycket mer upphetsad, om jag ger honom svagt kaffe.

Lösningar. Problem nr 88:1. Db5!, Td5×b5. 2. Kc8!—1., L×b5. 2. Sbbt. Studie av K. A. L. Kubbel. (Vit kung på c8): 1. Ld3, e×d3. 2. c5, L×c5. 3. Ta 4†, La7. 4. Tb4, d2. 5. T×b2, d1D. 6. Tb8†!

KORSORD NR 1

VÅGRÄTA ORD.

1. Vad tjäna våra amiraler till- (5)
4. Förseglade läppar. (7)
8. Trivs bra i kyrktorn. (4)
10. Far. (6)
11. Vass och enögd. (5)
12. Ett hot på Dexippos' tid. (3)
13. Här ligger en begraven. (4)
15. Ett platonskt begrepp. (3)
17. "Ingenting flyger snabbare än —." (8)
19. För tanken på mjölk och visdom. (4)
21. Eko. (4)
23. En liten köldprofet. (8)
25. Har sällan "Mannen som vet allt". (3)
26. På byggnad, buske och bräde. (4)
28. Sus och dus har hjälpt mången från —. (3)

30. Vid Seines mynning och i Pålles mage. (5)
31. En yngling nyss från plogen tagen. (6)
33. Vad är Silverbibeln? (4)
34. Början till ruva. (7)
35. Var och en ska ha sin. (5)

LODRÄTA ORD.

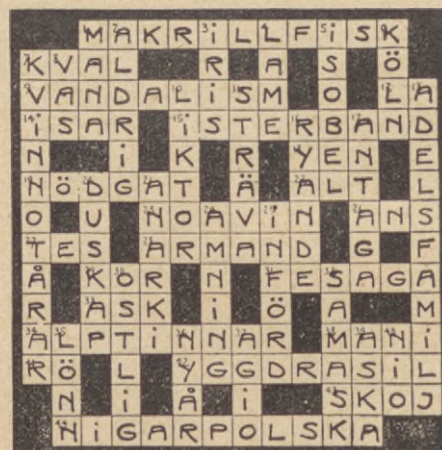
1. Alldeles osmört munläder. (7)
2. Frank. (5)
3. Har band på sin tunga. (3)
4. Därav består ljuset. (4)
5. Ö. (4)
6. En ambassadör från Rom. (6)
7. Ljusröd elefant vid sänggaveln, vad betyder det? (5)
9. En herre från El-verket. (8)
14. När allt är slut. (3)
16. Kan förklaras av en psykoanalytiker. (4)
18. Kristens resa. (8)
20. Visar sig kanske för den troende. (4)
21. Från den ena regeringen till den andra. (3)
22. Diamant och pärl. (7)
24. Pojken som växer på träd. (6)
25. Kologi. (5)
27. Hoppas vi alla, att vårt land skall förskonas från. (5)
28. Kallas och inte kalla. (4)
29. Känner sig den verkligen överansträngde. (4)
32. Har spegel bak. (3)

LÖSNINGAR

till korsord nr 1 skola vara oss tillhanda senast den 15 februari. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i marsnummer.

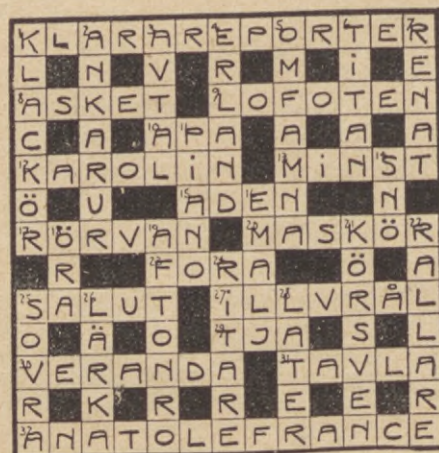
På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. *Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 1".*

LÖSNING TILL KORSORD N:R 10.

Pristagare: 1:sta pris 10 kr. till R. Olsson, Box 36, Uplands-Väsby, 2:dra pris, 5 kr. till fröken Märta Widell, Kårehögen.

LÖSNING TILL KORSORD N:R 11.

Pristagare: 1:sta pris 10 kr. till Fredrik Sandwall, Strandvägen 29, Stockholm, 2:dra pris, 5 kr., till Matz Johansson, Västeråsens sanatorium, Borås

— Men kan jag inte få platsen som er sekreterare, frågade en ung dam, som mycket beundrade Karlfeldt. — Jag är utbildad stenograf och tar ledigt nittio ord i minuten.

— Tja, log skalden, — men varifrån tror ni att jag ska ta nittio ord i minuten?

STOCKHOLM

ERICSSONS PLATTSÄTTNING
Tranebergsvägen 50 Telefon 25 66 85
TRANEBERG

**PLATTOR - KAKELUGNAR
ÖPPNA SPISAR**

**A. PERSSON
GULDSMEDSAFFÄR**
Hornsgatan 154 — Telefon 40 63 90
Vigselringar — Lysningspresenter
Egen guldsmedsverkstad

PRESSVERKTYG
L. S. THÖRN

Fixturer. Svarvningar. Pressningar.
Massfabrikationer utföras.
Moderna arbetsmetoder! Precision!
Hudiksvallsgatan 4 Telefon 31 46 34
STOCKHOLM

STEN BORNES BOKBINDERI
Stora Nygatan 31 STOCKHOLM
Telefon 11 47 18

Förstklassigt utförande av alla
slags Bokbinderiarbeten

**FIRMA NYA SVENSKA
SKROT A.-B.**

N. Stationsgat. 21, STOCKHOLM
Telefon 30 65 23

**BREVPAPPER och
TOILETTARTIKLAR**

i parti
FIRMA EMIL BLOMQVIST
Bredgränd 2 — STOCKHOLM

**DET BETALAR SIG . . .
att gå till MODE-FERM**

ULSTRAR — SWAGGERS
DRÄKTER — KAPPOR
och KLÄNNINGAR
stort urval till verkligt låga priser
MODE-FERM, Västerlångg. 62

köp ekonomiskt —
köp kontant

**KOOPERATIVA
MÖBELAFFÄREN**
Klarabergsgatan 42 Telefon 20 25 01

IFA ETT NAMN ATT MINNAS

då det gäller porträtt- och interiörfoto-
grafering, förstoringar m. m.
Drottninggatan 114 — STOCKHOLM
Telefon 30 19 82
Vardagar 9-6, söndagar efter överensk.

FURU- ,BJÖRK- M Ö B L E R
Största urval i trevliga modeller
A.-B. OTTO DAHLIN
Tel. 11 54 56 Sveav. 62 Tel. 10 72 89

GYNNA ANNONSÖRERNA

Hom

— Usch, den visar ju tänder.

ARBOGA

ELEFANTEN
för tvätten av bomull och ylle och linne,
för rengöring ute och rengöring inne,
tag tvålarnas tvål, som är tvålen Elefanten,
valuta Du får för den billiga slanten.
Tillverkare:
Tekn. Fabr. Örnen — Arboga

A.-B. ARBOGAMASKINER
Tel. Arboga 20, 212
Specialitet:
Elektriskt direktdrivna små-
maskiner

T. STAHL'S BILVERKSTAD
Tel. 297 Tel. 157

Tillverkar och försäljer gengasaggre-
gaget JUNIORT 3 för bilar och
traktorer. - Utför alla slags bil-
och traktorreparationer. - BÄRGNINGSBIL.

TRÄVAROR

hyvlade och ohyvlade av alla dimensioner
Furu-Plywood, Takpapp, Torr Ved av
alla kvalitéer — såväl hel som sågad.
Billigaste priser
Arboga Trävaruaffär
(ÅLUND & C:o) - Tel. 441 och 341

EDERT BO möblerar Ni smakfullt och
till lägsta pris hos oss. Stort
urval såväl finare som enk-
lare Möbler.
A X E L S O N S
M Ö B E L A F F Ä R
A R B O G A — Tel. 261

BODEN

KEM. TVÄTT och ÅNGFÄRGERI
Inneh. R. LUNDMAN
Ågatan 14 — BODEN — Tel. 24 05
Rekommenderar sig till prompt utföran-
de. Förstklassigt arbete.
UNIFORMER OCH KAPPOR
kemiskt tvättas o. renoveras

BODEN

ALLT FOTOGRAFISKT
i bästa utförande från
HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27,
B O D E N Telefon 27 78
Zeiss-Ikon-kameror och Film

ROLFS FRISÉRSALONG

Snabbt arbete — Yrkesskicklig personal
Tel. 29 83, Kungsgat. 14, BODEN

**GÖR PENGARNA DRYGA —
ÄT PÅ MJÖLKBAREN**
Kungsgatan 36 BODEN

HEDENBRONS KAFÉ

rekommenderas vid utflykter och
promenader
Gott kaffe — Hembakat bröd
Telefon 23 57 — BODEN

ALLT I SKIDOR

**Anders Perssons Splitkein. Stavar, Bind-
ningar, Vallor, Skidskor. Stor sortering i**
WALLSTENS JÄRNHANDEL, BODEN
Tel. 10 43 — 43

E. A. HEDMANS

BAGERI, KONDITORI och KAFÉ
Kungsgatan — B o d e n — Telefon 280
REKOMMENDERAS
Dagligen färskt bröd o. gott bryggt kaffe

En gedigen sak

får Ni alltid vid köp hos
OSSIAN FORSLUND
Urmakare - Guldsmed - Optiker

JEAN FORSBERGS

FRISÉRSALONG
Bankhuset - BODEN - Tel. 21 41
Herr-, Dam- & Barnklippning

BETALD ANNONSPLOTS

BOLLNÄS

BOLLNÄS ELEKTRISKA BYRÅ
E. HAMMARLUND
Telefon 104 54
**INSTALLATIONSBYRÅ
REPARATIONSVERKSTAD**

VI REKOMMENDERAR:

För skogsarbetaren en Urafors huggyxa
& barkspade. För sportmannen en Ura-
fors sportyxa. För hemmet en Urafors
vedyxa & en köksyxa.

URAFORS YXFABRIK, Edsbyn
Grundad 1860 — 75 år 1935
C. O. Åberg & Co.
Tel. 23 o. 33. Telegr.-adr. Urafors, Edsbyn

BORENSBERG

BYGGMÄSTARE

Oscar Wallqvist

Borensberg 124

INFORDRA OFFERT!

BORLÄNGE

I vårt väl sorterade lager erbjuds Eder
OLJOR - FÄRGER - FERNISSOR
av högsta in- och utländska fabrikat.
TAPETER I RIKT URVAL
A.-B. ALGOT TAPPER, Borlänge
Telefon 113, 259.

ÖSTERS BAGERI

BORLÄNGE Tel. 568, 13 68
Filial: Tel. 852

Bröd- o. mjölkaffär Övre Forsa
Tillverkningar av högsta kvalitet.

EKIPERA

hos

Gerhard Söderberg
BORLÄNGE

Verners Konditori

BORLÄNGE

REKOMMENDERAS

BORÅS OCH SÖDRA ÄLVSBOGSLÄN

BORÅS

FABRIKSNERDLÄG

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS
FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

"KAFÉ METROPOL"

Hallbergsgatan 5

Rekommenderas Telefon 103 81

MEKANISKA VERKSTADEN A U T O
Olofsholmsg. 16. Tel. 116 05, 124 02, 147 41

BIL- RESERVDELAR
REPARATIONER
BÄRGNINGAR

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORÅS —

GYNNA ANNONSÖRERNA

FATTIG RIDDARE.

Greven: — Jean, min näsduk!

Jean: — Dom är i tvätten, herr greve.

Greven: — Bägge två?

BORÅS OCH SÖDRA ÄLVSBOGSLÄN

ELEKTRISKA INSTALLATIONSÄFFÄREN

Sven Häggström - tel. aff. 100 58, bost.
117 33. Utför: Kraft- och belysningsin-
stallationer, lokaltelefoner och ringled-
ningar. Försäljer: Material och glödlam-
por. — Reparationer. — Entreprenör för
Borås Stads Elektricitetsverk

NYA SNICKERIFABRIKEN

— GÅNGHESTER —

Byggnadssnickierier - Trävaror m. m.
Telefon 128 01 BORÅS

FOLKETS HUS CONDITORIET

SKENE Tel. 401 98

Beställningar av

Tårter - Krokaner - Efterrätter

Servering av gott kaffe o. goda kakor

A.B. Kamgarn

BORÅS

Vid elektriska installationer
ring 122 47

ELEKTROFIRMAN MAGNET

Kontor: LILLA BROGATAN 38

Affär: STORA BROGATAN 36

GARNAFFÄREN HÄRVAN

BORÅS

REKOMMENDERAS

BORÅS OCH SÖDRA ÄLVSBOGSLÄN

Hjelms Bil AB.

Blommor, Krukväxter, Kransar, Buketter
Kistdekorationer m. m.

fördelaktigast från

ALHEMS HANDELSTRÄDGÅRD

SKENE Telefon 401 32

Platsens största och modernaste
blomsterodling

Aktiebolaget

Marks Jacquardväveri

Tel. 600 08 Björketorp Tel. 600 08

Tillverkar:

Möbeltyger, Duchatelltäcken, Gar-
diner och Draperivaror i såväl
bomull som konstsilke

Kinna Wäveri

Bröd. Nilsson & Ryberg

KINNA

A.B. Fritsla Gardinfabrik

FRITSLA

REKOMMENDERAS

D:R HENRIK HOBORN, FRITSLA

Mottagn.: kl. 10—13, 17—18.

Onsd. och lörd. kl. 10—13

LAGERBODEN, Borås

Den moderna detaljhandeln för

ALLA SAMHÄLLSKLASSER

Specialité: STRUMPOR - TRIKA

LAGERBODEN, Borås

BETALD ANNONSPATS

BUREÅ

BUREÅ KONSUMTIONSFÖRENING

— förening för lägre levnads-
kostnader.

— Tel. BUREÅ 141 och 5 —

DEGERFORS

NI ÄR ALLTID VÄLKOMMEN

— till —

Nya Konditoriet

E K S J Ö

JOHN DAVIDSSONS

SKRÄDDERI — Tel. 300 — EKSJÖ
Måttbeställd konfektion å Kostymer,
Dräkter och Kappor. Egna tyger få
medtagas.

BLIXT HERREKIPERING

Tel. 589 E K S J Ö
Kostymer, Rockar, Hattar, Mössor,
Skjortor, Slipsar samt allt vad som
tillhör
en VÄLSORTERAD herrekipering

BYGGMÄSTARE

OSCAR CARLSSON

utför alla slags

— BYGGNADSRARBETEN —
Tel. 557 E K S J Ö

EKSJÖ EXPORTAFFÄR

H. Nilsson, Nybrogatan 3 - EKSJÖ
Tel. affären 65. Tel. bostaden 877

Uppköper alla begagnade föremål:
Skrot, lump, tagel, fjäder samt skrot-
bilar m. m. till dagens högsta pris.
Hämtar med bil.

BETALD ANNONSPLATS

ENKÖPING

Enköpings BEGRAVNINGSBYRÅ
Tel. 106 Kyrkogatan 33 Tel. 106
(Nära Busstationen och Stora torget)

Vår uppgift är att taktfullt och försynt
ordna allt, som står i samband med be-
gravningen. — Allt inom branschen till
billigaste priser. — Ombesörjer svep-
ningar även i Uppsala och landsorten —
Vänd Eder därför vid behov med för-
troende till oss. - B A L S A M E R I N G

A.-B. K. A. SCHILDS

S Å G B L A D S F A B R I K
E N K Ö P I N G

Tillverkning av:

Bågfilsblad, maskinsågblad, slitsfräsar
o. metallfräsklingor av högsta kvalitet.

Reparera Edra motorfordon hos oss!

Med erfarna och pålitliga montörer
åta vi oss reparationer av alla slags
bilar, traktorer, motorcyklar och båt-
motorer. Smidesarbeten för motorfordon,
svetsningsarbeten, omslipning av cylin-
derlopp, lagring och laddning av batterier
m.m. Gengas, kol o. ved. Bärgningsvagn.

AUTOCENTRALEN, ENKÖPING

Tel. 636, 637. Verkmästarens bostad 336.

— Tänk i alla fall, att den där Edvard
Persson får så mycket för att sjunga en
enda kväll.

— Tja — jag kände en gång en revisor,
som fick dubbelt så mycket, för att han
skulle tiga.

ESKILSTUNA

RAKKNIVAR

OCH RAKHYVLAR

A.-B. C. V. Heljestränd

ESKILSTUNA Etabl. 1808
Tel. 306 20 Slipn. utföres

NORRA HEMBAGERIET

Storgatan 6

REKOMMENDERAS

Köp den handgjorda borsten

som garanterar största hållfasthet och
längsta slitstyrka. Vid behov av Special-
borstar vänd Eder med förtroende till oss.

WENUS & GRANLUND

BORSTBINDERI — ESKILSTUNA
Telefon 353 Infordra offert

MODELLFABRIKEN

G. N. SKÖLD — Kungsgatan 61
Telefon 26 70 — Bostaden 32 70
— ESKILSTUNA —

Tillverkar alla slag av gjutmodeller

GÖTEBORGS MAGASINET

Eskilstuna

Kungsgatan 6 Telefon 969

REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLATS

FALUN

Östlunds Järnhandel

Holmtorget - Falun - Tel. 88, 588
REKOMMENDERAS

STÄMPLAR

och alla slags

TRYCKSAKER

A.-B. Lindarnas Tryckeri, Falun

Sedan 75 år

ledande i speceribranschen

Knut Lindholm A.-B. Falun

Åkeri & Lastbilcentralen

i Falun sammanslagna åkerier

REKOMMENDERAS

Tel. 30 41 - 30 42 - 30 43 30 44

MELKER OLSSON

- CHARKUTERIAFFÄR -

Slaggatan 23 FALUN

Dagligen färska varor av våra välkända
tillverkningar. Modern kylanläggning.
Telefon 1344

FALU BYGGNADSINDUSTRI

åtager sig alla till yrket hörande ar-
beten såsom: snickeri, murning, mål-
ning, cement- och grovarbeten samt
kakelarbeten m. m. Utför samtliga
arbeten med största omsorg och till
humana priser. Inf. alltid vårt anbud.
Telefon 881 o. 1096 — Box 697

FASTIGHETSMÄKLARE

Gösta Lindström

Falun — Tel. 111.

Husmoderföreningarna landet runt an-
vända de garanterade hemfärgerna

HÄRVAN och FENIX

LJUSAKTA — SMETFRIA

Tillv.: A. W. Herdins Färgverk A.-B.
FALUN

BETALD ANNONSPLATS

FELLINGSBRO

BETALD ANNONSPLATS

GÄLLIVARE

O. H. LUNDKVISTS
Charkuterifabriks

välsmakande och kvalitativt förnämliga
produkter rekommenderas

GÄLLIVARE Telefon 135

G Ä V L E

B U S S - C A F É E T

(FULLSTÄNDIG KAFÉÖREELSE)
G ä v l e Telefon 65 73
OBS! Även till avhämtning och
utskickning.

K. E. KLING, Mek. Verkstad
5:te Tvärgatan 1. Tel. 24 21, 54 62, Gävle
Svarvning - Fräsning - Slipning - Fixtur-
rer - Experimentarbeten
Detaljer till Flygplan

Lantmännens Tryckeri
VESTLUND & Co.
N. Kungsgatan 31 - GÄVLE - Tel. 30 83
Specialitet: Tidningar och Tidskrifter

Ståtlig utsikt

över staden från

K O N S U M T E R A S S E N

konditoriservering kl. 11—22
Gott och billigt äter Ni på

K O N S U M - K O N D I S

— lunchservering kl. 11—15

K O N S U M A L F A

K O N S U M H U S E T.

Praktiska Byggnadsaktiebolaget
Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 29 68
Utför allt inom branschen
Införda offert

G Ö T E B O R G

BIRGER ERIKSSON Juvelerare
Engelbrektsгат. 39 B (hörnet av Arkivg.)
Telefon 16 25 05

Förlovningsringar o. Vigslingor
N y s i l v e r
Nya arbeten samt reparationer utföras
fort och till billigaste priser

H A L M S T A D

Nykterhetsfolkets
CAFÉ & LÄSRUM
— NORRE KATTS PARK —
R E K O M M E N D E R A S

NYA PENSIONATET
Brogatan 14 A Telefon 14 34
Rekommenderar sina trevliga resande-
rum och matsalar, där god och näran-
de kost serveras. Abonnenter mottagas.
Humana priser.

Så här såg det ut hos Johnssons, då
djurimitatören Landgren medverkade i
radioprogrammet.

H A L M S T A D

CAFÉ HÖRNAN
Köpmansgatan 39 Tel. 788

R E K O M M E N D E R A S

B E T A L D A N N O N S P L A T S

H O L M S U N D

B E T A L D A N N O N S P L A T S

H Ä L S I N G B O R G

En verkligt god kopp kaffe
dricker man på
K A F F E R E P E T
Drottninggatan 17 - Tel. 10 41
Spec. goda vetekransar. Be-
ställningar på tårtor mottagas.

B E T A L D A N N O N S P L A T S

J Ö N K Ö P I N G

Goda BRÖDTILLVERKNINGAR
av alla slag köper Ni hos
STRANDBERGS BAGERI
Kapellgat. 4 JÖNKÖPING Tel. 25 55

JUNE-MUNKTELL
MARINMOTOR
för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg
AKTIEBOLAGET
JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK
Jönköping. Teleg.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897

J. A. EKBERG, Smidesverkstad
J Ö N K Ö P I N G Telefon 149
U t f ö r :
Byggnads- och Ornamentsmiden, Järn-
konstruktioner, Svetsning och Repara-
tionsarbeten m. m.

A.-B. J. L. PETERSON — Jönköping
Ö. Storgat. 28 - Etabl. 1900 - Tel. 7 97
Musikhandel, Piano-, Orgel-, Radio- och
Fotografiskt Magasin.
R E K O M M E N D E R A S !
Största lager av Grammofoner och Ski-
vor. Senaste nyheter. — Framkallning
och Kopiering på kortaste tid.
Bästa utförande.

B E T A L D A N N O N S P L A T S

K A L M A R

Kalmar Sjukvårds- & Optiska affär
(f. d. Lundbergs Etablissement)
SÖDRA LÄNGGATAN 5 — Tel. 4 15
Största sortering av Glasögon och Pin-
cenez, Maggördlar, Bräckband, Äder-
bräcksstrumpor, Liggringar, Varmvat-
tenpåsar, Gummihandskar, jämte rikhal-
tigt lager av alla övriga Sjukvårdsartik-
lar, Kirurgiska, Optiska och Tekniska ar-
tiklar. All måttagning och avprovning
verkställes av examinerad sjuksköterska.

Allt för bilen
hos
R Y D B E R G S
Tel. 357, 16 34.
Kalmar Nya Bilverkstad

BERGDAHLS TRYCKERI
KALMAR. - TEL. 15 86

R e k o m m e n d e r a s

KAPPAFFÄREN D R O T T
Larmtorget 7

Specialaffär i Kappot, Ulstrar, Dräkter.
Alltid senaste nyheter till billigast möj-
liga priser

Tapetserare C. B. Rundblom
Stoppning av alla slags möbler, in-
läggning av mattor samt gardin-
arbeten. Tel. 15 00. Tegnerg. 4 Kalmar

KALMAR

HELLA-VELOCIPEDEN för år 1941 med såväl rostfritt stål som förkromad, är en velociped, som alla kan lita på, stark, elegant och lättgående. — Gummiringar och delar finnas alltid på lager. Även beg. herr- och damcyklar.

Fagergren & Johanssons Eftr.
Kungsg. 10 KALMAR Tel. 343

NYA KONDITORIET

Södra vägen 10 Tel. 22 37
REKOMMENDERAS
Förstklassiga konditorivaror. Beställningar av Tårter etc. mottagas.
SERVERING AV GOTT KAFFE.

Specialaffär för

Glasögon och optiska artiklar

OPTIKER TOTTIE

Kaggensgat. 25, KALMAR. Telefon 24 25

A.-B. J. BRUUN

S. LÅNGGATAN 10

Spannmål och fodervaror

F:A ERNST GUSTAVSSON CHARKUTERIAFFÄR

Frejagatan 1

Prima varor till lägsta priser

BILDELSLAGRET

(G. W. LUDVIGSSON)

N. Stadsgränsen. Tel. 26 75, 11 87, 10 64
KALMAR

Försäljer alla slag av begagn. bildelar, såsom chassi till billastvagnar, motorer m. m. Utrangerade bilar köpas.

MJÖLKBAREN

S:a Långgat. 22 — Tel. 7 62

Frukost, Lunch och Middag. Varma rätter serveras hela dagen. - Kaffe The o. Choklad. - Trädgårdsservering

BETALD ANNONSPLATS

KARLSHAMN

NILS ABRAHAMSON

Ågatan 11. Tel. 620, Karlshamn.

Ankn. bostaden 620.

FISK- & VEDEXPORT

NYA VATTENFABRIKEN

— Karlshamn —

Ågatan 27 — Tel. 321 och 349

REKOMMENDERAR sina tillverknin-
gar av vichyvatten och lemonader. Ne-
derlag av Ramlösavatten och skattefritt

— Fö-Förlåt, min herre om jag ko-kom
att trampa er på tårna.

KARLSHAMN

FRANS Konditori

Telefon 36.

REKOMMENDERAR
sina bakverk, desserter och konfektyrer

BETALD ANNONSPLATS

KARLSKOGA

BEGRAVNINGSKRANSAR

Buketter och Kistdekorationer stilfullt
bundna. Storsortering av Kransband.
Årstiden blommor. — Humana priser.

CARL SÖDERQVIST

Förmedlar blommor inom- o. utomlands
Telefon 301 32

A.-B. TVÄTT & PRESS

Kemisk tvätt - färgning - pressning

Kungsväg. 59, KARLSKOGA. Tel. 320 82

E. LENÉUS Snickerifabrik
Aggerud. Tel. 300 79 KARLSKOGA

Tillverkar: Möbler, Butiks-, Kontors- och
Köksinredningar, Skåpluckor, Lådor
och Lådinredningar samt utför svarv-
ningar och alla slag av Snickeriarbeten.

Karlskoga Tidning

Ledande annons- och nyhetsorgan för

Karlskoga-Bofors med omnejd.

Upplaga 9000 exemplar.

KARLSKOGA

P. E. LUNDBERGS
BLECK- & PLATSLAGERI, Karlskoga
Tel. Verkstaden 375. Bostaden 635.

REKOMMENDERAS

Utför fackmässigt alla till branschen hö-
rande arbeten, ävensom eternittäck-
ningar samt arbeten i rostfri plåt.

KÖP och FÖRSÖK

Konditori Kronans
dagligen färska varor

Tel. 317 45

SKRANTA.

JOHN SUNDSTRÖMS
ELEKTRISKA INSTALLATIONSBYRÅ
Verkstaden: Bregårdsg. 46, Telefon 312 42
Bost.: Karlberg, Tel. 308 42. **Karlskoga**
Utför elektriska anläggningar för ljus
kraft, värme & signalering samt repara-
tioner av alla slag.

KARLSKRONA

Byggmäst. **RAGNAR STRIGÅRD**

KARLSKRONA

Hantverkaregat. 19. Tel. 36 40, 36 41, 36 42
Utför allt inom husbyggnadsbranschen
Ombyggnader och Reparationer

NYA BLOMSTERHANDELN

(Anna Andersson)

Drottninggat. 39, Karlskrona. Tel. 461.
(Snett emot Frimurarehotellet)

Dagligen friska blommor. Alla slags de-
korationer utföres och för övrigt allt vad
som tillhör branschen. Allt t. bill. priser.

Bese säsongens nyheter i

TEKLA HOLMQVISTS MODEAFFÄR

Stortorget 15 - Karlskrona - Tel. 10 11

SALONG MARINA

Förstklassig salong för vetenskaplig
skönhetsvård, Manicure, Fotvård.
Fullständig Damfrisering. Henkel-
permanent med kallluft. Hårvård en-
ligt moderna och hygieniska metoder
Borgmästareg. 11, Tel. 31 30, Greta Ryd

KONDITORI CONTINENTAL

Hantverksgat. 3 — Tel. 217

REKOMMENDERAS

A. BERGGRENS EFTR.

Ängfärgeri & Kem. Tvättanstalt
(Inneh. H. Svensson)

Borgmästarebron 6 — Telefon 10 10
Färgar, kemiskt tvättar och pressar

Bjelkes Blomsterhandel

SANDBROGATAN 3

REKOMMENDERAS

KARLSKRONA

BÅTH & ANDERSSON JÄRN- & MASKINAFFÄR

KARLSKRONA Telefon 288

Lager av byggnadsmaterial och alla slags grövre och finare järnvaror

Göta Konditori

A. H. HOLMER

Landbrogatan 11 - Karlskrona - Tel. 846

Konditoriet där man trivs

Beställningar å tårter, efterrätter m. m. utföras till största belåtenhet

MODESALONGEN L I I A

Ronnebygat. 46 KARLSKRONA Tel. 613

REKOMMENDERAS

Individuell smak! ∞ Billiga priser!

GÖR INGET VAL AV EKIPERING FÖRRÄN NI TAGIT DEL AV

Ö R N E N S

alltid rikliga och gedigna sortiment.
Landbrogat. 25 - Karlskrona - Tel. 1522

BETALD ANNONSPLATS

KIRUNA

Även i tider som dessa . . .
blir kaffetären till en njutning på

KAFÉ TEMPERANCE KIRUNA

THÖRNS LASTBILSÄKERI

Tel. 990

Alla slag av transporter utföras
Sandstengsgatan 19, Kiruna

V. AHLSTUNDS MALERIAFFÄR

Hantverkaregat. 32 Tel. 846

REKOMMENDERAS

UTFÖR ALLT I BRANSCHEN

CAFÉ ROYAL

REKOMMENDERAS
Gott kaffe med bröd från eget bageri. Choklad och te samt smörgåsar. Beställningar mottagas tacksamt
Tel. 575

Telefon 92

KIRUNA BLOMSTERHANDEL Nils Bergbom

Flerårig praktik - Modernt binderi
Bästa sortering

— Varenda morgon när gymnastiken börjar, störtar min man upp!

— Det var spänstigt! Gymnastiserar han verkligen varje morgon?

— Nej, men flickan, som bor mitt emot.

KIRUNA

ALLT FÖR GENGAS

såväl reservdelar som reparationer

Bröderna Backlunds Bilaffär

Telefon 392

KARL KÄLLÉNS

Färg- & Kem.-Tekn. affär
Tel. 598 KIRUNA Tel. 598

Färger - Fernissor - Tapeter
Tekniska och Sjukvårdsartiklar

ALLTID FÄRSKA BAKVERK CONDITORI BRÄNDA TOMTEN (PAUL LAVÉN)

Tel. 109 Tel. 109

TÅRTOR - EFTERRÄTTER

KOLSVÄ

ARNOLDS Cykel- & Radioverkst.

Tel. 173 — KOLSVÄ — Postgiro 179813
Försäljer cyklar, Crescent & Rex välkända fabrikat. Philips radio ständigt i lager. Gamla apparater tages i utbyte. Alla reparationer för såväl cyklar som radio utföres fackmässigt till humana priser.

KOLSVÄ-LIMPAN

från

Roland Ryds Bageri

Rekommenderas

Småbröd - Wienerbröd - Tårter

Bakelser - Goda Skorpor

Bageriet Tel. 41 Bostaden Tel. 12

GUTTSTA BRYGGERI KOLSVÄ

Rekommenderar sina välkända tillverkningar av MÅLTIDSDRICKA tappat å 5 o. 10 liters glasflaskor samt LÅSKEDRYCKER och VICHYVATTEN
Telefon Kolsva 21

KRISTIANSTAD

A.-B. BJÖRKLUND & C:os NEJLIKEODLINGAR I HAMMAR KRISTIANSTAD

Landets största specialodling i sitt slag. Nejlikor i alla variationer erhållas hos varje blomsterhandlare i riket.

ELEKTRISKA INSTALLATIONSBYRÅN

KRISTIANSTAD — Tel. 215

S. F. HAMMARLUND, ingenjör
Repr. för ASEA.

KUNGSBACKA

KUNGSBACKAORTENS

LASTBILSCENTRAL

FÖRENING U. P. A.

Utför och förmedlar transporter av
alla slag — Tel. 461 — Kungsbacka

BETALD ANNONSPLATS

KUNGÄLV

KUNGÄLVS MÖBELAFFÄR

— IVAR JOHNSON —
är Eder bästa inköpskälla vid behov av möbler av alla slag, mattor o. armatur. Stor sortering. Efterhör våra priser. Resan lönar sig. Tel. 269.

CARL JOHANSSONS EFTR.

BJÖRKLUND & EDVARDSSON
BAGERI — Västra gatan 18
Tel. 194.

REKOMMENDERAS

TOLLESSON & LARSSON

Trävaruaffär Kungälv. Tel. 197
Försäljer från väl sorterat lager alla slag av byggnadsmaterialier till traktens absolut lägsta priser. Prima varor. Reel behandling. Innan köp göres infordra offert och övertyga Eder. Fri hemkörning.

LIDKÖPING

STANLEY HALLER

SPECERI-, MJÖLK- &
MATVARUAFFÄR

Esplanaden 30. Telefon 598.

REKOMMENDERAS

GYNNA ANNONSÖRERNA

LIDKÖPING

KARLSSON & ARTIG, Glasmästeriaffär
Tel. 149 LIDKÖPING Tel. 149

Fönsterglas, Spegelglas, Favoritspeglar,
Mattslipat glas, Muslinsglas, Ramlister
jämte inramning, Katedralglas, Orna-
ments- och Kulörta glas. Glastegelpa-
nor m. m.

Thure Harlén
BYGGMÄSTARE
LIDKÖPING. Tel. 571.

Utför alla slag av byggnadsarbeten
i såväl trä som sten och betong.
Upprättar kostnadsförslag.

Besök AMERICAN BAZAR
LIDKÖPING TEL. 652

där erhåller Ni alltid de senaste nyheter-
na i Dam- & Barnhattar, Gossmössor,
Klänningstyger & Klänningar, Koftor,
Jumpers, Underkläder, Strumpor, Van-
tar, Skjortor, Kragar, Slipsar, Handstic-
kade Täcken, Filtar, Reseffekter & Pa-
raplyer m. m.

EVERTS KONDITORI
Rekommenderar sina förstklassiga till-
verkningar av tårter och allt vad
till ett konditori hör. SNABB
LEVERANS, BILLIGA PRISER.
Mellbygatan 3 Telefon 165

LINKÖPING

BETALD ANNONSPLATS

LJUSDAL

A.-B. C. E. NORDKVIST
Möbelfabrik & affär

För all möblering — Platsens
största sortering

Tel. 1223 Ljusdal Tel. 1673

Kläppa Matvaruaffär

Charkuteri- och spicerivaror
Telefon 1295

DEN RÄTTA TAPETEN

finner man lätt i vår rikhaltiga sorte-
ring av moderna, trevliga mönster i alla
prislägen

Färg- & Kemikaliehandeln
Ljusdal

Murtegel, Taktegel,
Gångplattor, Brunns-
borrningar

och beställningar av

Armerad Betong
NORE CEMENTVARUFABRIK
Ljusdal - Tel. 1405

— Ah, Harald, är det inte underbart
att vara hemligt förlovad?

— Jo, säkert. Då kan man vara förlo-
vad med flera stycken på en gång.

LJUSDAL

Johansson & C:o Mek. Verkstad
Ljusdal. Rikst. 1237.

Utför reparationer å Automobiler, Mo-
torcyklar och Velocipeder
Mekaniska arbeten

Lager av Bensin, Oljor, Automobilringar
och tillbehör

Edeforsens

KRAFTAKTIEBOLAG

Tel. 1182 Tel. 1182

Förstklassigt lager av: Elektrisk arma-
tur, elektriska kokapparater och stryk-
järn, elektriska kylskåp.

Billiga priser! Gör förfrågningar!

LULEÅ

BYGGNADSBOLAGET

BRÖD. HEDSTRÖM & C:o
Tel. 2819, SVARTÖSTADEN, LULEÅ

Utför: Byggnadsentreprenader av alla slag
Uppsätter villor i funkis- och annan stil
efter egna ritningar. — Infordra offert.

PRÖVA

SJÖGRENS KONDITORI

erkänt goda kaffe . . . Ni blir belåten!

Adressen är Storgatan 48.

ELEKTRA ■ G. Lindström
Hermelinsgatan 15 - LULEÅ - Tel. 2214

Alla slags elektriska installationer och
reparationer.

Elektrisk materiel, strykjärn, glödlampor,
spisar, kylskåp m. m.

LULEÅ

LULEÅ VARV & VERKSTÄDER

Telefoner: 2191, 1809 och 2373

Alla slag av reparationer. Av fartygsin-
spetionen godkänd elektrisk svetsning.
Fartygsslipar och Plåtslageri. Gjutgods
av järn, metall, koppar och aluminium.
Spec.: Värmepannor för ved, kol och
koks, även med överhettare för varm-
vattenberedare. Snökälkar för hand-
häst- och bildrift. Precisionsarbete ga-
ranteras. — Infordra offert.

CENTRALTRYCKERIET

Luleå

utför ALLT inom branschen korrekt,
tidsejligt, snabbt.

Kortbeställningar dagsleverans

Telefon 2976

Telefon 2976

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av

BORRFÖRMAN H. BJURSTEN

Box 524 - Luleå - Tel. 3191

W. JOHANSSON, Rörledningsaffär

Utför Värme-, Vatten- och Avloppsled-
ningar samt Reparationer

Skomakaregatan 42

LULEÅ

Tel.: Verskt. 1325

Tel.: Bostad 1175

Luleå Fiskförsäljningsförening

u. p. a.

Tel. 2649

LULEÅ

Tel. 2626

Dagligen färsk fisk, färska renstekar
och fågel under säsongen

KAFÉ ASTRA

Tel. 1443 — Storgatan 9

Rekommenderar sitt goda
kaffe med bröd.

SVEN NILSSONS
REPARATIONSVERKSTAD

LULEÅ

Gammelstadsvägen - Tel. 1960, Bost. 3130

REKOMMENDERAS

Fullständig bilservice

DE BÄSTA PROGRAMMEN

på

RÖDA KVARN o. SAGA

LULEÅ KEMISKA TVÄTT

Smedjegatan 24

Telefon 1466

LULEÅ

Kemisk tvätt — Ångpressning
Ring Ni, så hämta vi!

MALMBERGET

10 ÄR TELEFONNUMRET

FÖR MODERN HÄRVÄRD

Jonassons Herr- & Damfrisering

MALMBERGET

MALMÖ	MORA	NORRKÖPING
MARMOR, KALKSTEN och GRANIT INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON — Villa Daisy, Mariedalsvägen — MALMÖ Telefon 153 80	TRYCKSAKER för handel och industri A.-B. WASATRYCKERIET Mora Tel. 342	K. E. NYSTRÖMS FINBAGERI N. Kungsgat. 18 Tel. 225 80 NORRKÖPING Rekommenderar sina förstklassiga brödtillverkningar.
LUMP- & SKROTAFFÄREN Exercisgatan 18 — Tel. 214 43 Köper Lump, Järn och Metallskröt m. m. till dagens högsta pris. Säljes till dagens lägsta priser. ERIC PERSSON.	HELMERS KONDITORI (H. CLAESON). KYRKO GATAN, MORA. — TEL. 11. Serverar och försäljer förstklassiga varor i förstklassiga lokaler. Alla slags kon- fekyrer av egen tillverkning. — Terrasservering —	BETALD ANNONSPLOTS <hr/> NYBRO
CEDERHOLMS BYRÅ Grundad 1914 Löjtnantgat. 8 MALMÖ Tel. 226 96 Bokförling - Revisioner - Rättshandlingar	P. AXELSONS Handelsträdgård MORA 363 REKOMMENDERAS	A.-B. CLAES ÅGREN NYBRO KOLONIALVAROR I PARTI Tel. 11 och 61
TEATERKAFÉET PILDAMMARNAS REKOMMENDERAS OLGA HELLQVIST	MUNKTORP KÖPEN BILTRAKTOR av vår välkända tillverkning. Begär prospekt och offert. E. O. Petterssons Mek. Verkstad, Munktorp. Telefon 65.	Madesjö och Örsjö kommuners sparbank Öppen alla helgfria dagar 10—2
TRICOTMAGASINET "V E R A" Bergsgatan 25 MALMÖ Tel. 226 19 Specialité: Damunderkläder, Korsetter och Strumpor	<hr/> NORRKÖPING	BETALD ANNONSPLOTS <hr/> NYKÖPING
BETALD ANNONSPLOTS	A.-B. BJÖRKLUND & WEDIN RÖRLEDNINGSENTREPRENÖR Kontor och Lager: V. S:t Persgatan 15 Tel. 283 32, 283 21 NORRKÖPING Reparationer och Nyanläggningar	A. - B. EXPORTLIST Hamnvägen, Nyköping Tel. 453, 109 och 14 00
<hr/> MARIESTAD	INGENJÖR S. A. BOLINS Elektriska Installationsbyrå Skolgatan 10 Telefon 238 41 Utför Nyanläggningar och Reparationer av alla slag — NEONANLÄGGNING —	JULIA PETERSON HEMBAGERI & KAFÉ Repslagaregatan 24 Tel. 12 77 REKOMMENDERAS
LAGERHOLMS TRYCKERI Mariestad - Tel. 369 Bok- och Accidenstryck	Gustafssons Gummiverkstads AB Slottsgatan 134—136 — Tel. 26 81 - 57 81 Alla slags Gummireparationer utföras snabbt, väl och till moderata priser.	F:a FRITZ KONFEKTIONS A.-B. REKOMMENDERAS STIGTOMTA
HEMBAGERIET KRINGLAN Stockholmsvägen 10, Mariestad Rekommenderas för sitt goda kaffe- bröd, läckra småbröd m. m. Beställningar emottagas tacksamt.	DANSKA WIENERKONDITORIET N. Kungsgatan 29 — Tel. 267 13 NORRKÖPING REKOMMENDERAS	KONDITORI BERN V. Storgat. 29 NYKÖPING Tel. 221 REKOMMENDERAS BESTÄLLNINGAR - SERVERING Filial: Borgaregat. 12 Tel. 20 21
KARLSHOLME BRYGGERI rekommenderar sina tillverkningar av vatten, läskedrycker och svagdricka. Nederlag för pilsner klass II. T e l e f o n 7 1	ALLA SLAGS Bergsprängningar, Granitarbeten, Skyddsrum m. m. utföras av ALBIN HÖGSTRÖM Trozelligatan 30, Norrköping. Tel. 281 29 All bergsprängning utföres med elek- trisk luftkompressor.	Sörmländska Lantmännens Centralförening Huvudkontor: NYKÖPING Avdelningskontor i Eskilstuna, Flen, Gnesta, Katrineholm, Strängnäs Södertälje Mjöl, Spannmål, Torvströ, Fodermedel, Kalk m. m.
<hr/> MJÖLBY	RÖDA FYREN Drottninggatan 45 — Tel. 238 16 — NORRKÖPING — Välsorterat lager av Bosättnings-, Sybehörs- o. Leksaksartiklar m. m.	BETALD ANNONSPLOTS
WESTERGRENS KONDITORI Telefon 585 REKOMMENDERAS — Fullständig Konditorirörelse —		

NÄSSJÖ

RÖRLEDNINGSF:AN SIMON LIV

Telefon 895. NÄSSJÖ Kvickfotsgat. 28
Utför under garanti: Värmeledningar,
W. C.-anläggningar, Badrumsinstalla-
tioner, Vatten- och Avloppsledningar.
Automatiska hydroforanläggningar.

BETALD ANNONSPÅTS

OSKARSHAMN

ALMQVISTS EFTR.

Järn-, Sport- & Bosättningsaffär
— OSKARSHAMN —
REKOMMENDERAS
Tel. 229 - 257

NY, MODERN

Lackerings- & Reparationsverkstad
Specialité: Cylinderborrningar med
ny modern maskin. OBS! Nederlag
för delar till Lockheed-bromssystem

BILREPARATIONER

(Inneh.: B. G. Persson)

Köpmangatan Fiskehamnen
Tel.: Verkst. & kont. 271. Bensin- & ser-
vicest. 709. Chef. bost. 635.

A.-B. ERIC HAGSTRÖM

Skeppsmäklare, Speditörer, Haveriagenter
— Telegramadress "Hagström" —
Tel. 7, 46, 289 och 522

Ombud för de flesta in- och utländska
rederier och assurancesföreningar
Lloyds-agents Oskarshamn

Apoteket

Lilla Torget 6

OSKARSHAMN

A.-B. A. PETERSSON & Co

Varvsgatan 14

OSKARSHAMN

A.-B. SKANDINAVISKA KORSETTFABRIKEN OSKARSHAMN

Tel. 645

Tillverkar och försäljer korsetter alla
slag

HERSSONS

Manufaktur och Herreklipping

Etabl. 1890.

Oskarshamn.

Tel.: Aff. & kont. 157, lagret ankn. 157.

Största sortering av moderna herrkläder

TANDLÄKARE

LILLY HUSBERG

Sparbankshuset, Oskarshamn. Tel. 596.
Mottagningstid: Vardagar 10—12 f. m. o.
6—7 e. m., söndagar 10—10.30 f. m.
Annatid efter överenskommelse.

Tjuven: — Så här roligt har jag inte
haft, se'n jag var boyscout.

OSKARSHAMN

ATELIER LINDBLAD

Tel. 144 Slottsgatan 18, Oskarshamn
rekommenderar sina alltid välgjorda

FOTOGRAFIER och FÖRSTORINGAR

Moderata priser Reell behandling
Allt amatörarbete utföres omsorgsfullt
Fotografering även vid elektriskt ljus.
Plåtar och film alltid på lager.
OBS! Affären etabl. 1896.

ORSA

BRANDTS Vilohem & Pensionat

ORSA

Tel. 173

Öppet året om. Ljusa, trevliga gästrum
med utsikt över Orsasjön. Central-
värme, w. c. Moderata pensionspriser.
Utmärkta promenadvägar. Medicinska
bad, alla former, enl. Skodsborgsmetod.
Kvartslampa. Examinerad sjukgymnast.

Innehavare:

Fru SIGNE BRANDT-PETERSSON
— Ölrättigheter —

RITEÅ MED OMNEJD

Betongkulvertar - Betongrör - Bygg-
nadssten - Husbyggnader - Skydds-
rumsanläggningar

Införda offert!

NORRBOTTENS CEMENT- GJUTERI

ÖJEBYN

Tel. Piteå 600 41

KONSUMTIONSFÖRENINGEN

RITEÅ M. O.

— förening för lägre levnadskostnader
22 butiker — 3300 anslutna hushåll

RITEÅ MED OMNEJD

Dr. P. H. Söderbaum

Storgat. 50

Tel. 15 20

Piteå

Allt för bilen

BILÄGARNAS INKÖPS- FÖRENING

Tel. 10 52 — Piteå.

SKELLEFTEHAMN

KARLSSONS CYKEL- & REP.-VERKSTAD - Tel. 313 46.

SKELLEFTEHAMN

UTFÖR ALLA SLAG AV
CYKELREPARATIONER

Byggmästare

GUNNAR LINDQVIST

Skelleftehamn - Telefon 312 51

Utför Nybyggnader och Reparationer
Införda offert!

SKELLEFTEÅ

Besök

STENBERGS KONDITORI

Tel. 100 13 Skellefteå Tel. 102 58

Gott kaffe

Goda bakelser

Beställningar mottagas tacksamt

ERIK WALLINS

målerifirma

Åtager sig alla slags arbeten
Fackmässigt utförande

Telefon 105 66

Skellefteå

PEHRSSONS KONDITORI

Nygatan 57

REKOMMENDERAS

Normarestauranten vid Busstorget är ett
näringsställe som fyller alla den
moderna tidens krav.

NYA RESTAURANGEN

Rekommenderar sina goda måltider
till humana priser.

SKELLEFTEÅ

Tel. 104 02

VÄSTERBOTTENS LÄNS HEMSLÖJDSFÖRENING

Tel. 108 93 Nygatan 29 Tel. 108 93

REKOMMENDERAS

FIRMA

W. SANDSTRÖM A. B.

Stationsgat. 22 - Tel. 101 01, 105 19

— FRUKTIMPORT —

SKELLEFTEÅ

WALLINS EFTR. GULDSMEDSAFFÄR

Kanalgatan 34
Tel. 100 48

GUNNAR MARKSTRÖMS SNICKERIVERKSTAD

Tel. Skellefteå 550 32
Postadress: Myckle, Skellefteå
Getdoningar — Skidor
Snöskovlar av björk

BIL-RESERVDELAR samt allt för BILEN i BIRGER JOHANSSONS

Reservdelsaffär — Skellefteå
Tel.: 105 16 o. 110 16, bost. 110 16

M. GUNNARSSON CHARKUTERIFABRIK SKELLEFTEÅ

Telefoner: Kontoret 109 61
Fabriken 106 51
Gunnar Karlssons bost. 109 61

Tillverkar och försäljer alla slags char-
kuterivaror i parti och minut

Alltid färska och högprima varor

Uppköper till högsta dagspriser
prima slaktdjur

Se till att Ni får skor från ERNST WAHLBERGS SKO AFFÄR

Strandgatan 18 Telefon 100 87

JOHN DAHLGREN

CEMENTGJUTERI
SÖRBÖLE. Tel. Skellefteå 112 01
Maskinstampar cementrör.
Vibrerade brunnsringar.
Trädgårdsplattor, Vågtrummor
m. m.

A. B. KEMISK TVÄTTINDUSTRI

Stationsgatan 14 Telefon 105 52

Vid all slags tvättning

Gör Edra inköp i

K. E. OLANDERS A.-B.

Stationsgatan 16
Telefon 102 68

SKÖVDE

JUNGKVISTS Juridiska Byrå
Centrumhuset, Hertig Johans Torg,
SKÖVDE

Jur. kand. och fil. d:r **Sigfrid Jungkvist.**
Tel. 12 54 Tel. 12 54

— Jag skulle bara hälsa och säga att
min bror inte kommer till skolan idag,
för han är sjuk.

— Såå, vad är det med honom då?

— Han har luftvärnskatarr.

SKÖVDE

Besök Wivex

GOTT KAFFE — GOTT BRÖD

— Rådhuset 16 —

STORVIK

CENTRALVARULAGRET

Storvik

Fotografiskt lager - Ramar - Tavelin-
ramningar - Framkallning - Kopiering
Förstoring

Tel. 193

Tel. 193

ELIN KARLSSONS Kafé- & Konditori

REKOMMENDERAS
Dagligen danska wienerbröd

Telefon 28.

BETALD ANNONSPLATS

SUNDSVALL

Järnkonstruktioner och smiden

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad
Telefoner 47 57, 47 67 — SUNDSVALL

SUNDSVALL

DUCO & MÅLAREVERKSTAD

Modernt och tidsenligt inredd efter se-
naste förordningen

C. ERIK BERGSTRÖM

Förstklassigt arbete Humana priser
N. Järnvägsgatan 52 Telefon 17 18

TIBRO

Begär endast 27 eller 287 vid behov av
BYGGNADSSMIDEN - SPISAR - SPIK
PAPP - CEMENT - TEGEL - VELO-
CIPEDER och BILGUMMI
samt vid behov av allt i
Specerier, extra gott kaffe
— Varorna hemsändas —

ROBERT FAGERBERG - Tibro

Tel.: Affären 27, Kont. 287

L. E. FRYDÉN & C:O

JÄRNHANDEL

REKOMMENDERAS

Största sortering Lägsta priser

Telefon 1. Telefonorder hemsändas

TIBRO BIL A.-B.

— Aukt. Fordförsäljare —

Telefoner:

Kont. 300, Lagret 255, Verkst. 310

Bilar - Reservdelar - Tillbehör

Gengasaggregat - Monteringar

Modern Bilverkstad. Cylinderborrningar.

UMEÅ M. OMNEJD

G. BYSTRÖMS FÄRGHANDEL

Kungsgat. 47 UMEÅ Tel. 10 00

REKOMMENDERAR sin

sortering av: Papp, Tapeter, Färger,

Oljor, Kemikalier, Kem.-, Tekniska-,

Förbands- och Sjukvårdsartiklar m. m.

BRÖDERNA

LINDFORS

JÄRNVAROR I PARTI

Umeå: Namnanr. Skellefteå 109 44

Källans

Läskedrycksfabrik

Specialfabrik för tillverkning av kol-
sytrade drycker

Tel. 24 03

GRISBACKA

Tel. 24 03

LUNDBERG & SCHÄDERS EFTR. SNICKERIVERKSTAD

Hissjöväg. (Olsson & Norberg) Box 43

UMEÅ Tel. 701, bost. 22 71, 22 72

Tillverkar INREDNINGAR och BYGG-
NADSSNICKERIER av olika träslag

UMEA M. OMNEJD	VÄSTERVIK	ÖREBRO
<p>Vid besök i Umeå, bo på STORA HOTELET TREVLIKA RUM — GOD MAT (Inneh. G. Hammarberg)</p>	<p>NORRA KALMAR LÄNS LANT- MÄNS CENTRALFÖRENING U. P. A. Spannmål och fodervaror.</p>	<p>VID BESÖK I ÖREBRO REKOMMENDERAS FENIX — FREDEN TERRASSRESTAURANTEN BERGSLAGENS ALLM. RESTAURANTAKTIEBOLAG.</p>
<p>BÄCKMANS DAMFRISERING Inneh.: GRETA LINDHOLM — REKOMMENDERAS — Allt inom branschen utföres förstklassigt och billigt Ersmarksgat. 9, Haga. Tel. 25 17</p>	<p>VÄXJÖ Konditori JOHN BROQVIST & Co Kronobergsgat. 14 - VÄXJÖ - Tel. 20 20 Stor sortering av Choklad och Konfekt Gott kaffe. Hemtrevliga lokaler. Goda bakverk. Beställningar av allt inom yrket.</p>	<p>ÖRNSKÖLDSVIK M. OMNEJD</p>
<p>P. ERIKSSONS — Smidesverkstad — Tel. 16 67 - Öst-Teg, UMEÅ. Tel. 16 67 Utför smidesarbeten av alla slag till humana priser. (Gas- och elektrisk svets)</p>	<p>JOHN MAUR - Möbelaaffär STORGATAN 22 Telefon 24 14 REKOMMENDERAS</p>	<p>Ni vinner medlemskap i föreningen genom att vid årsskiftet inlämna Edra kassa- kvitton, vilka då tillföras Edert insats- konto. — HANDLA KOOPERATIVT. Trehörningsjö koop. handelsförening BUTIKER: Trehörningsjö tel. 29, ankn. förest. bost.; Björna 30, Långviksmon 2, Nyliden 12, Djuptjärn 2, Lemesjö 2, Remmarn 2.</p>
<p>"DET DAGLIGA BRÖDET" från ÖSTBERGS EFTERTR. BAGERI Skolgatan 65 UMEÅ Telefon 90</p>	<p>Säg det med blommor från BLOMSTERHANDELN IRIS Telefon 23 55 - VÄXJÖ - Telefon 23 55 Friskaste blommor från egna odlingar Specialité: Begravningskransar i alla prislägen</p>	<p>J. OLSSONS SKOFABRIK JÄRVED Tel. 400 22 Försäljer i parti: Skodon, Handskar och Socker av egna tillverkningar.</p>
<p>LAPPGUBBENS LINIMENT En god hjälp mot värk. Lagligen skyddat. 2:75 per flaska, 2 flaskor portofritt. TEKNISKA FABRIKEN J A H O UMEÅ Tel. 23 54</p>	<p>FOLKETS HUS BAGERIETS tillverknar äro de bästa Tel. 14 55 Bäckgatan 13 Växjö</p>	<p>Sanna Forsbergs HEMBAGERI Rikstel. 27 94 ÖRNSKÖLDSVIK Storg. 34 Alltid färskt och gott Kaffe- och Smör- gårsbröd, Småbröd och Sockerkakor</p>
<p>M. & L. PETERSSONS HEMBAGERI REKOMMENDERAS Kungsg. 84 Tel. 10 74</p>	<p>Kom ihåg Smålands äldsta tidning NYA VÄXJÖBLADET vid prenumeration, annonsering och trycksaksbeställningar!</p>	<p>EDRA MÖBLER omstoppas hos T. BODINS Tapetserareverkstad, Storg. 21. Tel. 23 59</p>
<p>SANDVIKS KONSUMTIONSFÖRENING — HOLMSUND — FÖRENING FÖR LÄGRE LEV- NADSKÖSTNADER. Tel. Holmsund 5. Butik 2 tel. 69, butik 3 tel. 44, butik 4 tel. 66.</p>	<p>BETALD ANNONSPLATS</p>	<p>Dr. Gustaf Lindström Lasarettet. Örnköldsvik.</p>
<p>LINDGREN & REHN Första klass Skomakeri Rekommenderas Sulning med såväl gummi som läder utföres, lagning av gummi- och yt- terskor. Allt arbete färdigt på be- stämd tid. Tel. 15 57, Kungsgat. 52.</p>	<p>ÖREBRO BYGGNADSFIRMAN BRÖDERNA OLSSON Tegelgatan 17 - ÖREBRO - Tel. 172 96 Utför nybyggnader och reparationer. INFÖRDR A OFFERT!</p>	<p>SOFFOR — FÅTÖLJER Bekväma, rymliga, billiga. MÖBEL - CENTRUM ÖRNSKÖLDSVIK Storgatan 3 Telefoner 11 65 - 18 15 Bostad 51 35</p>
<p>Föreningen MÖBELSNICKERIET Grisbacka Tel. Fabr. 394 Kont. 684 Umeå.</p>		<p>Ring 1096 så avhämta vi lump, skrot, stickulle, metal- ler, tomglas m. m. JOHANSSONS SKROTAFFÄR Bostad ankn. ... Vid Träsliperiet</p>
<p>VÄSTERVIK VACKRA STILRENA GRAV - VÅRDAR Bästa material - omsorgsfullt utförande Förmånliga priser BRÖDERNA STYRENIUS STENHUGGERI A.-B. VÄSTERVIK</p>	<p>AUG. JANSSONS TRÄVARUAGENTUR Viktoriaesplanaden 21 Mottager tacksamt inköps- och försäljningsuppdrag. Telefon 22 77 Telegramadress: "AJANS ÖRNSKÖLDSVIK"</p>	

**ÖRNSKÖLDSVIK
M. OMNEJD**

ÖDLINGS
Kortvaru- & Hemstickningsaffär
GULLANGET
Telefon 10 58
REKOMMENDERAS!

G. SVEDINS PARTI- & AGENTURAFFÄR
Kontor: Storgat. 28. Lager: Hamngat. 9
& Storgat. 1. Rikstel. 10 20. Försäljning
av Mjöl, Bröd, Kaffe, Luckeys konserver,
Nissens choklad. Lakritz & Konfektyrer.
Nederlag av: Mjöler och bröd.

**Ångermanlands
Fiskförsäljningsförening**

Örnsköldsvik

Försäljer i part: Färsk-, Salt och Sur-
strömming, Böckling och Fisk.

Rikstel.: 11 64, 12 64. Förest. bostad 11 64

Ring 20 54

vid behov av transporter

SVEN NILSSONS AKERI
Nygatan 9. Alla transporter ut-
förs snabbt och säkert.

BETALD ANNONSPLATS

ÖSTERSUND

**FÄRSKA
GRÖNSAKER, BLOMMOR
& PLANTOR**

FRITZHEMS TRÄDGÅRD
T o r g e t ÖSTERSUND Tel. 20 67

Byggmästare JOHAN ERIKSSON
ÖSTERSUND

Bergsgatan 45 Telefon 25 63
Utför nybyggnader och reparationer
INFORDRA OFFERT

Press-Ateljén

Artillerigatan 2, Östersund

REKOMMENDERAS

GUSTAF III:S CAFÉ

Kyrkogatan 66 ÖSTERSUND
Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd
Läskedrycker - Smörgåsar - Mjök m. m.
Kaffe m. m. utbäres.

— Beställningar kan göras per tel. 853 —

KEM. TVÄTT o. FÄRGNING

utföres med moderna maskiner
Garanteras lukt och krympfritt
Pressningar snabbt och billigt
LASSES KEMISKA TVÄTT
Storgat. 45 ÖSTERSUND Tel. 26 57

En ljusning blir det i Eder affär
om Ni anlitar

**ELEKTRISKA INSTALLATIONS
A.-B. — Östersund**

Vidare upplysningar tel. 23 00

Svenska Lloyd

Göteborg